

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΑΡ. 37

ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓ

ΜΗΤΡΙΚΗ ΣΤΟΡΓΗ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ 'ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΙΑΚΗΣ, 1. Β'
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

17/22

1A'

~~ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ~~

~~Γεν. αριθ. 4738
Κατηγορία ΚΒ
Ειδ. αριθ. 37~~

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Π.Ε.Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Αριθμ. 17/3260

~~ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Π.Ε.Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ~~

~~Γεν. αριθ. 1A'
Κατηγορία
Ειδ. αριθ. 55~~

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΙΔΑΓ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Αριθμ. 15,64

ΜΗΤΡΙΚΗ ΣΤΟΡΓΗ

ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΡΑΜΑΤΑ

ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓ
AUGUST STRINDBERG

Μαϊκή Καρδιά

ΜΗΤΡΙΚΗ ΣΤΟΡΓΗ

ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΡΑΜΑΤΑ

135

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΟΥΗΔΙΚΟ Ι. Ε. ΧΡΥΣΑΦΗ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ", Α. Ε.
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Printed in Greece
Copyright 1930

ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ

ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

Ο ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ ΠΡΑΚΤΕΙΟΥ

Ἀριθ. αὔξ. 34

Κατηγ. Γε. - Γ. α. - Γ. β. γ. δ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ὁ *Johan August Strindberg* γεννήθηκε σὴν 1849, σὴν 22 τοῦ Γενάρη, σὴν Στοκχόλμη, ἀπὸ πατέρα μικροαστὸ πὸν ἐργαζόταν σὲ κάποια ἀτμοπλοϊκὴ ἐταιρεία καὶ μητέρα τὴν κόρη ἑνὸς ράφτη πὸν εἶχε κἀνή καὶ οἰκονόμος σὸν σπῆν τοῦ πατέρα του, προτοῦ τὴ στεφανωθῆ (¹). Στὰ 1867 τελείωσε τὸ Δύκειο τῆς Στοκχόλμης καὶ γράφτηκε φοιτητὴς σὸν Πανεπιστήμιο τῆς Οὐψάλας. Στὰ 1868, ἐπειδὴ ἡ οἰκογένεια του δὲν εἶχε τὰ μέσα νὰ τὸν σπουδάση, ἀναγκάστηκε νὰ διοριστῆ προσωρινὸς δάσκαλος σ' ἕνα δημοτικὸ σχολεῖο σὴν Στοκχόλμη καὶ κατόπιν νὰ μπη παιδαγωγὸς σὸν σπῆν ἑνὸς γιαιοῦ. Στὰ 1869 γράφτηκε μαθητὴς σὴν Δραματικὴ σχολὴ μὲ σκοπὸ νὰ γίνῃ ἠθοποιός· ἐκεῖ ἔκαμε καὶ τὴν πρώτη του γνωριμία ἀπὸ κοντὰ μὲ τὸ θέατρο. Ἀπὸ τὰ 1870-1872 ἐξακολούθησε τίς σπουδὲς του σὴν Οὐψάλα καὶ κατόπιν ξαναγύρισε σὴν Στοκχόλμη, ὅπου καταπιάστηκε μὲ τὴ δημοσιογραφία καὶ τὴ

(¹) Γι' αὐτὸ καὶ σὴν αὐτοβιογραφία του ἔχει βάλῃ τὸν τίτλο: Ὁ γιὸς τῆς δούλας (*Tjenstekvinnans Son*).

λογοτεχνία. Στὰ 1874 διορίστηκε ὑπάλληλος στὴ Βασιλικὴ βιβλιοθήκη καὶ ἐργάστηκε ἐκεῖ τέσσερα χρόνια. Στὰ 1877 παντρεύτηκε μὲ τὴ μαραονέσσα Σίρι Βράγκελ, ζωντοχήρα ἐνὸς ἀξιωματικοῦ, ποὺ κατόπιν γίνηκε γνωστὴ ὡς ἠθοποιός. Ἀπὸ τὸ γάμο αὐτὸν γεννήθηκαν ἕνας γιὸς καὶ μιὰ κόρη. Στὰ 1883 ξενιτέφτηκε καὶ ἔμεινε πολλὰ χρόνια (ὡς τὰ 1889) στὴ Γαλλία, στὴν Ἑλβετία καὶ στὴ Δανία. Στὰ 1889 ξαναγύρισε στὴ Σουηδία καὶ στὰ 1891 χώρισε μὲ τὴ γυναίκα του. Στὰ 1892 ξανάφυγε πάλι ἀπὸ τὴ Σουηδία καὶ πέρασε ἄλλα τέσσερα χρόνια στὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀγγλία καὶ στὸ μεταξὺ (1893) παντρεύτηκε μὲ τὴν Ἀδστριακιά *Frida Uhl*. Μὲ τὴ δεύτερη του αὐτὴ γυναίκα ἔζησε μονάχα δυὸ χρόνια καὶ ἀπόκτησε καὶ ἕνα κοριτσάκι. Στὰ 1896 ξαναγύρισε στὴ Σουηδία καὶ στὰ 1901 παντρεύτηκε γιὰ τρίτη φορὰ μὲ τὴν ἠθοποιὸν *Harriet Bosse*. Σὲ τρία χρόνια, καὶ ἀφοῦ ἀπόκτησε καὶ μὲ αὐτὴν ἕνα κοριτσάκι, χώρισε καὶ μὲ τὴν τρίτη αὐτὴ γυναίκα του. Στὰ 1907 ἴδρυσε τὸ Ἰδιαιτερο θέατρο (*Intima teater*) στὴ Στοκχόλμη, σύμφωνα μὲ τὶς δικές του ἀντιλήψεις, καὶ ὅταν σὲ τρία χρόνια, στὰ 1910, ἔκλεισε καὶ ἐκεῖνο, ἔζησε ἀπὸ τότε ἐντελῶς μόνος καὶ ἀποτραβηγμένος ἀπὸ τὸν κόσμον, ὡς τὰ 1912 (14 Μαΐου), ὁποῦ πέθανε.

I. E. X.

Ο ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓ ΩΣ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

ΥΠΟ

ΤΖΩΣΤΙΝ ΧΑΝΤΛΥ ΜΑΚ ΚΕΪΡΘΥ

Ο ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓ

ΩΣ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

Ένα καινούργιο ἄστρο ἀνάτειλε στὸ στερέωμα τοῦ Βοριᾶ. Ἡ Σκαντινάβια πὸν μᾶς ἐχάρισε τοὺς μεγαλύτερους δραματικούς τῆς ἐποχῆς μας δὲν ἐξαντλήθηκε μ' ἓνα καὶ μόνο ὄνομα. Ὅτι εἶναι ὁ Χένρικ Ἰμπσεν γιὰ τὴ Νορβηγία, εἶναι κι' ὁ Στρίντμπεργ γιὰ τὴ Σουηδία. Ὁ Σουηδὸς δραματικὸς συγγραφεὺς δὲν ἔφτασεν ἀκόμα τὸ Νορβηγὸ συνάδελφο του, μὰ εἶναι ὅμως κι' αὐτὸς μιὰ σπουδαία προσωπικότης κι' ἓνας πολὺ δυνατὸς παράγων στὸ ὑπέρτατα ἐνδιαφέρον πρόβλημα: τὸ μέλλον τῆς δραματικῆς τέχνης τῆς ἐποχῆς μας.

Ὡς τὰ τελευταῖα τοῦτα χρόνια, τὸ ὄνομα τοῦ Στρίντμπεργ ἦταν ἐντελῶς ἄγνωστο στὴν Ἀγγλία. Ὅταν ἀναφέρανε τὸν Ἰμπσεν, θαρροῦσαν ὅτι εἶχαν κιόλας εἰπωμένα ὅλα ὅσα μποροῦσαν νὰ εἰπωθοῦν καὶ ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς σκαντιναβικῆς δραματικῆς τέχνης· τὸ σκαντιναβικὸ δράμα ὅμως ζῆ ἀκόμα μιὰ ἐξαιρετικὰ δραστήρια κι' ὀρμητικὴ ζωὴ κι' ὁ Στρίντμπεργ εἶναι ἡ πιδὲ μεγάλη δύναμή του, ὅστερ' ἀπὸ τὸν Ἰμπσεν. Ἀξίζει νὰ διαβαστῆ ἑξίσου πολὺ, θὰ ἔλεγα μάλιστα ἀκριβῶς ὅσο κι' ὁ Ἰμπσεν. Πολλοὶ κριτικοὶ κατηγόρησαν τὸν Ἰμπσεν ὅτι ζωγραφίζει τὴ ζωὴ

μὲ πάρα πολλὰ σκοτεινὰ χρώματα ἂν ὅμως τὰ δράματα του τὰ βάλῃ κανεὶς δίπλα στὰ δράματα τοῦ Στρίντμπεργ, τότε βλέπει ὅτι οἱ περιγραφές τῆς ζωῆς ποὺ κάνει ὁ Ἰμπσεν εἶναι χαρὰ κι' εὐθυμία, σωστὸ πανηγῦρι μπροστὰ στὶς τραγωδίες τοῦ Στρίντμπεργ. Στὴ σύγχρονη σκέψη καὶ τῇ δράσῃ ὁ πεσσιμισμός (ἢ ἀπαισιοδοξία) ἔχει μιὰ βαθύτατην ἐπίδραση κι' ἂν ἡ κατεύθυνσις αὐτῆ τῆς σημερινῆς ζωῆς καὶ τῆς σκέψεως θὰ ἐκφρασθῇ καμιά φορὰ καὶ θ' ἀνεβασθῇ στὴ σκηνή, κανεὶς δὲ θὰ βρεθῇ νὰ τὸ κατορθώσῃ ἄλλος ἀπὸ τὸν Στρίντμπεργ.

Ὁ Στρίντμπεργ ἔχει καταπιαστῆ μὲ πολλὰ ἀπὸ τὰ διάφορα εἶδη τῆς λογοτεχνίας Ἔγραψε μυθιστορήματα καὶ διηγήματα, λυρικά ποιήματα καὶ περιγραφές ταξιδιῶν, ἀκόμα καὶ μιὰ αὐτοβιογραφία, καὶ σ' ὅλα του αὐτὰ τὰ ἔργα ἔχει βάλῃ δουλιὰ πάρα πολλή. Γιὰ ἕναν ἄντρα ποὺ δὲν εἶναι ἀκόμα παρὰ σαραντατεσσάρω χρονῶ, ὁ κύκλος αὐτὸς τῆς συγγραφικῆς δράσεως εἶναι πολλὸ σημαντικός· ὁ Στρίντμπεργ ὅμως ποτὲ δὲν ἐπῆρξε ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο φαμπρικάντες βιβλίων, παρὰ εἶναι συγγραφεὺς βιβλίων—ὅπως ἦταν κι' ὁ Καρλόβλ—ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἦταν ἀναγκασμένος νὰ γράψῃ βιβλία. Εἶναι σὲ ἐξαιρετικὸ βαθμὸ ἐνθουσιώδης, παθητικὸς ζητητῆς ἀνώτερων ἰδανικῶν, καὶ πρὸ παθητικὸς ἐχθρὸς κι' ἀντίμαχος γιὰ κάθε τι ποὺ θαρρεῖ ὅτι εἶναι ἄδικο καὶ κακὸ ἐδῶ στὸν κόσμον, κι' ὅτι ἔχει γράψῃ ὡς τὰ τώρα τόχει γράψῃ γιὰ νὰ δώσῃ ἐκφραση στὶς ἰδέες του· τὰ μυθιστορήματα καὶ τὰ διηγήματα του ἀξίζουν ξεχωριστὴ μελέτη τὸ καθένα, ὅπως καὶ τὰ ποι-

ήματα του «μὲ στίχους καὶ χωρὶς στίχους», καθὼς καὶ τὰ ἔργα του γύρω στὴν ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ. Πρὸς τὸ παρὸν θ' ἀσχοληθῶ ἐδῶ μονάχα μὲ τὸ δραματικὸ του ἔργο, ἐπειδὴ αὐτὸ μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ σπουδαιότερο—πραγματικῶς δὲ τὸ δραματικὸ του ἔργο εἶναι ἐκεῖνο ποὺ τὸν ἔχει κἀνῆ τώρα τελευταῖα μιὰ μεγάλη πνευματικὴ δύναμη στὴν Εὐρώπη.

Ὅπως κι' ὁ Ἰμπσεν, ἄρχισε καὶ ὁ Στρίντμπεργ μὲ τὸ ἱστορικὸ δράμα. Ἐνα ἀπὸ τὰ πρῶτα του ἔργα δὲν ἐγίνηκε δεκτὸ στὸ Δραματικὸ θέατρο στὰ 1872. Τὸ δούλεψε ξανά, πολλὲς φορές, καὶ στὰ 1878 τὸ τύπωσε μὲ τὸν τίτλον «*Master Olof*» καὶ τρία χρόνια κατόπιν παίχτηκε στὸ Νέον θέατρο τῆς Στοκχόλμης. Τὸ κυριώτερον καὶ πρὸ ἐνδιαφέρον χαρακτηριστικὸ τοῦ δράματος αὐτοῦ εἶναι ἡ χρησιμοποίησις ἱστορικῶν γεγονότων γιὰ τὴ σπουδὴ τῶν μεγάλων ἀνθρώπων προβλημάτων τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Ὑστερὰ ἀπὸ τὸν «*Master Olof*» ἔρχεται τὸ «*Μυστικὸ τοῦ συναφιοῦ*» (*Gillets hemlighet*) κι' «*Ἡ γυναίκα τοῦ ἄρχοντα Μπέγκτ*» (*Hern Bengts Wustru*), ὅπου μολονοῦ ἢ ὑπόθεσις ἀναφέρεται στὴν ἐποχὴ τῆς Μεταρρυθμίσεως, τὸ ζήτημα τοῦ γάμου τὸ πραγματεῦται ὁ συγγραφεὺς μὲ πολλὸ νεώτερον πνεῦμα. Αὐτὰ ὅμως τὰ ἔργα δὲν εἶναι παρὰ τὰ σκαλοπάτια ποὺ μᾶς φέρουν στὸν πραγματικὸν, τὸν σημερινὸν Στρίντμπεργ, τὸν Στρίντμπεργ ποὺ ἔχει γράψῃ τὸν «*Πατέρα*», τὴ «*Δεσποινίδα Ζουλι*» καὶ τοὺς «*Συντρόφους*».

Τὸ πρῶτον ἀπὸ αὐτὰ τὰ δράματα, ὁ «*Πατέρας*», τραγωδία σὲ τρεῖς πράξεις, ἐγράφηκε στὰ 1887 καὶ εἶναι ἴσως

τὸ πιὸ βαθύτατα τραγικὸ ἔργο πὸν ὡς τὰ τώρα ἐδη-
μούρησεν ἢ σκανδιναβικὴ δραματικὴ τέχνη, χωρὶς νὰ
ἐξαιροῦνται οὔτε οἱ «Βρυνόλακες» τοῦ Ἴμπσεν. «Μὲ
κατηγοροῦν—λέει ὁ ἴδιος ὁ Στρίντμπεργ, στὸν πρόλογο τοῦ
στή «Δεσποινίδα Ζουλί»—ἐπειδὴ τὸ ἔργο αὐτὸ ἦταν τόσο
θλιβερό, σὰ νὰ γυρέβαν νὰ τοὺς γράφω εὐθυμία δρά-
ματα. Ξεφωνίζουσι ἀπαιτητικὰ γιὰ τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς (1)
κι' οἱ διευθύνονται τῶν θεάτρων καταρόνουσι φάρσες, σάμ-
πως ἢ χαρὰ τῆς ζωῆς νὰ βρῆσεται εἰς τὸ νὰ εἶναι κα-
νεὶς ἠλίθιος ἢ στὴν ἐμφάνιση στὴ σκηνὴ τύπων πὸν νο-
μίσεις ὅτι ἔπαυαν χορεία ἢ τελεία ἀποηλιθίωση. Ἐγὼ τὴ
χαρὰ τῆς ζωῆς τὴ βρῆσκω στὸν δυνατὸ κι' ἀσυμπόνετον
ἀγῶνα τῆς ζωῆς κι' ἢ ἡθονή μου εἶναι νὰ μπορέσω νὰ
μάθω καὶ νὰ διδαχθῶ κάτι».

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι, σύμφωνα μὲ τὴν κοινὴν ἀντί-
ληψη, πολὺ λίγη χαρὰ τῆς ζωῆς ὑπάρχει στὸν «Πατέρα»·
εἶναι ἔργο τρομαχτικὸ, ὅπως κι' οἱ «Βρυνόλακες» εἶνε
τρομαχτικοί, ὅπως ὁ «Μπάρμπα Γκοριώ» (2) κι' «Ὁ βα-
σιλιάς Λήρ» εἶναι τρομαχτικοί. Κι' ἂν ὁ κύριος *Irvings* (3),

(1) Πού ἢ κριτικὴ τῆς ρουτίνας ἔλεγε ὅτι τὴ σκοτοῦνον
τὰ δράματα τοῦ Στρίντμπεργ.

(2) *Le Père Goriot*, μυθιστόρημα τοῦ Honoré de Balzac.
Ἐργράφηκε στὰ 1834 κι' εἶναι τὸ τρίτο στὴ σειρά πὸν ἔχει γε-
νικὸ τίτλο: *Scènes de la vie parisienne*.—Ὁ βασιλιάς Λήρ (*King
Lear*) εἶνε ἢ γνωστὴ τραγωδία τοῦ Σαίξπηρ.

(3) *John Irving*, ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους δραματι-
κοὺς ἠθοποιούς πὸν ἀνάδειξεν ἢ Ἄγγλια (1838-1905). Γιὰ τὸ
ἐξαιρετικὸ του ταλέντο εἶχε τιμηθῆ μὲ τὸν τίτλο τοῦ «sir»
καὶ διακρινόταν στοὺς ρόλους τῶν τραγωδιῶν τοῦ Σαίξπηρ

πὸν ετοιμάζεται ν' ἀνεβάσῃ τὸν «Βασιλιά Λήρ», ἀποφά-
σιζε ν' ἀνεβάσῃ καὶ τὸν «Πατέρα», θὰ μᾶς ἔκανε ἀλη-
θινὰ μεγάλην ἐκδούλευση. Ἄν ὁμως γινόταν ἕνα τέτιο
πράμα, τότε τὴν κοινὴ συμβατικὴν πρόληψη, πὸν ἐπιτρέ-
πει στοὺς ἀνθρώπους νὰ εἶναι στενόμυαλοι, ἀσυμπόνετοι,
φθονεροὶ κ.λ. ἐφόσον εἶναι ντυμένοι μὲ φανταστικὰ κου-
στούμα καὶ ζοῦν σὲ μιὰ περασμένη ἐποχὴ, θὰ τὴν ἔπιανε
φόβος καὶ τρόμος μὲ μόνη τὴν ἰδέα πὸς θάβλεπε τῆς
Ρεγάνης καὶ τῆς Γονερίλης (1) τὰ πάθη μέσα σὲ ροῦχα
τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος.

Ὁ «Πατέρας» εἶναι μὲ λίγα λόγια μιὰ ἀναπαράσταση
τοῦ ἀγῶνος γιὰ τὴν ἐπικράτηση μεταξὺ δυὸ προσώπων·
ἐνὸς ἀντρὸς καὶ μιᾶς γυναικός, ἐνὸς παντρεμένου καὶ τῆς
γυναίκας του. Ὁ Πατέρας, ἕνας Ἰλαρχος, εἶναι ἄνθρωπος
μεγαλόψυχος, πὸν καταγίνεται μὲ ζῆλο σ' ἐπιστημονικὲς
σπουδές, ἕνας ἄνθρωπος μορφωμένος, μ' εὐγενικὴ καρδιά
κι' ἀδύνατη θέληση. Ἡ γυναίκα—ἢ ἡ γυναίκα του—ἢ
Δάουρα, εἶναι σὰ νὰ ποῦμε ἕνα δημούργημα τῶν νεώτε-
ρων γυναικείων θεωριῶν, τῶν θεωριῶν ἐκείνων πὸν μπο-
ρεῖ κανεὶς νὰ πῆ ὅτι βρῆκαν τὴ ρομαντικὴ τους ἔκφραση
στὴ Νόρα Χέλμερ καὶ στὴ «Γυναίκα ἀπὸ τὴ θά-
λασσα» (2). Οἱ δοξασίες γιὰ τὴν ἰσότητά τῆς γυναικός, πὸν

(1) Κόρες τοῦ βασιλιά Λήρ (πρόσωπα τῆς τραγωδίας).

(2) Νόρα Χέλμερ εἶνε τὸ κύριον πρόσωπον τὸ δρᾶμα τοῦ
Ἴμπσεν ἕνα Κουκλόσπιτο (*Ett Dukkehjem*). Ἡ Γυναίκα ἀπὸ τὴ
θάλασσα (*Frue fra havet*) εἶναι ἕνα ἄλλο δρᾶμα τοῦ Ἴμπσεν,
ὅπου κύριον πρόσωπον εἶναι ἢ Ἑλλίντα Βάγκελ, αὐτὴ πὸν
ἀναφέρεται παρακάτω.

γίνονται ἀφορμὴ ἢ Ἑλλέντα Βάγκελ νὰ ζητήσῃ τὸ δικαίωμα νὰ διαλέξῃ μεταξὺ τοῦ ἀντρός της καὶ τοῦ πρώην ἐρωμένου της καθὼς καὶ ἡ Νόρα Χέλμερ νὰ κλείσῃ τὴν πόρτα πίσω της, εἶναι ἀκόμα πιὸ δυνατὰ ἀκονισμένες στὴ Δάουρα. Ἀρχίζει κυριολεκτικῶς τὰ ζήτω γιὰ τὸ δόγμα τῆς ἀνωτερότητος τῆς γυναικὸς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς κυριαρχίας της μέσα στὴν οἰκογένεια. Τὸ δὲ δράμα ζωγραφίζει τὸν τρομαχτικὸν ἐκείνον ἀγῶνα, πὸν τελιώνει μὲ τὴν ἀπελπισμένη παραφροσύνῃ τοῦ νικημένου ἀντρός της.

Ἡ «Δεσποινὶς Ζουλί» (1) εἶναι τὸ μικρότερον ἀλλὰ ἴσως τὸ πιὸ ἀξιοσημεῖωτο ἀπὸ τὰ δράματα τοῦ Στριντμπεργ, εἶναι μιὰ τραγωδία σὲ μιὰ πράξῃ, πὸν γίνεται στὴν κου-

(1) Ὁ τίτλος τοῦ δράματος αὐτοῦ σουηδικὰ εἶνε *Fröken Julie* καὶ πρέπει νὰ μεταφράζεται *Δεσποινὶς Ζουλί* καὶ ὄχι *Τζούλια* ὅπως τὸν ἀπέδωσε ὁ πρῶτος τοῦ μεταφραστής, ὁ μακαρίτης ὁ Γιάννης ὁ Καμπύσης, πὸν ὠρισμένως θὰ τὸν πῆρε ἀπὸ γερμανικὴ μετάφραση. Τὸ ὄνομα Ἰουλία γράφεται σουηδικὰ *Julia* καὶ προφέρεται Γιούλια. Ὁ Στριντμπεργ ὅμως τὴν ἠρωίδα του τὴ γράφει *Julie*, γαλλικά, ἐπειδὴ ἔτσι, μὲ γαλλικὸ ὄνομα, τὴ λέγανε στὸ ἀριστοκρατικὸ σπίτι τοῦ πατέρα της καὶ ψευτογαλλικὴ ἀνατροφή τῆς εἶχαν δώσῃ. Ἀκόμα καὶ τὸν ὑπηρέτη, γαλλομαθημένον κ' αὐτόν, τὸν γράφει *Zán* (*Jean*) κ' ὄχι Γιούχαν (*Johan*) ὅπως θὰ λεγόταν σουηδικὰ. Στὴ μετάφραση ὅμως ὁ Καμπύσης τὸν ἔκαμε κ' αὐτόνε Γιάννη, χωρὶς νὰ προσέξῃ ὅτι, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ ἔργο, ὁ *Jean* κ' οἱ ραφινάτοι τρόποι του καὶ τὰ γαλλικά του καὶ τὸ καλαισθητικὸ του λοῦστορον συνετέλεσαν κ' αὐτὰ μαζὺ μὲ τὶς ἄλλες βασικὰς αἰτίαις στὸν τραγικὸ χαμὸ τῆς δεσποινίδος Ζουλί.

ζίνα ἐνὸς ἐξοχικοῦ σπιτιοῦ ἕνα βράδν τοῦ μεσοκαλόκαιρου (1), πὸν εἶναι μεγάλη γιορτὴ τῶν Σκανδιναβῶν. Ὁ κύριος τοῦ χτήματος, ὁ κόμης, λείπει σὲ ταξίδι. Ἡ μοναχοκόρη του, ἡ Ζουλί, εἶναι πάντα τὸ ἀντικείμενον τῆς κουκουσουριᾶς τῶν ὑπηρετῶν, τοῦ Ζάν καὶ τῆς Χριστίνας. Φαίνεται ὅτι εἶναι πολλὸ ὁμορφη καὶ ἀληθινὸ τρελλοκόριτσο. Ὁ ἀρραβῶνας της μ' ἕνα νέο τῆς καλῆς τάξεως ἔχει χαλάσῃ, κ' αὐτὸ ἔχει ἀξέσῃ τὴν ἰδιοτροπία της. Μ' ἐξαιρετικὴ διάθεση λαβαίνει μέρος στὸ χορὸ πὸν κάνουν οἱ χωριάτες κ' οἱ ὑπηρετές καὶ δείχνει στὸ Ζάν κάπιο ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον. Ἡ τραγωδία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν στὴ σκηνὴ τῆς δεσποινίδος Ζουλί. Βρίσκεται σὲ μιὰ κατάστασιν νευρικῆς ὑπερδιεγέρσεως, πὸν καταπᾶ σχεδὸν τρέλλα, καὶ σωριάζεται κυριολεκτικῶς στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Ζάν. Μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ σπάνιες ἐρωτικὰς σκηνές, πὸν γράφτηκαν ποτέ, γίνεται τότε μεταξὺ τους καὶ τὴν κόβουν οἱ χωρικοὶ πὸν μπαίνουν μέσα. Γιὰ νὰ τοὺς ξεφύγουν τρυπνόνουν μέσα στὴν κάμαρα τοῦ Ζάν. Οἱ χωρικοὶ μπαίνουν μέσα στὸ σπίτι, χορεύουν καὶ τραγουδοῦν λίγην ὥρα κ' ὕστερα φεύγουν. Εὐθὺς κατόπιν ξαναβγαίνουν ἡ Ζουλί κ' ὁ Ζάν. Ἡ κόρη ἔχει παραδώσῃ

(1) *Μεσοκαλόκαιρο (midsommar)*. Μιὰ ἀπὸ τὶς δύο μεγάλες γιορτὲς τῶν παλιῶν Σκανδιναβῶν. Εἶναι ὁ πανηγυρισμὸς τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ γιορτάζεται στίς 23 Ἰουνίου ἢ γιορτὴ κρατάει τρεῖς ἡμέρες, μὲ γενικὸ φαγοπότι στὴν ἐξοχί, τραγούδια καὶ χοροὺς. Ἡ ἄλλη γιορτὴ εἶναι τὸ μεσοχειμῶνον (*midvinter*) καὶ πέφτει στίς 23 τοῦ Δεκεμβροῦ κ' ἀπὸ τότε πὸν οἱ Σκανδιναβοὶ γίναν Χριστιανοὶ ἔγινε ἕνα μὲ τὰ Χριστοῦγεννα.

και τὸ κορμί και τὴν περηφάνια της σὴ διάκριση τοῦ ὑπερέτης κι' ἢ ντροπὴ κι' ἢ ἀπελπισιὰ ἀρχίζουν νὰ τὴν κυριέβουν, ἐνῶ ὁ ὑπερέτης δὲ συλλογίζεται παρὰ πῶς νὰ ἀφελθῆ περισσότερο ἀπὸ αὐτὴ τὴν κατάσταση. Τὸ ταπεινὸ ἰδανικὸ του γιὰ τὸ μέλλον εἶναι νὰ φύγουν μαζί γιὰ τὴν Ἰταλία και ν' ἀνοίξουν ἐκεῖ ἕνα ξενοδοχεῖο γιὰ νὰ κάρουν λεπτά. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ κόρη δὲν ἔχει λεπτά στὸ χέρι, μὲ πειραχτικὰ λόγια τὴν ὀρμηγέβει ὁ Ζὰν νὰ κλέψῃ τὸ ποσὸν ποὺ τοὺς χρειάζεται ἀπὸ τὸ δωμάτιο τοῦ πατέρα της. Ὅταν αὐτὴ γυρίζει, ὁ Ζὰν θέλει και καλὰ νὰ φύγουν ἀμέσως. Ἡ Ζουλι θέλει νὰ πάρῃ μαζί και τὸ καναρίνι της. Ὁ Ζὰν τῆς τὸ παίρνει και τὸ σκοτόνει. Τότε ἐξαγριόνεται ἡ Ζουλι και μανιωμένη ἀπὸ τὴν ταπεινωση και τὸ μῖσος ἐναντίον του τὸν ἀρχίζει σὶς βρισιές. Ἐκεῖνη τὴ στιγμή μπαίνει κι' ἡ Χριστίνα, ποὺ βρίσκεται γιὰ τὴν ἐκκλησιὰ. Ἡ Ζουλι ζητάει ἀπὸ αὐτὴν παρηγοριὰ. Ἡ δοῦλα ὅμως, ποὺ μὲ τὴ στενὴ και περιορισμένη ἀντίληψη της γιὰ τὸ δίκιο και τὸ ἄδικο δὲν ἔχει σπλάχνος στὴν καρδιά της, τὴν ἀμπώχνει ἀπὸ κοντὰ της και τῆς ἀρνεῖται κι' αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἐλπίδα γιὰ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ κι' ὕστερα φεύγει. Τὸ ἀνήμερο κι' ἀδύναμο λογικὸ τῆς δυστυχιμένης τῆς Ζουλι ἔχει τώρα πιά ἀπελπιστικὰ σαλέψη και φωνάζει τὸ Ζὰν νὰ τῆς πῆ τί θὰ κάνουν, μιὰ και δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ σκεφτῆ μονάχη της γιὰ τὸν ἑαυτὸ της. Ἀκούγεται στὸ σπίτι ὅτι γύρισε ὁ κόμης ἀπὸ τὸ ταξίδι· ὁ Ζὰν τῆς βάζει στὸ χέρι ἕνα ξουράφι κι' αὐτὴ βγαίνει ἔξω νὰ σκοτωθῆ.

Αὐτὲς εἶναι γυμνὲς οἱ ἐξωτερικὲς γραμμὲς τοῦ τρο-

μαχικοῦ αὐτοῦ δράματος· και σὶς ἐξωτερικὲς αὐτὲς γραμμὲς δὲ φαίνεται παρὰ μόνο ἡ φοβερότης τοῦ ἔργου. Γιὰ νὰ ἐκτιμῆση ὅμως κανεὶς τὴ φοβερὴ του δύναμη και σ' αὐτὲς ἀκόμα τὶς λεπτομέρειες, πρέπει νὰ τὸ διαβάσῃ, και γιὰ νὰ τὸ ἐκτιμῆση ὀλοκληρωτικὰ, πρέπει νὰ τὸ ἰδῆ νὰ παίζεται στὴ σκηνή.

Στὴ νεώτερη φιλολογία, ἐγὼ τοῦλάχιστον, δὲν ἤξερω τίποτ' ἄλλο πιδ παραστατικὰ ἀποτρόπαιο ἀπὸ ἐκεῖνη τὴ σκηνὴ μεταξὺ τοῦ μὲ τόσο φυσικὸν ρεαλισμὸ ἐμφανισμένου, σὲ ὅλα του χυδαίου και τιποτένιου, συνειθισμένου τύπου τοῦ λακὲ και τῆς νευροπαθοῦς και μισοεκτεθειμένης ἀριστοκρατίσας, ὅταν ἀρχίζουν νὰ τὰ βάζουν ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον.

Ἡ δεσποινὶς Ζουλι, ὅπως λέει κι' ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς της, εἶναι ἕνας μοντέρνος γυναικεῖος χαρακτήρ —χωρὶς νὰ θέλῃ μ' αὐτὸ νὰ πῆ ὅτι μισογύναικα κι' ἀντρομαχοῦσες δὲν ὑπῆρξαν σ' ὅλα τὰ χρόνια και σ' ὅλες τὶς ἐποχές—παρὰ μόνο ὅτι ὁ χαρακτήρ αὐτὸς τώρα τελευταῖα, στὸν καιρὸ τὸ δικὸ μας, ἔγινε ἀντικείμενο σοβαρῆς κάπως προσοχῆς. Εἶναι ἕνα ἄρρωστο ἀνθρώπινο εἶδος, ἕνας τραγικὸς τύπος, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸν ἀπελπισμένον της ἀγῶνα κατὰ τῆς φύσεως. Εἶναι τραγικὴ σὰν ἕνας τύπος ποὺ τὸν ἄφησε κληρονομιά ἡ ρομαντικὴ ἐποχὴ και τώρα καταστρέφεται ἀπὸ τὸ νατουραλισμὸ, ἐπειδὴ ὁ νατουραλισμὸς γυρέβει μονάχα εὐτυχία και γιὰ τὴν εὐτυχία τὸ γερὸ και ὑγιὲς ἀνθρώπινο εἶδος εἶναι ἡ μόνη ἀπαραίτητη προϋπόθεση. Εἶναι ὅμως συγχρόνως και κληρονομικὸ ἀπομεινάρι τῆς παλιᾶς στρατιωτικῆς ἀρι-

στοκρατίας, πού τώρα μένει πίσω, ξεμπροστιμένη από την ευγένεια τῶν νεύρων καὶ τοῦ μυαλοῦ. Εἶναι ἓνα θῦμα ἀπὸ κείνα πού οἱ γκρίνιες καὶ τὰ παραστρατήματα τῆς μητέρας δημιουργοῦν μέσα στήν κάθε οἰκογένεια, ἓνα θῦμα τῶν στραβῶν ἀντιλήψεων τῆς ἐποχῆς μας, ἓνα θῦμα τῆς ὑστερικῆς τῆς ἰδιοσυγκρασίας, πού πάντα κλείνει μέσα της ἓναν καθωρισμένο προορισμό, δημιουργημένον ἀπὸ προηγούμενες ἐποχές ἢ ἀπὸ βασικὲς φυσιολογικὲς ἀνάγκες. Ἡ δεσποινὶς Ζουλλὶ εἶναι ὅμοια νευροπαθῆς ὅσο κι' ἢ Χέντα Γκάμπλερ (*Hedda Gabler*, ἓνα δρᾶμα τοῦ Ἰμπσεν). Εἶναι κι' αὐτὴ ὅπως κι' ἢ Χέντα Γκάμπλερ ἓνα παιδί μιανῆς ἐποχῆς πού σβήνει, μιανῆς περιόδου καταπτώσεως πού προηγεῖται πάντα ἀπὸ μιὰ ἐπανάσταση. Θὰ ἦταν μιὰ πολὺν ἐνδιαφέρουσα περίπτωση γιὰ ἓναν *Charcot* (1). Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι λόγος νὰ μὴν εἶναι μιὰ ἐπίσης ἐνδιαφέρουσα περίπτωση καὶ γιὰ ἓνα Στρίντμπεργ— ἢ καὶ γιὰ μᾶς ἀκόμα. «Ἡ ζωὴ, νεαρέ μου φίλε», λέει ὁ *Thackeray*, «δὲν εἶναι μόνο χωρατὰ», κι' ἂν ἀποζητᾶμε κι' ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τραγωδία, σ' αὐτὸ τὸ ἔργο ἔχουμε πραγματικῶς μιὰ ἀληθινὴ τραγωδία.

Οἱ «Σύντροφοι» εἶναι ἄλλη μιὰ μελέτη αὐτῆς τῆς ἀτέλειωτης καὶ πεισματάρικης δυσαρμονίας μεταξὺ τῶν δύο φύλων. Ἐνας νέος ζωγράφος κι' ἢ γυναίκα του ἦταν κι' οἱ δύο τῆς γνώμης ὅτι ὁ γάμος εἶναι μιὰ συντροφιά βασιμένη ἀπάνω στὰ ἀμοιβαῖα ὠφελήματα. Ἡ ἰδέα μο-

(1) Ὁ γνωστὸς μεγάλος Γάλλος νευρολόγος τοῦ τέλους τοῦ 19^{ου} αἰῶνος.

λαταῦτα τῆς συντροφιάς δὲν πάει καλά· ἢ σύζυγος ἔχει ὅλα τὰ κέρδη τῆς συντροφιάς, κυριέβει τὴν ἀνήμπορη θέληση τοῦ ἀντρός της καὶ τὸν παιζογελάει καὶ τὸν ἀπατᾷ χωρὶς καμιά ἐπιφύλαξη. Στὸ τέλος ὁ νεαρὸς ζωγράφος διώχνει τὴ γυναίκα του καὶ ετοιμάζεται νὰ κάμῃ μιὰ καινούργια συντροφιά, λιγώτερο δεσμευτική, μὲ μιὰ ἄλλη γυναίκα· τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι ἓνα κομμάτι καθαρῆς ἀπαισιοδοξίας— πού ἰδιαίτερος μάλιστα τονίζεται στὶς ἐκφράσεις τοῦ κυνικώτατου δόκτορος "Οεστερμαρκ, πού ὅμοια μ' ἓναν τύπο σὲ κάπια ἀπὸ τὶς ἱστορίες τοῦ *René Maizeroy* κάνει τὴν πρόσθεση τῆς ἀξίας τῆς ζωῆς καὶ βρίσκει ἴσον *blague*: «*Blague! blague!* Νιόπαντροι, ἔρωσ, Νεάπολη, χαρὰ τῆς ζωῆς, ἀρχαιότητες, νεώτερη σκέψη καὶ τέχνη, φιλελευθερισμός, συντηρητικότης, ἰδανικά, πραγματικότης, φυσιολατρεία, ὅλα εἶναι *blague!*». Ὁ πεσσιμισμός εἶναι ἢ γνώσις πού ἐκφράζεται μ' αὐτὸ τὸ κομμάτι, ὅπως ὁ πεσσιμισμός ἐπίσης εἶναι ἢ γνώσις πού πηρουνιάζει ὅλα τὰ κατοπινὰ ἔργα τοῦ Στρίντμπεργ, ἓνας πεσσιμισμός πὸ πικρὸς ἀπὸ τοῦ Σοπεργάουερ, πὸ πικρὸς ἀπὸ τοῦ Χάρτμαν, πὸ πικρὸς ἀπὸ τοῦ Μπάνσεν— ὁ ἴδιος ἀκριβῶς πεσσιμισμός πού βρίσκει κανεὶς στὸν *Friedrich Nietzsche*.

Στὸν τρομαχτικὸν ὅμως αὐτὸν πεσσιμισμὸν, πού καθὼς φαίνεται εἶναι χαρακτηριστικὸς γιὰ τὴ νεώτερη κατεύθυνση τῆς σκέψεως στὴ Σουηδία— ἄς μὴν ξεγράμμε ὅτι ἓνας Σουηδὸς μὲ τὸν πεσσιμισμὸν του ἔκαμε καὶ τὸν Ταρταρίνο νάρθη σὲ κίντυνο, σὲ κάπια γνωστὴ περίσταση— ἔπαρχει μόνο ἓνα μικρὸ κομμάτι κι' ὄχι δλόκληρο

τὸ ἐνδιαφέρον πὸν ἔχουν τὰ ἔργα τοῦ Στρίντμπεργ.
 Ἄν μάλιστα δὲν ἔκαναν αὐτὸ τὸ κήρυγμα τῆς ἀπαι-
 σιοδοξίας, παρὰ προσπαθοῦσαν νὰ παρουσιάσουν μιὰ
 ἀκριβῶς ἀντίθετη φιλοσοφία τῆς ζωῆς, θὰ τραβοῦσαν
 πολὺ ὅλο τὸν κόσμον μὲ τὸν ρεαλισμὸ καὶ τὸ ὑπέροχο
 ταλέντο πὸν εἶναι καμωμένα. Ἄν τὰ θεωρῆσει κανεὶς
 μόνο ὡς δραματικὰ ἔργα, εἶναι ἐξαιρετικῶς καλὰ φτια-
 σμένα· τῇ δὲ δραματικῇ βασικῇ ἀρχῇ, πὸν ὁ Στρίντμπεργ
 ἐφαρμόζει στὰ ἔργα του, τὴν ἔχει λεπτομερέστατα ἐξι-
 στορίση στὸν πρόλόγόν του στὴ «Δεσποινίδα Ζουλί».

Κι' εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ συγκρίνη κανεὶς τὸν
 πρόλογο τῆς «Δεσποινίδος Ζουλί» μ' ἓναν ἄλλον ἐπίσης
 φημισμένο πρόλογο, τὸν πρόλογο τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ
 στὸ δράμα του «Κρόμβελ». Κι' ὁ ἓνας ὅπως κι' ὁ ἄλ-
 λος εἶναι, γιὰ τὸ εἶδος τους ὁ καθένας, ἀπὸ τὰ δοκουμένα
 πὸν ἀφήνουν ἐποχὴ, οἱ δυὸ ὁμοῦ ἐποχῆς πὸν ἀντιπρο-
 σωπέβουν εἶναι τόσο πολὺ χωρισμένες ὅσο οἱ δυὸ πόλοι
 τῆς γῆς. Κι' οἱ δυὸ πρόλογοι συγκεντρώνουν, μπορεῖ κα-
 νεὶς νὰ πῇ, ὅλες τὶς κατευθύνσεις τῆς σκέψεως καὶ τὶς
 θεωρίες τῆς ἐποχῆς των σ' ἓνα εἶδος ἄρθρου πίστεως
 πὸν γιὰ πολλοὺς ἀνθρώπους ἐκφράζει τὸ σύνθημα πὸν ἔτρε-
 με καὶ δὲ μποροῦσε νὰ βγῇ ἀπὸ τ' ἄχεϊλι τους. Κι' οἱ δυὸ
 εἶναι ἓνα εἶδος πολιτικὰ προγράμματα, δογματικὰ σύμ-
 βολα γιὰ μιὰ καινούργια θρησκεία. Ὅστερ' ἀπὸ τὴν πε-
 ρίοδο τῆς δόφωτης ἀχιτιδοβολίας τοῦ αἰσθήματος ἔρχε-
 ται ἡ ἐποχὴ τῆς ἐπίσης ὀλοδιάφανης ἐπιστημονικότητος.
 Κι' ἐνῶ ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ μὲ ἁρμονικοὺς τόνους σκορ-
 πάει τὸ τραγοῦδι του γύρω στὴ λυρικὴ καὶ τὴν ἐπικὴ

περίοδο καὶ σπέρνει ὀλοτρόγυρα του ὀνόματα ποιητικὰ
 πὸν κουδουνίζουν ὁμορφα, σὰν παλιὰ μεγάλα χρυσὰ νο-
 μίσματα, ὁ Στρίντμπεργ ἐπικαλεῖται τὴν ἀρχὴ τῆς ἐξελί-
 ξεως καὶ μεταχειρίζεται τὰ ὀνόματα τοῦ Charles Dar-
 win καὶ τοῦ Herbert Spencer γιὰ ἔξορκια. Ὁ πρῶτος
 εἶναι ξεχειλισμένος ἀπὸ αἰσιοδοξία, εὐγλωττος, σχεδὸν
 πολυλογᾶς. Ὁ δεῦτερος ὁμοῦ εἶναι ποτισμένος ἀπὸ ἀπαι-
 σιοδοξία τόσο ὀριστικῇ ὥστε περιφρονεῖ τὴν ἐξωτερικὴν
 λάμψη καὶ πολὺ σπάνια τὴ θυμάται. Κι' οἱ δυὸ πρόλο-
 γοι καταπιάνονται καὶ περιλαβαίνουν ὅλα τὰ ρεύματα τῆς
 σκέψεως τῆς ἐποχῆς των, σὰν τὸν ἀνδρεῖο ἱππότη τοῦ
 παραμυθιοῦ πὸν ἀγκάλιαζε ὅλες τὶς ἐχθρικὰς λόγχες καὶ
 τὶς ἄφινε νὰ μπήκωνται στὸ κορμὶ του. Ὁ νέος τοῦ 1827
 καὶ τοῦ 1830, ὁ κουρασμένος ἀπὸ τὸ ζυγὸ τῆς μορφῆς,
 τὴ φτώχεια καὶ τὴν ξεραῖλα τῆς δραματικῆς τέχνης τῆς
 ἐποχῆς του, βρῆκε στὸν πρόλογο τοῦ Κρόμβελ τὸ σπηροῦνι
 πὸν τοῦ χρειαζόταν γιὰ τὴν ἀκαθόριστην ἀκόμα προσ-
 πάθεια του καὶ τὸ σκοπὸ γιὰ τὸ ἀβέβαιο του κατέβασμα
 στὸν πνευματικὸ στίβο. Ὁ σημερινὸς πάλι νέος, πὸν ἔχει
 κι' αὐτὸς μπροστά του ἓνα ὄχι λιγώτερον τυπικὸ, ἀνήμ-
 πορο κι' ἀποστεγνωμένο σύγχρονον δράμα, δὲ μπορεῖ νὰ
 μὴν ὀμολογήσῃ ὅτι στὸν πρόλογο τοῦ Στρίντμπεργ ἀκούει
 τὸν ἀντίλαλο ἀπὸ ἓνα νέο πολεμικὸ σάλπισμα, μιὰ νέα
 πολεμικὴ κραυγὴ ἐνὸς νέου πολεμάρχου. Μ' αὐτὸ δὲ θέλω
 νὰ εἰπῶ—καθαρὸς κουβέντες—ὅτι ὁ Στρίντμπεργ ἔκαμε
 καμιὰ ἀνακάλυψη ἢ ὅτι μόνος αὐτὸς βρῆκε τὴ σωτηρία.
 Δὲν ἔχει καμιὰ ἀποκάλυψη νὰ μᾶς δώσῃ, γιὰ τὸν ἀπλοῦ-
 στατο λόγο ὅτι ἀποκάλυψη δὲν ὑπάρχει καμιὰ καὶ τώρα

ἀκόμα ὅπως καὶ τὸν καιρὸ πὸν ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ ἦταν νέος ἢ κι' ὅταν ὁ Σαίξπηρ ἦταν νέος ἢ κι' ὅταν ἀκόμα «ὁ Θέσπις ἔσεργε τὸ κάρο του μὲς τὰ χωράφια». Ἔχει ὁμως τὴν ἀξίωση ἀπὸ τὸ δράμα νὰ μᾶς ἀποδώσῃ τὴ ζωὴ μὲ ἀλήθεια. Ἡ ἀρχὴ αὐτῆ, τῆς ἀληθινῆς ἀποδόσεως τῆς ζωῆς σ' ὅλη τὴν περίοδο τῆς υπάρξεως τοῦ δράματος, ἦταν ἡ προσπάθεια τοῦ κάθε πραγματικοῦ δραματικοῦ συγγραφέως ἀπὸ ὅλους ὅσοι ἔζησαν ποτέ. Ὑστερα ὁμως ἀπὸ κάθε περίοδο δραματικῆς παραγωγῆς οἱ κατοπινὲς γενεὲς φορτώνουν συνήθως τὸ δράμα μ' ἓνα σωρὸ καινούργιους τεχνικὸς κανόνες, ὡσὸτον ἔρχεται κάποιος καιρὸς ὅπου ἡ δυστυχημένη ἢ Μοῦσα μένει κόκκαλο κάτω ἀπὸ δαύτους, ὅπως ἡ Ταρπηΐα κάτω ἀπὸ τὶς ἀσπίδες τῶν Σαβίνων. Τότε ξεσπάει κι' ἡ ἀναπόφευκτη ἀντίδραση ἐναντίον τῶν κανόνων καὶ τῶν τύπων καὶ μὲ τὴν ἀντίδραση μάζιν παρουσιάζεται καὶ κάποιος νέος ἄνθρωπος πὸν μπορεῖ καὶ ἐκφράζει ἐκεῖνο πὸν οἱ ἄλλοι ἔχουν στὸ μυαλό τους καὶ διατυπώνει καλύτερα ἐκεῖνο πὸν οἱ ἄλλοι δοκίμασαν καὶ δὲν κατάφεραν νὰ εἰποῦν, κι' ἔτσι γίνεται ὁ ὀπλοαρχηγὸς τῆς καινούργιας κινήσεως πὸν θριαμβευτικὰ τραβᾶει τὸ δρόμο τῆς ὡσὸτον νὰ γεράσῃ κι' αὐτῆ, ὅπως κι' ὁ ἄνθρωπος γεράει, νὰ ξεραθῇ σὰν τὸ γερασμένο δέντρο καὶ νὰ σαρωθῇ κι' αὐτῆ μὲ τὸν καιρὸ τῆς. Θάρθη λοιπὸν κάποιος καιρὸς πὸν κι' ὁ πρόλογος τοῦ Στρίντμπεργ, πὸν τώρα εἶναι τόσο καινούργιος καὶ λαμπροκόπαι, σὰ νὰ βγήκε ἀπ' τὸ κοντί, κι' ἔγινε καὶ τὸ φλάμπουρο γιὰ τὸσους ἄλλους νέους ἀνθρώπους, τόσο πολλοὺς νέους ἀνθρώπους, θὰ κατατήσῃ κι' αὐτὸς

περασμένης ἐποχῆς καὶ θὰ παλιώσῃ, ὅπως ἐπάλιωσε κι' ὁ πρόλογος τοῦ «Κρόμβελ». Κι' ἄμποτες τότε νὰ κρεματοῦν κι' οἱ δυὸ μάζιν μὲ τόσες ἄλλες τρύπιες καὶ κουρελιασμένες σημαῖες, μέσα στὸ Ναὸ τῆς τραγωδίας (1).

JUSTIN HUNTLY M'CARTHY

(1) Ὅπως στὴ μετάφραση τοῦ *Γάμου* τοῦ Στρίντμπεργ (Ἐλευθερουδάκης 1922) ὁ μεταφραστὴς ἀντὶ γιὰ πρόλογον ἔβαλε μιὰ ἐντελῶς χαρακτηριστικὴ ὅσο καὶ πρωτότυπη κριτικὴ μελέτη τοῦ Κνουτ Χάμσουν γιὰ τὸν Στρίντμπεργ, εἰς δὲ τὴν μετάφραση τοῦ *Μονάχου* (Ἐλευθερουδάκης 1925) ἄλλη μιὰ μελέτη τοῦ Σουηδοῦ κριτικοῦ κ. Ἰβρα Λούντμπεργ, πὸν τόσο ἀρμονιζόταν μὲ τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου, ἔτσι καὶ σὲ τοῦτο ἐδῶ τὸ δράμα, ἀκολουθώντας τὴν ἴδια τακτικὴν, βάζει ἀντὶ γιὰ εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα τὴν ἐπίσης καλογραμμένην καὶ χαρακτηριστικὴν μελέτη τοῦ Ἀγγλοῦ κριτικοῦ J. H. M'Carthy, πὸν δημοσιεύτηκε στὸ ἀγγλικὸν περιοδικὸν «The Fortnightly Review» ὡς κριτικὴ γιὰ τὸ δραματικὸν ἔργον τοῦ Στρίντμπεργ, στὰ 1893. Μὲ ὅμοιες κριτικὰς, γραμμένες σὲ διάφορες ἐποχὰς ἀπὸ μεγάλους λογοτέχνες, ἐλπίζει νὰ στολίσῃ καὶ τίς ἄλλες μεταφράσεις τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου Σουηδοῦ, ὅταν θάρθη ὁ καιρὸς νὰ τυπωθοῦν κι' αὐτές, γιὰ νὰ μπορέσουν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὅλοι ὅσοι θὰ τὰ διαβάσουν νὰ σχηματίσουν μιὰ ἰδέαν πὸν καλοθεμελιωμένην τεχνικὰ γιὰ τὸν ἀληθινὰ μεγάλον αὐτὸν συγγραφέαν πὸν τόσο ἀπασχόλησε τὸν καιρὸν τοῦ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀπασχολεῖ ἀκόμα περισσότερον τὴν εὐρωπαϊκὴν σκέψιν, γιὰτὶ πραγματικῶς ἦταν ὅπως τὸν λέει ὁ Mac Carthy: «μιὰ πνευματικὴ δύναμις» τοῦ καιροῦ τοῦ. Ἴσως μάλιστα τὸν τίτλον αὐτὸν τοῦ τὸν ἀφήσῃ ἢ σκεπτόμενη ἀνθρωπότης καὶ γιὰ πάντα.

ΜΗΤΡΙΚΗ ΣΤΟΡΓΗ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΜΙΑ ΠΡΑΞΗ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΜΗΤΕΡΑ, πρώην κοκότα, 42 χρόνων.

ΚΟΡΗ, δραματική ήθοποιός, 20 χρόνων.

ΛΙΖΑ, 18 χρόνων.

Η ΡΑΦΤΡΑ τοῦ θεάτρου.

ΜΗΤΡΙΚΗ ΣΤΟΡΓΗ

*Ἐσωτερικὸ ἐνὸς ψαράδικου σπιτιοῦ, σὲ κάπια λουτρόπολη.
Στὸ βῆθος, βεράντα μὲ τζάμια. Ἐξω, θέα πρὸς τὴ θάλασσα.*

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Ἡ μητέρα κι' ἡ ράφτρα καπνίζουν, πίνουν πόρτερ, καὶ παί-
ζουν χαρτιά. Ἡ κόρη στὸ παράθυρο κοιτάζει ἔξω μὲ μεγά-
λην προσοχή.

ΜΗΤΕΡΑ

Ἔλα λοιπὸν Ἑλένη νὰ παίξεις τρίτη.

ΚΟΡΗ

Δὲ μπορῶ νὰ γλυτώσω ἀπὸ τὰ χαρτιά μιὰ τέτια
ὄμορφη καλοκαιρινὴ μέρα;

ΡΑΦΤΡΑ

Πάντα καλὴ στὴ μαμά σου!

ΜΗΤΕΡΑ

Τί κάθεσαι τώρα μὲς στὸν ἥλιο καὶ ξεροψήνεσαι;

ΚΟΡΗ

Δὲν καίει ὁ ἥλιος ἐδῶ!

ΜΗΤΕΡΑ

Κάθου τότε ἀφοῦ σ' ἀρέσει—(σὴ ράφτρα) ἐσὺ κά-
νεις. Ὅριστε!—

ΚΟΡΗ

Θὰ μ' ἀφήσης τοῦλάχιστον νὰ πάω σήμερα στὸ
μπάνιο μὲ τὰ κορίτσια;

ΜΗΤΕΡΑ

Ὁχι χωρὶς τὴ μαμά σου, τὸ ξέρεις καλά!

ΚΟΡΗ

Μὰ τὰ κορίτσια ξέρον κολύμπι ἐνῶ ἐσὺ δὲν ξέρεις!

ΜΗΤΕΡΑ

Δὲν πρόκειται ποὺς ξέρει καὶ ποὺς δὲν ξέρει κολύμπι. ξέρεις μόνο καλὰ πὼς δὲ μπορεῖς νὰ βγῆς χωρὶς τὴ μαμά σου!

ΚΟΡΗ

Ἄν τὸ ξέρω! Μήπως ἄκουσα καὶ τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τότε ποὺ ἄρχισα νὰ καταλαβαίνω τί μοῦ λές!

ΡΑΦΤΡΑ

Αὐτὸ θὰ εἶπῃ πὼς εἶχες μιὰ πονετικὴ μητέρα ποὺ κοίταζε μόνο τὸ καλὸ τοῦ παιδιοῦ της... καλ' τίποτ' ἄλλο!

ΜΗΤΕΡΑ

(Δίνει τὸ χέρι της σὴ ράφτρα). Εὐχαριστῶ! εὐχαριστῶ γι' αὐτὰ σου τὰ λόγια, Ἀδγούστα! Τί ἤμουν δὲν ξέρω... ὅτι ὅμως ἤμουν μιὰ πονετικὴ μητέρα, αὐτὸ δὲ τὸ λέω καὶ τὸ φωνάζω καὶ μοναχῇ μου.

ΚΟΡΗ

Τότε εἶναι ὅλως διόλου περιττὸ νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μ' ἀφήσης νὰ πάω νὰ παίξω τέννις!

ΡΑΦΤΡΑ

Δὲν κάνουν πείσματα σὴ μητέρα τους, κοπέλλα μου. κί' ὅταν δὲ θέλουν νὰ γίνουν εὐχάριστοι στοὺς πιὸ κοντινοὺς τους κί' ὅταν δὲ λαβαίνουν μέρος στὶς μικρὲς κί' ἀπλὲς τους διασκεδάσεις δὲν τοὺς πληγώνουν, ζητώντας τους τὴν ἄδεια νὰ πᾶνε νὰ διασκεδάσουν μὲ ξένες συντροφίες.

ΚΟΡΗ

Ναί, ναί, τὸ ξέρω! Τὰ ξέρω ὅλ' αὐτά! τὰ ξέρω!

ΜΗΤΕΡΑ

Σ' ἔπιασε κακίστρω, πάλι! Δὲν πιάνεις λέω γὼ νὰ κἀνης καμιά δουλιὰ, παρὰ κάθεσαι ἔτσι μὲ κρεμασμένα τὰ χέρια, κοτζὰ κοπέλλα!

ΚΟΡΗ

Ἄφοῦ εἶμαι κοτζὰ κοπέλλα, γιατί τότε μὲ μεταχειρίζεσαι σὰ νάμαι μικρὸ παιδί;

ΜΗΤΕΡΑ

Γιατὶ φέρεσαι σὰν παιδί!

ΚΟΡΗ

Τότε δὲν πρέπει νὰ μὲ μαλλόνης, ἀφοῦ ἐσὺ θέλεις νὰ μ' ἔχης σὰ μικρὸ παιδί.

ΜΗΤΕΡΑ

Για να σου πῶ, Ἑλένη, σάν πολλές δικηγορικές μού-
μαθες τώρα τελευταῖα... Τί συντροφίες μούχεις ἐδῶ, δὲ
μοῦ λές;

ΚΟΡΗ

Τῆ δική σας πρὸ πάντων!

ΜΗΤΕΡΑ

Ἄρχισες νάχης καὶ μυστικά ἀπὸ τῆ μητέρα σου;

ΚΟΡΗ

Μάλιστα!.. ἦτανε καιρὸς πιά!

ΡΑΦΤΡΑ

Νάτα μας ἡ νέα! ντροῦπου λιγάκι πού θὰ βγάλης
τέτια γλώσσα στὴ μητέρα σου!

ΜΗΤΕΡΑ

Ἄντι νὰ γκρινιάζουμε, δὲν κάνουμε τίποτα καλύτερο;
Ἔλα, διάβασε μου τὸ μέρος σου νὰ τ' ἀκούσω κι' ἐγώ!

ΚΟΡΗ

Ὁ διευθυντῆς τοῦ θεάτρου μοῦ ἔχει πῆ νὰ μὴ δια-
βάξω σὲ κανέναν, γιατί ἔτσι συνειθίζω ν' ἀπαγγέλλω
ἄσκημα.

ΜΗΤΕΡΑ

Εἶναι γιὰ τὸ εὐχαριστῶ πού θέλω κι' ἐγὼ νὰ σὲ
βοηθήσω ἔπειτα ὅ τι κάνω ἐγώ, βλέπεις, εἶναι στραβό!

ΚΟΡΗ

Τότε γιατί τὸ κάνεις; κι' ἔπειτα γιατί νὰ βρῶσκω
ἐγὼ τὸ μελαῖ μου γιὰ τὶς δικές σου τὶς ἀνοησίες!

ΡΑΦΤΡΑ

Θέλεις δηλαδὴ νὰ πῆς μὲ τρόπο τῆς μητέρας σου
πὼς δὲν ἔχει ἀνατροφή! Μωρὲ μπράβο!

ΚΟΡΗ

Αὐτὸ τὸ λὲς ἐσύ· ἐγὼ δὲν τὸ εἶπα ποτέ μου. Ὅταν
ὅμως ἡ μητέρα μὲ βάζη νὰ κάνω πράματα πού δὲν εἶ-
ναι σωστά, εἶναι χρέος μου νὰ μὴν τὴν ἀκούσω, γιὰ νὰ
μὴ μὲ διώξουν ἀπὸ τὸ θέατρο καὶ μείνουμε τότε στὴν
μέση τοῦ δρόμου.

ΜΗΤΕΡΑ

Κι' ἔτσι μᾶς λὲς δηλαδὴ πὼς ζοῦμε ἀπὸ λόγου σου!
Ξέρεις ὅμως πόσα χρωστάς τῆς θειά-Αὐγούστας ἀποδῶ;
Ξέρεις ὅτι αὐτὴ μᾶς συμμαζέψε καὶ τὶς δυὸ μας ὅταν ὁ
προκομένος ὁ πατέρας σου μᾶς ἄφησε; ὅτι αὐτὴ μᾶς ἐν-
νοιάστηκε κι' ὅτι ἔχεις τέτιες ὑποχρεώσεις σ' αὐτὴν πού
ποτέ δὲ θὰ μπορέσης νὰ τὶς πληρώσης; Αὐτὸ τὸ ξέρεις;

ΚΟΡΗ

(Σωπαίνει).

ΜΗΤΕΡΑ

Τὸ ξέρεις; ἀπάντησε λοιπόν;

ΚΟΡΗ

Δὲν ἀπαντῶ καθόλου!

ΜΗΤΕΡΑ

Δὲν ἀπαντᾷς;

ΡΑΦΤΡΑ

Ἔλα, καημένη Ἀμάλια, μὴ συγχίζεσαι. Μᾶς ἀκοῦν
κι' οἱ γειτόνοι καὶ θ' ἀρχίσουν τὴν κουσκουσουριά! Ἔλα,
ἔλα, σύχασε πιά!

ΜΗΤΕΡΑ

(Στὴν κόρη). Ἔλα, ντύσου τώρα, νᾶρθῆς μαζί μας
ἔξω περίπατο!

ΚΟΡΗ

Δὲν ἔχω ὄρεξη γιὰ περίπατο σήμερα!

ΜΗΤΕΡΑ

Εἶναι ἡ τρίτη μέρα σήμερα, πού δὲ θέλεις νὰ βγῆς
περίπατο μὲ τὴ μητέρα σου!—(Σκέπτεται). Εἶχε γοῦστο...
Πήγαινε ἔξω σὲ παρακαλῶ στὸ χαγιάτι, γιατί θέλω νὰ
μιλήσω μὲ τὴ θειά-Αὐγούστα!

ΚΟΡΗ

(Τραβιέται πρὸς τὴν βεράντα).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

Μητέρα, ράφτρα.

ΜΗΤΕΡΑ

Λὲς νάγινε τίποτα τέτιο...

ΡΑΦΤΡΑ

Σὰν τί δηλαδή;

ΜΗΤΕΡΑ

Ν' ἀκουσε τίποτα...

ΡΑΦΤΡΑ

Ἀδύνατον!

ΜΗΤΕΡΑ

Ὅλα μπορεῖ νὰ συμβοῦν! Ὅχι δηλαδή ὅτι νομίζω
πὸς βρέθηκε κανεὶς τόσε κακόφυγος, ὥστε νὰ κάτση νὰ
τὰ εἰπῆ τοῦ παιδιοῦ ὅλα κατάμουτρα. Ὁ ἀνηψιός μου
εἶχε γίνη τριανταπέντε χρονῶ καὶ δὲν εἶχε μάθη ἀκόμα
ὅτι ὁ πατέρας του εἶχε σκοτωθῆ μοναχός του... Ἐδῶ
ὁμως κάτι τρέχει μ' αὐτὰ τὰ καινούργια φερσίματα τῆς
Ἑλένης. Παρατήρησα ἐδῶ κι' ὄχτῶ μέρες πὸς ἡ συντρο-
φιά μου σὰ βγαίνουμι ἔξω περίπατο τὴ στενοχωρεῖ. Θέ-
λει νὰ πηγαίνουμε ὅλο κι' ἀπὸ μοναχικούς δρόμους εἶναι
νευρική, δὲν τίς βγάζεις ἓνα λόγο ἀπ' τὸ στόμα κι' ὅλο
θέλει νὰ γυρίσουμε σπίτι! Ἐδῶ κάτι τρέχει!

ΡΑΦΤΡΑ

Δηλαδή—ἐκτὸς ἂν δὲν κατάλαβα καλά—ἡ δική σου
ἡ συντροφιά τὴ στενοχωρεῖ—ἔσένα, τῆς μάνας της;

ΜΗΤΕΡΑ

Μάλιστα!

ΡΑΦΤΡΑ

Ἄ, μὰ αὐτὸ πιά εἶναι πάρα πολύ!

ΜΗΤΕΡΑ

Κι' ἂν θὲς νὰ μάθης καὶ τὸ χειρότερο... μπορεῖς νὰ
φαντασθῆς ὅτι στὸ βαπόρι οὔτε κἂν μ' ἐσύστησε σὲ κάτι
γνωρίμους της πού ἦρθαν κοντὰ μας!

ΡΑΦΤΡΑ

Ξέρεις τί νομίζω—θ' ἀντάμωσε κανέναν ἀπ' αὐτοὺς πού ἔχουν ἔρθη ἐδῶ αὐτὲς τίς τελευταῖες ὀχτὼ μέρες. Μόνο πᾶμε στὸ ταχυδρομεῖο νὰ μάθουμε ποιοὶ ἦρθαν τώρα τελευταῖα στὰ λουτρά!

ΜΗΤΕΡΑ

Ἀλήθεια, αὐτὸ πρέπει νὰ κάνουμε.—Ἐλένη! ἔχε τὸ νοῦ σου μιὰ στιγμή στὸ σπίτι, ὡς πού νὰ πᾶμε ἔμεις στὸ ταχυδρομεῖο!

ΚΟΡΗ

Καλά, μαμά!

ΜΗΤΕΡΑ

Καλέ, ἄκου πού σοῦ λέω, σὰ νὰ τὸ εἶδα ἐγὼ μὲ τὰ μάτια μου, σὰν νὰ τὸ ὄνειρευτήκα...

ΡΑΦΤΡΑ

Καμιὰ φορὰ τὰ ὄνειρα βγαίνουν ὅπως τὰ βλέπεις, αὐτὸ τὸ ξέρω κι' ἐγὼ—μὰ ὄχι τὰ καλά!

(Φεύγουν δεξιά).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Ἡ κόρη γνέφει πρὸς τὰ ἔξω. Ἡ Λίζα ἔρχεται μέσα' φορεῖ ροῦχα τοῦ λὸν-τέννυς· ὀλόασπρη φορεσιά κι' ἄσπρο καπέλλο.

ΛΙΖΑ

Φύγανε πιά;

ΚΟΡΗ

Ναί, γιὰ λίγην ὥρα.

ΛΙΖΑ

Λοιπόν, τί λέει ἡ μητέρα σου;

ΚΟΡΗ

Δὲν εἶχα τὸ θάρρος νὰ τῆ ρωτήσω· θυμόνει καὶ μ' ἀποπαίρνει τόσο εὐκολα!

ΛΙΖΑ

Καημένη Ἐλένη! Ὡστε δὲ θάρθης στὴν ἐκδρομὴ! κι' ἐγὼ πού ἤμουνα τόσο χαρούμενη... Ἄχ, ἂν ἤξερες πόσο μοῦ εἶσαι συμπαθητικὴ! (Τῆ φιλεῖ).

ΚΟΡΗ

Ἄν ἤξερες καὶ σύ, ἡ γνωριμία σου κι' αὐτὲς οἱ λίγες μέρες πού ἦρθα σπίτι σου, τί σημασία εἶχαν γιὰ μένα πού ποτὲ στὴ ζωὴ μου δὲν εἶχα βρεθῆ μέσα σὲ μορφωμένους ἀνθρώπους! Φαντάσου τί αἰσθάνθηκα ἐγὼ πού ἔχω ὡς τώρα ζήση μέσα σ' ἓνα καταγώγιο μὲ μολυσμένον ἀέρα, ὅπου ἀνθρώποι μὲ ἀπροσδιόριστην καὶ μυστηριώδη ὑπόσταση γυρίζουν γύρω μου, κι' ὄλο κρυφομιλοῦν καὶ βρίζονται καὶ μαλλόνουν, ὅπου δὲν ἄκουσα ποτὲ μιὰ φιλικὴ λέξη, δὲν εἶδα ἓνα χᾶδι κι' ἡ ψυχὴ μου ἦταν πάντα ὑπὸ ἐπιτήρησιν σὰ νὰ ἤμουν κατάδικος. Ὡ, γιὰ τὴν μητέρα μου εἶν' ὅλα αὐτὰ πού σοῦ λέω, καὶ μοῦ κάνει τόσο κακὸ νὰ τὰ λέω, τόσο κακό! Ἀκόμα καὶ σὺ τώρα θὰ μὲ περιφρονήσης!

ΛΙΖΑ

Κανεὶς δὲν εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τοὺς γονεῖς πού ἔχει, καί...

ΚΟΡΗ

Κι' ἐν τούτοις πληρώνει τὶς ἁμαρτίες τους. Λένε, πραγματικῶς, πὼς μπορεῖ κανεὶς νὰ περάσῃ ὅλη του τὴ ζωὴ καὶ νὰ πεθάνῃ χωρὶς νὰ μάθῃ ποτὲ τί εἶδους ἀνθρώποι ἦταν οἱ γονεῖς του ποὺ ἔζησε κι' ἀναστήθηκε κοντὰ τους. Κι' ἐγὼ τὸ παραδέχομαι, γιατί κι' ἂν τύχῃ ν' ἀκούσῃ κανεὶς καμιὰ φορὰ τίποτα, δὲν τὸ πιστέβει!

ΛΙΖΑ

(Διγὰμὶ παραγμένη). Μήπως ἄκουσες τίποτα;

ΚΟΡΗ

Ναί, πρὸ τριῶν ἡμερῶν στὸ μπάνιο ἄκουσα ποὺ μιλοῦσαν στὴ διπλανὴ καμπίνα γιὰ τὴ μητέρα μου. Ἐέρεις τί ἔλεγαν;

ΛΙΖΑ

Μὴ δίνεις σημασία...

ΚΟΡΗ

Ἔλεγαν πὼς στὰ νιάτα της ἦταν κακῆς διαγωγῆς!—Δὲν θέλησα νὰ τὸ πιστέψω καὶ τώρα ἀκόμα δὲ θέλω, ἀλλὰ τὸ αἰσθάνομαι πὼς εἶν' ἀλήθεια ὅλα συμφωνοῦν καὶ δείχνουν πὼς εἶναι σωστό—καί... τί ντροπῆ! Ντρέπομαι νὰ βγῶ μαζύ της ἔξω, θαρρῶ πὼς ὅλος ὁ κόσμος γυρίζει καὶ μᾶς κοιτάζει πὼς οἱ ἄντρες τῆς κάνουν νοήματα... τί τρομερό! Μὰ εἶναι ἄρα γε ἀλήθεια; Πές μου, πιστέβεις ἐσὺ πὼς εἶν' ἀλήθεια;

ΛΙΖΑ

Οἱ ἄνθρωποι λένε τόσα ψέματα, ἐγὼ δὲν ξέρω τίποτα!

ΚΟΡΗ

᾽Ω, ὄχι, ξέρεις, ξέρεις κάτι, ἀλλὰ δὲ θέλεις νὰ τὸ πῆς καὶ σ' εὐχαριστῶ γι' αὐτό. Ἐγὼ ὅμως εἶμαι πάντα δυστυχισμένη εἴτε μοῦ τὸ πῆς εἴτε ὄχι!

ΛΙΖΑ

Ἀγαπημένη μου, πέταξε τες τώρα αὐτὲς τὶς σκέψεις κι' ἔλα σ' ἐμᾶς σήμερα καὶ θάβρης ἀνθρώπους ποὺ θὰ σοῦ ἀρέσῃ ἢ συναναστροφὴ τους. Ὁ πατέρας ἦρθε σήμερα τὸ πρωὶ καὶ δὲ βλέπει τὴν ὥρα πότε νὰ σὲ ἰδῇ, γιατί πρέπει νὰ ξέρῃς πὼς τούγγραφα γιὰ σένα στὰ γράμματα μου νομίζω μάλιστα ὅτι κι' ὁ ξάδερφος μου, ὁ Γκέρχαρτ, τούγγραψε κι' αὐτός!

ΚΟΡΗ

Ἐσὺ ἔχεις πατέρα. Εἶχα κι' ἐγὼ σὰν ἡμouνα πολὺ πολὺ μικρή...

ΛΙΖΑ

Καὶ τί ἔγινε;..

ΚΟΡΗ

Μᾶς ἄφησε, γιατί ἦταν ἕνας παλιάνθρωπος, λέει ἡ μητέρα!

ΛΙΖΑ

Αὐτὸ εἶναι τόσο δύσκολο νὰ τὸ ξέρῃ κανεὶς... Ἐν τούτοις—θὰ σοῦ πῶ ἀκόμα κάτι τι. Ἄν ἔρθῃς σήμερα σ' ἐμᾶς θὰ συναντήσης καὶ τὸ διευθυντὴ τοῦ Ἐθνικοῦ θεάτρου καὶ πολὺ πιθανὸν νὰ γίνῃ κουβέντα γιὰ νὰ σὲ πάρουν στὸ θέατρο.

ΚΟΡΗ

Τί λές; ἀλήθεια;

ΛΙΖΑ

Μάλιστα, όπως σου τὸ λέω· κι' ενδιαφέρεται μάλιστα γιὰ σένα—δηλαδή ἐγὼ κι' ὁ Γκέρχαρτ τοῦ κινήσαμε τὸ ενδιαφέρον, ξέρεις δὲ ὅτι πολλές φορές ἀπὸ κάτι μικρὰ πράματα κρίνεται ὀριστικὰ ἡ τύχη ἑνὸς ἀνθρώπου. Μιὰ προσωπικὴ συνάντηση, μιὰ καλοβαλμένη λέξη τῆ στιγμῆ πού πρέπει... λοιπόν, δὲ μπορεῖς νὰ πῆς ὄχι, γιατί τότε γίνεσαι ἐσὺ ἢ ἴδια ἐμπόδιο στὸν ἑαυτό σου!

ΚΟΡΗ

Ἀγαπημένη μου Λίζα, ρωτᾶς ἂν θέλω; Δὲν τὸ καταλαβαίνεις; ἄλλὰ δὲ μπορῶ νὰ βγῶ ἔξω χωρὶς τὴ μαμά!

ΛΙΖΑ

Γιατί; ὑπάρχει κανεὶς λόγος;

ΚΟΡΗ

Δὲν ξέρω. Ἔτσι μὲ συνείθισε νὰ λέω ἀπὸ τότε πού ἤμουνα μικρὸ παιδί, κι' ἔτσι λέω!

ΛΙΖΑ

Σούχει πάρη καμιὰ ὑπόσχεση;

ΚΟΡΗ

Ὅχι· δὲν εἶχε ἀνάγκη νὰ τῆς δώσω τὸ λόγο μου· εἶπε μονάχα ἔτσι θὰ λές! κι' ἔτσι λέω!

ΛΙΖΑ

Νομίζεις πὼς θὰ τῆς ἔκανες κακὸ ἂν ξεκολλοῦσες ἀπὸ κοντὰ της γιὰ δυὸ τρεῖς ὥρες;

ΚΟΡΗ

Δὲν πιστέβω νὰ αἰσθανόταν τὴν ἀπουσία μου καὶ τόσο πολὺ, γιατί ὅταν εἶμαι σπίτι ἔχει πάντα κάπια παρατήρηση νὰ μοῦ κἀνη, ἐγὼ ὅμως θάνοιωθα κάπια στεναχώρια ἂν πῆγαινα σὲ μέρος πού νὰ μὴ μπορῆ νάρθη κι' αὐτή!

ΛΙΖΑ

Μήπως ἐφαντάσθηκες πὼς εἶναι δυνατόν νάρθη κι' αὐτὴ μαζὺ στὴ συντροφιά μας;

ΚΟΡΗ

Ὅχι, γιὰ τὸ Θεό, τέτιο πράμα ποτὲ δὲ μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ μου!

ΛΙΖΑ

Καλά, κι' ὅταν καμιὰ φορὰ παντρεφτῆς...

ΚΟΡΗ

Δὲ θὰ παντρεφτῶ ποτέ!

ΛΙΖΑ

Ἡ μητέρα σου στόμαθε νὰ τὸ λές κι' αὐτό;

ΚΟΡΗ

Ἐννοεῖται—μ' ἔμαθε νὰ μὴν ἔχω ἐμπιστοσύνη στοὺς ἄντρες!

ΛΙΖΑ

Καὶ στοὺς νόμιμους ἄντρες ἀκόμα;

ΚΟΡΗ

Ἐποθέτω!

ΛΙΖΑ

Νὰ σοῦ πῶ, Ἐλένη, εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ χειραφετηθῆς!

ΚΟΡΗ

(Μὲ ἀποστροφή). ὦ, δὲν ἔχω καμιὰ ὄρεξη νὰ γίνω μιὰ χειραφετημένη.

ΛΙΖΑ

Δὲν ἐννοῶ σὰν κι' αὐτές ἔχεις ὅμως ἀνάγκη νὰ ἀπελευθερωθῆς ἀπὸ μιὰ σκλαβιά. Εἶσαι πιά ἀρκετὰ μεγάλη, κι' ἂν ἐξακολουθήσης ἔτσι θὰ γίνης ἐντελῶς ἀνίκανη γιὰ νὰ ζήσης.

ΚΟΡΗ

Αὐτὸ δὲν πιστέβω ποτὲ νὰ τὸ κατορθώσω. Σκέψου πόσο ἐσφιχτοδέθηκα μ' αὐτὴν τὴν μητέρα ἀπὸ τότε ποὺ ἤμουν μικρὸ παιδί. Ποτὲ δὲν ἐτόλμησα νὰ σκεφθῶ παρὰ μὲ τὴ σκέψη της, οὔτε νὰ θελήσω παρὰ μὲ τὴ θέληση τῆ δικῆ της. Ξέρω πὼς ὅλ' αὐτὰ μ' ἐμποδίζουν νὰ πάω μπροστά, στέκονται μπρὸς στὸ δρόμο μου, ἀλλὰ δὲ μπορῶ πιά νὰ κάμω τίποτε!

ΛΙΖΑ

Ὅστε ἂν τύχη καὶ σοῦ λείψῃ καμιὰ φορὰ ἡ μητέρα σου ἀπὸ κοντὰ σου, δὲ θὰ μπορέσης νὰ κάνῃς βῆμα;

ΚΟΡΗ

Θὰ τὰ καταφέρω ὅπως μπορέσω.

ΛΙΖΑ

Μὰ ἐσὺ δὲν ἔχεις σχέση μὲ κανέναν ἄνθρωπο, δὲν ἔχεις οὔτε ἓνα φίλο· κι' ἓνας ἄνθρωπος δὲ μπορεῖ νὰ ζήσει ἐντελῶς μόνος. Πρέπει νὰ βρῆς κάπιο στήριγμα. Δὲν ἀγάπησες ποτέ σου;

ΚΟΡΗ

Δὲν ξέρω! Δὲν ἐτόλμησα ποτὲ νὰ σκεφθῶ τέτιο πράμα, κι' οὔτε ἄφησε ποτὲ ἡ μαμὰ κανένα νὰ μὲ κοιτάξῃ.—Ἐσὺ σκέπτεσαι, ἀλήθεια, τέτια πράματα;

ΛΙΖΑ

Γιατὶ ὄχι, ἂν ἀρέσω σὲ κανέναν καὶ τὸν θέλω κι' ἐγώ!

ΚΟΡΗ

Ὅστε λοιπὸν θὰ παντρευθῆς μὲ τὸν ἐξάδευφό σου τὸν Γκέοργκαρτ;

ΛΙΖΑ

Μ' αὐτὸν δὲ θὰ παντρευθῶ ποτέ, γιατί δὲ μ' ἀγαπάει.

ΚΟΡΗ

Δὲ σ' ἀγαπάει;

ΛΙΖΑ

Ὅχι βέβαια! ἀφοῦ ἀγαπάει ἐσένα!

ΚΟΡΗ

Ἐμένα;

ΛΙΖΑ

Ἐσένα, μάλιστα· καὶ μιὰ ἀπὸ τίς σημερινὲς δουλιές μου εἶναι νὰ σοῦ εἰπῶ ὅτι σὲ παρακαλεῖ νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃς ναρθῆ νὰ σᾶς ἰδῆ.

ΚΟΡΗ

Ἐδῶ; Ἄ, ὄχι, δὲ στέκει! Ἐπειτα νομίζεις ὅτι ἐγὼ θὰ θελήσω νὰ γίνω ἐμπόδιο στὴν εὐτυχία σου; φαντάζεσαι πὼς εἶναι δυνατὸν νὰ βγάλω ἐγὼ ἐσένα ἀπὸ τὴν

καρδιά του, ἐσένα ποῦσαι τόσο ὁμορφη, τόσο εὐγενική!.. (Παίρνει τὸ χέρι τῆς Λίζας μὲς στὸ δικό της). Τί ὠραῖο χεράκι καὶ τί δάχτυλα! Εἶδα καὶ τὸ πόδι σου στὸ μπά- νιο τὴν τελευταία φορὰ πὸν κολυμπήσαμε μαζύ (γονα- τίζει μπροστὰ στὴ Λίζα, ἐνῶ αὐτὴ κάθεται), τί ὠραῖο πόδι... οὔτε ἓνα νύχι δὲν ἦταν χαλασμένο καὶ μὲ τὰ δάχτυλα ἴσια καὶ ροδαλά, ὅπως στὸ χεράκι ἐνὸς μικροῦ παιδιοῦ (φιλεῖ τὸ πόδι τῆς Λίζας). Ἐσὺ εἶσαι ἀληθινὴ ἀριστοκράτισσα κι' ἀπὸ ἐντελῶς ἀλλοιότικη ράτσα ἀπὸ κείνη πὸν κρατάω ἐγώ.

ΛΙΖΑ

Ἄφησε τα τώρα αὐτὰ καὶ μὴ λὲς ἀνοησίες! (σηκώ- νεται). Ἄν ἤξερες... μά...

ΚΟΡΗ

Κι' ἡ καλοσύνη σου δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι τόση ὄση κι' ἡ ὁμορφιά σου. Ἐτσι φανταζόμαστε πάντα ἐμεῖς ἐδῶ κάτω κάθε φορὰ πὸν σηκόνουμε τὰ μάτια μας καὶ σᾶς κυττάζουμε ἐσᾶς αὐτοῦ ἀπάνω, μ' αὐτὸ τὸ φωτεινό, τὸ αἰθέριο πρόσωπο, πὸν ἡ ἀνάγκη δὲν ἄφησεν ἀπάνω του τ' ἀχνάρια της, κι' ὁ φθόνος δὲν τὸ αὐλάκωσε μὲ τὶς ἄσκημες του ρυτίδες.

ΛΙΖΑ

Δηλαδή, ἐδῶ πὸν τὰ λέμε, θὰ μποροῦσα νὰ ὑπο- θέσω πὼς μ' ἐμένα εἶσαι ἐρωτευμένη...

ΚΟΡΗ

Καὶ εἶμαι πραγματικῶς! Ξέρεις, βρῖσκω πὼς σοῦ μοιάζω λιγάκι, νὰ ὅπως ἡ παπαροῦνα μοιάζει μὲ τὴν

ἀνεμῶνη καὶ γι' αὐτὸ βλέπω σ' ἐσένα τὸ καλύτερο ἐγώ μου, κάτι πὸν θὰ ἤθελα νὰ εἶμαι, μὰ πὸν δὲ θὰ μπο- ρέσω νὰ γίνω ποτέ! Ἡρθες, τόσο λευκή, τόσο φωτεινή, σὰν ἓνας ἄγγελος στὸ δρόμο μου αὐτὲς τὶς τελευταῖες ἡμέρες τοῦ καλοκαιριοῦ—τώρα εἶναι πιά φθινόπωρο καὶ σὲ δυὸ τρεῖς μέρες γυρίζομε πάλι μέσα στὴν πολιτεία... Κι' ἔτσι δὲ γνωρίζομαστε πιά· κι' οὔτε θὰ γνωριστοῦμε πιά!.. Γιατί ἐσὺ ποτέ δὲ θὰ μπορέσης νὰ μ' ἀνεβάσης πὸν ψηλά ἐνῶ ἐγὼ μπορεῖ νὰ σὲ τραβήξω κάτω κι' αὐτὸ δὲν τὸ θέλω ποτέ! Θέλω νὰ σὲ βλέπω νὰ στέκης τόσο ψηλά, τόσο ψηλά, καὶ σὲ τόσην ἀπόσταση, ὥστε νὰ μὴ μπορῶ νὰ ξεχωρίσω ἂν ἔχης καὶ κανένα ἐλάττωμα. Γι' αὐτὸ ἀντίο, Λίζα μου, πρώτη καὶ μόνη μου φίλη...

ΛΙΖΑ

Ἄ, ὄχι πιά, αὐτὸ εἶναι πάρα πολὺ—Ἐλένη, ξέρεις ποιά εἶμαι.—Ἐ! λοιπόν, εἶμαι ἀδερφή σου!

ΚΟΡΗ

Ἄδερφή μου ἐσὺ; Τί θέλεις νὰ πῆς μ' αὐτό;

ΛΙΖΑ

Θέλω νὰ εἰπῶ ὅτι ἐσὺ κι' ἐγὼ ἔχουμε τὸν ἴδιο πατέρα!

ΚΟΡΗ

Ὡστε λοιπόν εἶσαι στ' ἀλήθεια ἡ ἀδερφή μου, ἡ μικρὴ μου ἡ ἀδερφοῦλα.—Μὰ ποιὸς εἶναι ὁ πατέρας μου; Θὰ εἶναι βέβαια ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ, ἀφοῦ

κι' ὁ δικός σου εἶναι... τί ἀνόητη πού εἶμαι! Μὰ θὰ εἶναι παντρεμένος ἀφοῦ... Εἶναι καλὸς μαζί σου; Μὲ τὴ μητέρα δὲν ἦτανε...

ΛΙΖΑ

Αὐτὸ δὲν τὸ ξέρεις! Μὰ δὲ σὲ βλέπω καὶ τόσο χαρούμενη τώρα πού ἀπόκτησες καὶ μιὰ ἀδερφοῦλα—πού δὲν κλαίει κι' ὄλας;

ΚΟΡΗ

᾽Ω, ναί, εἶμαι πολὺ χαρούμενη, τόσο πού δὲν ξέρω τί νὰ εἰπῶ... (*Ἀγκαλιάζονται*). Μὰ δὲν τολμῶ νὰ χαρῶ ὅσο πρέπει, γιατί δὲν ξέρω τί μπορεῖ νὰ γίνη τώρα. Τί θὰ εἰπῆ ἢ μαμὰ καὶ τί θὰ γίνη ὅταν θ' ἀνταμώσουμε μὲ τὸν μπαμπά;

ΛΙΖΑ

᾽Αφησε νὰ κάνω καλὰ ἐγὼ μὲ τὴ μαμὰ σου, δὲ θ' ἀργήση πολὺ ἀκόμα, καὶ σὺ κάθησε στὴν ἄκρη ὡσότου νὰ σὲ χρειαστῶ! Τώρα ἔλα καὶ δῶσε μου πρῶτα ἓνα φίλι, μικροῦλα μου. (*Φιλοῦνται*).

ΚΟΡΗ

᾽Αδερφή μου! Τί περίεργη πού φαίνεται αὐτὴ ἡ λέξη, ὅπως καὶ τὸ πατέρας, ὅταν κανεὶς δὲν τὶς ἔχει πῆ ποτὲ στὴ ζωὴ του...

ΛΙΖΑ

᾽Ας μὴ λέμε ἀερολογίες τώρα παρὰ τὴ δουλιά μας... Λὲς καὶ τώρα ἀκόμα νὰ εἰπῆ ὄχι ἢ μητέρα σου, ἂν σὲ καλέσουμε σίτι; Στὴν ἀδερφή σου καὶ στὸν πατέρα σου;

ΚΟΡΗ

Χωρὶς νάσαι κι' αὐτή;—᾽Ω, τὸν μισεῖ τόσο πολὺ τὸν πατέρα σου—τὸν πατέρα μου ἤθελα νὰ εἰπῶ.

ΛΙΖΑ

Μὰ κι' ἂν ἀκόμα δὲν εἶχε καμιὰ ἀφορμὴ νὰ τὸν μοσῆ;—᾽Αν ἤξερες πόσο γεμάτος εἶναι ὁ κόσμος ἀπὸ ψέματα καὶ φαντασίες καὶ λάθη καὶ παρεξηγήσεις! Ὁ πατέρας μου διηγήθηκε γιὰ ἓνα συμμαθητὴ πού εἶχε, ὅταν ἔκανε τὸ πρῶτο του ταξίδι ὡς δόκιμος. ᾽Ενα χρυσὸ ρωλόγι ἐχάθηκε ἀπὸ τὴν καμπίνα ἐνὸς ἀξιωματικοῦ, κι' ὑποψιάστηκαν τὸ δόκιμο, ὁ Θεὸς ξέρει τὸ πῶς καὶ τὸ γιατί. Οἱ συμμαθηταὶ του τὸν ἀπόφευγαν, κι' αὐτὸ τὸν ἐπίκρανε τόσο πολὺ, ὥστε μὲ τὸν καιρὸ δὲν ἦταν πιά νὰ τὸν κάνει συντροφιά κανεὶς. ᾽Επιανόταν κι' ἐδερόταν μ' ὄλους καὶ στὸ τέλος ἀναγκάστηκε νὰ φύγη ἀπὸ τὴ σχολή ᾽Υστερ' ἀπὸ δυὸ χρόνια βρέθηκε ὁ κλέφτης· ἦταν ἓνας βαρκάρης, ἀλλὰ δὲ μποροῦσαν πιά νὰ κάμουν καμιὰ ἐπανόρθωση στὸν ἀθῶο πού ἄδικα τὸν ὑποψιάστηκαν ᾽Η ὑποψία ἔμεινε καρφωμένη ἀπάνω του γιὰ ὅλη του τὴ ζωὴ, ἂν καὶ ἀποδείχτηκε ὅτι ἦταν ψεύτικη καὶ τὸ παρανόμι πού τοῦ βγήκε στὴν ἀρχὴ τοῦ ἔμεινε κι' ἄς ἦταν ἀθῶος. Μεγάλωσε μάλιστα κι' ἐθέρειψε, κάστρο ὀλόκληρο ἀτιμίας, κι' ὅταν τὰ ψεύτικα θεμέλια του ἔπεσαν, αὐτὸ ἔμεινε στὴ θέση του κρεμασμένο στὸν ἀέρα, σὰν τ' ἀερικὰ κάστρα τῆς Χαλιμάς. ᾽Ετσι εἶναι, βλέπεις, ὁ κόσμος. Καμιὰ φορὰ μάλιστα γίνονται καὶ χειρότερα· ὅπως μὲ τὸν ὀργανοποιὸ στὴν Ἀρμπόγα, πού τὸν ἔβγαλαν ὁ

έμπρηστής, γιατί κάπιοι άλλοι έβαλαν φωτιά στο μαγαζί του, ή σαν κάποιον Άντερσον που τον εφώναζαν ό Κλεφταντράας, γιατί έπεσε θυμα κάπιας μεγάλης λωποδυσίας.

ΚΟΡΗ

Θέλεις να πής μ' αυτά ότι ό πατέρας μου δε μπορεϊ να είναι τέτιος όπως τον νομίζω;

ΛΙΖΑ

Αυτό ακριβώς θέλω να ειπώ!

ΚΟΡΗ

Έτσι τον όνειρεβόμουνα κι' εγώ κάπου κάπου, από τότε που έχασα την ενθύμησή του.—Δέν είναι μάλλον ψηλός, με καστανά γένεια, και μεγάλα γαλανά μάτια...

ΛΙΖΑ

Ναί, άπάνω κάτω!

ΚΟΡΗ

Καί... στάσου, ναί, τώρα θυμοῦμαι... Βλέπεις αυτό το ρωλόι; Στην άλυσίδα έχει και μιá μικρή πυξίδα και στην πυξίδα ένα μάτι, στη θέση που είναι ό βοριάς.—Ποιός μου τό χάρισε αυτό τό ρωλόι;

ΛΙΖΑ

Ό πατέρας σου! Τό είχα δη όταν τ' αγοράσε.

ΚΟΡΗ

Όστε αυτός ήταν που τον έβλεπα τόσες φορές στο θέατρο που έπαιζα... Καθόταν πάντα στο άριστερό θεωρεϊο και στήλωνε τα γυαλιά του άπάνω μου—δέν ετόλ-

μησα ποτέ να ειπώ τίποτα τής μητέρας, γιατί πάντα φοβότανε τόσο πολυ για μένα—μιá φορά μάλιστα μούρηξε και λουλούδια, μα ή μητέρα τα πέταξε στη φωτιά.—Λές να ήταν αυτός;

ΛΙΖΑ

Αυτός ήταν, και να είσαι βέβαιη ότι τό μάτι του σε παρακολουθοῦσε όλα αυτά τα χρόνια, όπως τό μάτι τής πυξίδας ακολουθοῦσε τη βελόνα.

ΚΟΡΗ

Και λές λοιπόν πως θα τον ξαναϊδῶ, πως θέλει να μ' ανταμώση; Αυτό είναι σαν παραμῦθι...

ΛΙΖΑ

Τέλιοςαν πιá τα παραμῦθια! Άκούω τη μητέρα σου που έρχεται... έσὸ πίσω τώρα, εγώ θα μπῶ πρώτη στη φωτιά.

ΚΟΡΗ

Έδῶ θα γίνη κάτι τρομαχτικό τώρα, τό νοιώθω μέσα μου! Γιατί άρα γε να μη μποροῦν οι άνθρωποι να μονιάσουν και να μην τρώγονται! Ό, αν μποροῦσε να γίνη τίποτα! Άν ήθελε ή μαμά να δεϊξη λίγη καλοσύνη... θα παρακαλέσω τό Θεο άπ' εκεί έξω να τής δώσει λίγη φωτιση για να γίνη καλύτερη... Μα κι' αυτός φαίνεται δε μπορεϊ ή δε θέλει να τό κάνη, ούτε ξερω τό γιατί!

ΛΙΖΑ

Και μπορεϊ και θέλει, φτάνει να κατορθώσης μόνο να πιστέψης: να πιστέψης λιγάκι στην εὔτυχία και στη δική σου την ικανότητα...

ΚΟΡΗ

Τὴν ἱκανότητα; Καὶ σὲ τί εἶμαι ἱκανή; Νὰ μὴ δίνω σημασία σὲ τίποτα; Αὐτὸ δὲ μπορῶ νὰ τὸ κάνω. Ἐπειτα εὐτυχία πληρωμένη μὲ τὰ δάκρυα τῶν ἄλλων δὲ μπορεῖ νὰ κρατήσῃ πολὺ.

ΛΙΖΑ

Ἀλήθεια;.. Ἐλα, τόπο τώρα!..

ΚΟΡΗ

Γιὰ φαντάσου νὰ μπορῆς νὰ πιστέβῃς ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία θὰ τελιώσῃ καλὰ!

ΛΙΖΑ

Σιωπή!

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω, μητέρα.

ΛΙΖΑ

Κυρία μου...

ΜΗΤΕΡΑ

Δεσποινίς, παρακαλῶ...

ΛΙΖΑ

Ἡ κόρη σας...

ΜΗΤΕΡΑ

Μάλιστα, ἔχω μιὰ κόρη, ἂν καὶ εἶμαι δεσποινίς, ἀλλὰ δὲν εἶμαι μοναχὴ μου καὶ τόσες ἄλλες ἔχουν καὶ δὲ ντροπέπομαι καθόλου γιαντό... Καὶ σὲ τί ὀφείλω...

ΛΙΖΑ

Ἦρθα κυρίως γιὰ νὰ σᾶς ρωτήσω, ἂν ἡ δεσποινίς Ἑλένη μπορῆ νὰ λάβῃ μέρος σὲ μιὰ ἐκδρομὴ πού ἔχομε διοργανώσῃ μερικοὶ ἐδῶ ἀπὸ τὰ λουτρά.

ΜΗΤΕΡΑ

Καὶ δὲ σᾶς ἀπάντησε ἡ Ἑλένη μοναχὴ της;

ΛΙΖΑ

Βεβαιότατα, μοῦ ἀπάντησε ὀρθότατα ὅτι ἔπρεπε ν' ἀπειθυνθῶ σὲ σᾶς.

ΜΗΤΕΡΑ

Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπάντησις μὲ εἰλικρίνεια.—Ἑλένη, παιδί μου! θὲς νὰ πᾶς σὲ πρόσκληση πού ἡ μητέρα σου δὲν εἶναι καλεσμένη;

ΚΟΡΗ

Ἄν μ' ἀφήσῃς, βέβαια πηγαίνω.

ΜΗΤΕΡΑ

Ἐγὼ ἂν σ' ἀφήσω; Καὶ τί ἔχω νὰ κάνω ἐγὼ μὲ κοτζὰ κοπέλλα σὰν κι' ἐσένα; Ἀπάντησε μοναχὴ σου στὴ δεσποινίδα ἀπὸ δῶ ὅτι θέλεις. Ἄν θὲς ν' ἀφήσῃς τὴ μητέρα σου νὰ καθήσῃ μοναχὴ στὸ σπίτι μὲ τὴν ντροπὴ της, ἐνῶ ἐσὺ θὰ εἶσαι ἔξω καὶ θὰ διασκεδάζῃς ἂν θὲς νὰ σὲ ρωτοῦν οἱ διάφοροι γιὰ τὴ μαμά σου καὶ σὺ ν' ἀποφύγῃς νὰ τοὺς πῆς πὼς δὲν τὴ προσκαλέσανε γιὰτὶ καὶ γιὰτὶ. Πὲς λοιπὸν ὅτι θέλεις ἐσύ, μόνη σου!

ΛΙΖΑ

Δεσποινίς, ἄς μὴ παίζουμε μὲ τὰ λόγια. Ἐγὼ ξέρω καλὰ, τί σκέπτεται ἡ Ἑλένη γι' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσις καὶ

Ξέρω και τὴ μέθοδο τὴ δική σας νὰ τὴν κάνετε ν' ἀπαντᾶ ὅπως θέλετε σεῖς. Ἄν ἀληθινὰ ἀγαπᾶτε τὴν κόρη σας, ὅπως τοῦλάχιστον λέτε, θὰ ἔκανατε πάντα ἐκεῖνο ποῦ εἶναι γιὰ τὸ καλὸ της, ἔστω καὶ ἂν ἦταν ταπεινωτικὸ γιὰ σᾶς!

ΜΗΤΕΡΑ

Ἄκουσε, παιδί μου. Ξέρω καὶ πῶς σᾶς λένε καὶ ποιά εἶσατε, ἂν καὶ δὲν μοῦ ἔκαναν τὴν τιμὴ νὰ μὲ παρουσιάσουν, ἀμφιβάλλω ὅμως ἂν ἐσεῖς, τόσο νέα, μπορεῖτε νὰ κάνετε διδασκαλίες σὲ μένα στὴν ἡλικία ποῦ βρίσκομαι.

ΛΙΖΑ

Ποῖος ξέρει! Ἐξὴ δλόκληρα χρόνια ἀπὸ τότε ποῦ πέθανε ἡ μητέρα μου, ὅλο τὸν καιρὸ μου τὸν πέρασα ἀναθρέφοντας τὰ μικρότερα μου τ' ἀδερφάκια καὶ ἔμαθα πολὺ καλά, ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι ποῦ ποτὲ δὲ διδάσκονται τίποτε ἀπὸ τὴ ζωὴ, ὅσο γέροι κι' ἂν γίνουιν.

ΜΗΤΕΡΑ

Τί θέλετε νὰ πῆτε;

ΛΙΖΑ

Θέλω νὰ πῶ τοῦτο. Ὅτι τώρα παρουσιάζεται μιὰ εὐκαιρία γιὰ τὴν κόρη σας νὰ μπορέση κι' αὐτὴ νὰ βγῆ στὸν κόσμον, καὶ πολὺ πιθανὸν νὰ ἐκτιμηθῆ τὸ ταλέντο της τὸ καλλιτεχνικὸ ἢ καὶ νὰ γνωριστῆ καὶ μὲ κανένα νέο καλῆς κοινωνικῆς θέσεως...

ΜΗΤΕΡΑ

Ὅλα αὐτὰ καλά, ἐμένα ὅμως τί μὲ κάνετε, παρακαλῶ;

ΛΙΖΑ

Δὲν πρόκειται γιὰ σᾶς, ἀλλὰ γιὰ τὴν κόρη σας! Δὲ μπορεῖτε νὰ σκεφθῆτε καὶ γι' αὐτὴν μιὰ στιγμή χωρὶς ν' ἀνακατέψετε καὶ τὸν ἑαυτὸ σας;

ΜΗΤΕΡΑ

Μά, ξέρετε, ὅταν σκέπτομαι γιὰ μένα, σκέπτομαι ἐπίσης καὶ γιὰ τὴν κόρη μου, γιὰτὶ εἶναι μαθημένη ν' ἀγαπᾶ τὴν μητέρα της...

ΛΙΖΑ

Δὲν τὸ πιστέβω. Κατέληξε νὰ συμπαθήση ἐσᾶς γιὰτὶ τὴν ἐχωρίσατε ἀπὸ ὄλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ δὲ μποροῦσε παρὰ νὰ συμπαθήση κάποιον, ἀφοῦ μάλιστα τὴν ἐπῆρατε ἀπὸ τὸν πατέρα της.

ΜΗΤΕΡΑ

Τί εἶπατε;

ΛΙΖΑ

Ὅτι ἀρπάξατε τὸ παιδί ἀπὸ τὸν πατέρα του, ὅταν αὐτὸς δὲν ἤθελε πιά νὰ σᾶς στεφανωθῆ γιὰτὶ τὸν ἀπατούσατε. Τὸν ἐμποδίζατε νὰ ἰδῆ τὸ παιδί του καὶ φορτώσατε κι' ὅλα τὰ κρίματα τὰ δικὰ σας ἀπάνω σ' αὐτὸν καὶ στὸ παιδί του!

ΜΗΤΕΡΑ

Ἐλένη! μὴ πιστέψης οὔτε μιὰ λέξη ἀπ' αὐτὰ, ποῦ λέει αὐτὴ!—Φαντάσου τί μοῦ ἔμελλε νὰ ἰδῶ ἀκόμα, νὰ μπαῖνῃ μιὰ ξένη γυναίκα μὲς στὸ σπίτι μου καὶ νὰ μὲ σκυλοβρίζη μπροστὰ στὸ παιδί μου!

ΚΟΡΗ

(Πλησιάζει). Μὴ λὲς σὲ παρακαλῶ κακὸ γιὰ τὴν μητέρα μου...

ΛΙΖΑ

Αὐτὸ δὲν εἶνε δυνατόν, ἀφοῦ θὰ εἰπῶ καλὸ γιὰ τὸν πατέρα μου... Βλέπω ὅμως ὅτι ἡ συνομιλία μας γρηγορὰ θὰ πάρῃ τέλος. Ἀφήστε με λοιπὸν νὰ σᾶς δώσω ἓνα δυὸ συμβουλές. Διώξετε αὐτὴ τὴν προαγωγὴ, ποὺ μπάζετε μὲς στὸ σπίτι σας, μὲ τόνομα θειὰ-Αὐγουστα, ἂν δὲ θέλετε ἡ ὑπόληψη τῆς κόρης σας νὰ χαθῆ ἔντελῶς αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη. Βάλτε κατόπιν σὲ τάξη τὶς ἀποδείξεις γιὰ τὰ χρήματα ποὺ ἔχετε πάρῃ ἀπὸ τὸν πατέρα μου γιὰ τὴν ἀνατροφή τῆς Ἑλένης, γιὰτὶ ὅπου νάναί θὰ γίνῃ ἡ ἐξέλεξη. Αὐτὴ εἶναι ἡ δεύτερη. Τώρα καὶ μιὰ ξεχωριστή. Πάψετε νὰ καταδιώκετε τὴν κόρη σας μὲ τὴ συντροφιά σας στοὺς δρόμους καὶ πρὸ πάντων στὸ θέατρο, γιὰτὶ ἀλλοιῶς κάθε μέλλον θὰ χαθῆ γι' αὐτήν. Κι' ὕστερα θὰ βάλετε χέρι καὶ στὴν ὁμορφιά της, ὅπως ὡς τὰ τώρα προσπαθήσατε νὰ ξαναγοράσετε τὴ χαμένη ὑπόληψη σας εἰς βάρος τοῦ μέλλοντος της.

ΜΗΤΕΡΑ

(Ἔχει σωριαστῆ στὴν καρέκλα ἀμίλητη).

ΚΟΡΗ

Φύγε ἀπ' αὐτὸ τὸ σπίτι. Ἐσὺ δὲ σέβεσαι οὔτε τὴν ἱερότητα τῆς μητέρας.

ΛΙΖΑ

Ἱερότης! Σὰν τὰ παιδιά ποὺ φτύνουν μαζὺ καὶ λένε, φίλοι φίλοι καρποφύλλι, κι' αὐτοὶ τότε εἶναι ἱεροὶ ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλον.

ΚΟΡΗ

Τώρα βλέπω πὼς ἤρθες ἐδῶ μόνο γιὰ νὰ καταστρέψῃς κι' ὄχι νὰ διορθώσης...

ΛΙΖΑ

Ἦρθα νὰ δώσω δίκιο στὸν πατέρα μου ποὺ ἦταν ἀθῶος, ὅπως κι' ἐκεῖνος, θυμᾶσαι, ποὺ βάλαν φωτιά στὸ σπίτι του, κι' ἤρθα ν' ἀνυψώσω κι' ἐσένα ποὺ εἶσαι θυμὰ μιανῆς γυναίκας, ποὺ τότε μόνο θὰ μπορέση νὰ διορθωθῆ, ἂν τραβηχτῆ καὶ κρυφτῆ, ἐκεῖ ποὺ κανεὶς νὰ μὴν τὴν ἐνοχλῆ καὶ νὰ μὴν ἐνοχλῆ κι' αὐτὴ κανέναν... Αὐτὴ ἦταν ἡ δουλιὰ μου καὶ τὴν ἐτελείωσα! Χαίρετε!

ΜΗΤΕΡΑ

Μὴ φύγετε, δεσποινίς, προτοῦ σᾶς πῶ κι' ἐγὼ μιὰ λέξη! Εἴχατε ἔρθῃ ἐδῶ—ἀνεξαρτήτως δηλαδὴ ἀπ' ὅλη τὴν ἄλλη πολυλογία—γιὰ νὰ προσκαλέσετε τὴν Ἑλένη νὰρθῆ στὸ σπίτι σας.

ΛΙΖΑ

Μάλιστα κι' ἐκεῖ θὰ γνωριζόταν καὶ μὲ τὸ διευθυντὴ τοῦ Μεγάλου θεάτρου, ποὺ ἔχει μεγάλο ἐνδιαφέρον γι' αὐτήν.

ΜΗΤΕΡΑ

Τί, πῶς; τὸ διευθυντῆ; Καὶ δὲ μοῦ λέτε τίποτα τόσῃ ὥρα; Μπᾶ! Ἑλένη, νὰ πᾶς, παιδί μου νὰ πᾶς, μονάχη σου!.. Μάλιστα, χωρὶς ἐμένα!

ΚΟΡΗ

(Χειρονομία).

ΛΙΖΑ

Ἐπὶ τέλος, ἐφερθήκατε πιά σὰν ἄνθρωπος!—Ἑλένη, θάρθῃς, τ' ἀκοῦς!

ΚΟΡΗ

Ναί, μὰ τώρα πιά δὲ θέλω!

ΜΗΤΕΡΑ

Καλέ, τί κουταμάρες κάθεσαι καὶ λές!

ΚΟΡΗ

Ὅχι. Δὲν κάνω ἐγὼ κι' οὔτε μπορῶ νὰ εὐχαριστηθῶ μαζὺ μὲ ἀνθρώπους ποὺ περιφρονοῦν τὴ μητέρα μου.

ΜΗΤΕΡΑ

Ἄφησε σὲ παρακαλῶ τὰ καμώματα! Νὰ χαλάσης δηλαδή μοναχὴ σου τὴ δουλιά! Κάνε μου τὴ χάρη καὶ ντύσου τώρα γιὰ νὰ φανῆς ὅπως πρέπει!

ΚΟΡΗ

Ὅχι, δὲ μπορῶ, δὲ μπορῶ νὰ φύγω ἀπὸ κοντὰ σου, μητέρα, τώρα ποὺ τὰ ξέρω ὅλα. Ποτὲ πιά δὲ θὰ μπορέσω νάβρω οὔτε μιὰ στιγμή εὐχάριστη... Ποτὲ δὲ θὰ μπορέσω νὰ πιστέψω σὲ τίποτα!..

ΛΙΖΑ

(*Στὴ μητέρα*). Θέρισε τώρα ὅπως ἔσπειρες—κι' ὅταν μιὰ μέρα ἕνας ἀντρας θαρρῆ, φυσικά, καὶ θὰ πάρη στὸ σπίτι του τὴν κόρη σου, τότε, μονάχη καὶ γριὰ πιά, θὰ βρῆς καιρὸ νὰ μετανιώσης γιὰ τὴν ἀμυαλοσύνη σου! Χαίρετε! (*Προχωρεῖ καὶ φιλεῖ τὴν Ἑλένη στὸ μέτωπο*). Ἄντιο, ἀδερφή μου.

ΚΟΡΗ

Ἄντιο!

ΛΙΖΑ

Κοίταξε με στὰ μάτια καὶ δῶσε στὸ πρόσωπο σου μιὰ ἔκφραση σὰ νὰ ἐλπίζης στὴ ζωὴ!

ΚΟΡΗ

Δὲ μπορῶ! δὲ μπορῶ οὔτε κὰν νὰ σ' εὐχαριστήσω γιὰ τὴν καλὴ σου διάθεση, γιὰτὶ μούκαμες περισσότερο κακὸ ἀπ' ὅτι φαντάζεσαι. Μὲ ξύπνησες μ' ἕνα φεῖδι ἐκεῖ ποὺ εἶχα ἀποκοιμηθῆ σὲ μιὰν ἡλιοφώτιστη πλαγιά!..

ΛΙΖΑ

Ξανακοιμήσου, κι' ἐγὼ θὰ σὲ ξαναξυπνήσω μὲ λουλούδια καὶ μὲ τραγούδια!—Καληνύχτα καὶ καλὸν ὕπνο! (*Φεύγει*).

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Μητέρα, κόρη, ὕστερα ἢ ράφτρα.

ΜΗΤΕΡΑ

Λευκοφορεμένος, οὐρανοκατέβατος ἄγγελος! Μωρὲ τί διάλογος ἦταν αὐτός! σωστὸς διάλογος ξυδάτος. Ἄμ' ἐσὺ πάλι! τί ἡλίθια ποὺ φάνηκες! Τί καμώματα ἦταν αὐτὰ πάλι! νὰ κάνης τὴν εὐαίσθητη, ὅταν βλέπεις τί σκληροὶ ποὺ εἶναι οἱ ἀνθρώποι!

ΚΟΡΗ

Φαντάσου ψέματα ποὺ μοῦ εἶχες ἀραδιάσει καὶ μ' εἶχες δασκαλέψη νὰ λέω ψέματα εἰς βάρος τοῦ πατέρα μου τόσα χρόνια τώρα...

ΜΗΤΕΡΑ

Καλὰ πάλι! Περισινὰ ξυνὰ σταφύλια. Τις ἴδιες κουβέντες ἀρχίσαμε...

ΚΟΡΗ

Ἄμ' αὐτή—ἡ θειά-Αὐγούστα!

ΜΗΤΕΡΑ

Σώπα, σὲ παρακαλῶ, ἡ θειά-Αὐγούστα εἶναι μιὰ ἔξαιρετικὴ γυναίκα πὺν τῆς χρωστᾶς τόσα καὶ τόσα...

ΚΟΡΗ

Οὐτ' αὐτὸ δὲν εἶν' ἀλήθεια... γιὰτὶ ὁ πατέρας μου ἐπλήρωσε γιὰ τὴν ἀνατροφή μου...

ΜΗΤΕΡΑ

Μάλιστα ἐπλήρωσε, ἀλλὰ ἤθελα κι' ἐγὼ νὰ ζήσω... τί μικροπρεπὴς πὺν εἶσαι καημένη καὶ τί ἐκδικητικὴ! Δὲ μπορεῖς πιά νὰ ξεχάσης ἓνα τόσο δὰ πρᾶμα... Ἄ, νὰ κι' ἡ Αὐγούστα! Ἔλα τώρα κι' ἄς κυττάξουμε κι' ἐμεῖς ἡ φτωχολογιά νὰ κουτσοζήσουμε ὅπως μποροῦμε καλύτερα.

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

Μητέρα, κόρη, ράφτρα

ΡΑΦΤΡΑ

Αὐτὸς ἦτανε καλέ! καλὰ τῶπα γώ! Ἄμ' δὲ γελιέμαι ἐγὼ ἔτσι εὐκόλα!

ΜΗΤΕΡΑ

Αὐτὸς ὁ παλιάνθρωπος δὲ μᾶς ἐνδιαφέρει καθόλου!

ΚΟΡΗ

Μὴν τὸ λὲς αὐτό, μητέρα, γιὰτὶ δὲν εἶν' ἀλήθεια!

ΡΑΦΤΡΑ

Τί δὲν εἶν' ἀλήθεια;

ΚΟΡΗ

Ἐλάτε τώρα νὰ παίξουμε χαρτιά! Δὲ μπορῶ βλέπετε πιά νὰ γκρεμίσω τὰ τείχη πὺν ἐχρειαστήκατε τόσα χρόνια νὰ σηκώσετε τριγύρω μου!—Ἐλάτε! (Κάθεται στὸ τραπέζι κι' ἀρχίζει ν' ἀνακατόνη τὰ χαρτιά).

ΜΗΤΕΡΑ

Ἐπὶ τέλους! τώρα φαίνεσαι πὺν εἶσαι κορίτσι μὲ γνώση!

ΑΥΛΑΙΑ

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΜΙΑ ΠΡΑΞΗ

ΠΡΟΣΩΠΑ

Ο Κος ΝΤΟΥΡΑΝ, ιδιοκτήτης πανσιόν, πρώην υπάλληλος
 στους σιδηροδρόμους του Κράτους.

ΑΝΤΕΛΑ, κόρη του, 27 χρόνων.

ΑΝΝΕΤΑ, » » 24 »

ΤΕΡΕΖΑ, » » 18 »

ΑΝΤΟΝΙΟ, ύπολοχαγός από ένα Ίταλικό σύνταγμα ίππικου.

ΤΟΠΟΣ: η Γαλλική Έλβετία κατά τὰ 1880.

Έπαίχτηκε για πρώτη φορά στις Αθήνας στη σάλα του
 «Παρνασσού», από τη δραματική σχολή του κυρίου Μιλτ. Ίω-
 σήφ στα 1915.

Μαρίττα
 Γεράσι Πεδιάδης
 6-11-13
 θ. γαίης

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Με τὸ νοῦ του ἄλλου). Καμπάνες δὲ σοῦ φαίνεται
 πὸς ἀκούγονται κάτω κατὰ τὸ Κουλλύ; Ἐν εἶναι κα-
 μιὰ πυρκαγιά, εἶναι χαμένοι, γιατί σὲ λίγο θὰ πάρη αὐ-
 τὸς ὁ διαβολόκαιρος ὁ φέν. Τὸ βλέπω ἀπὸ τὴ λίμνη.

ΑΝΤΕΛΑ

Ἐχεις τουλάχιστον πληρωμένα τὴν ἀσφάλεια τοῦ
 σπιτιοῦ;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Καὶ βέβαια τὴν ἔχω πληρωμένα, ἄλλοιῶς δὲ θὰ μπο-
 ροῦσα νὰ βάλω τὴν τελευταία ὑποθήκη στὸ σπίτι.

ΑΝΤΕΛΑ

Καὶ τί μένει ἀκόμα ἐλεύθερο;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Τὸ ἓνα πέμπτο τῆς ἀσφάλειας. Ξέρεις ὅμως πόσο
 πέσανε φέτος τὰ σπίτια ἀπὸ τότε πὸν τράβηξαν τὸ σι-
 δηροδρόμο πρὸς τὸ ἀνατολικὸ μέρος τῆς πόλεως, ἀπόξω
 ἀπὸ τὶς πόρτες μας.

ΑΝΤΕΛΑ

Τόσο τὸ καλύτερο...

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Με αὐστηρὸ τόνο). Ἀντέλα!

(Μικρὴ διακοπή).

Δὲν πᾶς νὰ σβήσης τὴ φωτιά στὴν κουζίνα;

ΑΝΤΕΛΑ

Ἄδύνατον πρὶν ἔλθουν τὰ παξιμάδια.

ΝΤΟΥΡΑΝ

Νά πού ἤρθανε!

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

Οἱ προηγούμενοι. Πέτρος μ' ἓνα καλάθι στὸ χέρι.

ΑΝΤΕΛΑ

(Ψάχνει τὸ καλάθι). Τίποτα παξιμάδια! μόνο ἓνας λογαριασμός... καὶ δεύτερος... κι' ἄλλος!

ΠΕΤΡΟΣ

Ὁ ψωμᾶς λέει, δὲ δίνει πιά τίποτα ἂν δὲν τὸν ξε-
φλήσετε πρῶτα—κι' ἐπειδὴ μὲ εἶδαν ὁ χασάπης κι' ὁ
μπακάλης πού πέρασα, μοῦ δώκανε κι' αὐτοὶ τοὺς λο-
γαριασμούς των! (Φεύγει).

ΑΝΤΕΛΑ

ᾠ, Θεέ μου! τί θὰ γίνουμε πιά, χαθήκαμε... Ἐτοῦτο
πάλι τί εἶνε; (Ἀνοίγει ἓνα πακέτο).

ΝΤΟΥΡΑΝ

Εἶνε κεριά πού ἀγόρασα γιὰ τὸ μνημόσυνο τοῦ
Ρενέ. Σὰ σήμερα πέθανε.

ΑΝΤΕΛΑ

Γιὰ κεριά εἶχες λεπτά νὰ δώσεις!

(Ὁ Ντουράν παίρνει κρυφὰ ἓνα κερὶ καὶ τὸ χώνει
στὴν τσέπη του).

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ναί, ἀπὸ τὰ πουρμποὰρ πού μοῦ δίνουν καμιὰ
φορὰ! Ἐσὺ δὲν τὸ βρίσκεις ταπεινωτικὸ ν' ἀναγκάζουμαι
ν' ἀπλόνω τὸ χέρι σὰ φεύγουν οἱ πελάτες μας... Καὶ δὲν
ἐννοεῖς νὰ μοῦ ἀφήσης καὶ τὴ μόνη εὐχαρίστηση πού
μούμεινε νὰ μπορῶ νὰ χαρῶ τὸν πόνο μου, μιὰ φορὰ
τὸ χρόνο! Νὰ ζήσω λίγες στιγμὲς μὲ τὴν ὀραιότερη
ἐνθύμηση πού μοῦ χάρισε ἡ ζωή.

ΑΝΤΕΛΑ

Ἄν ζοῦσε τώρα θάβλεπες τί ὄμορφος πού θάητανε.

ΝΤΟΥΡΑΝ

Μπορεῖ ἡ εἰρωνεῖα σου νὰ κρύβη καὶ κάπιαν ἀλή-
θειαν... ἐγὼ μόλα ταῦτα ἔτσι τὸν θυμοῦμαι αὐτὸς δὲν
ἦταν σὰν καὶ σᾶς.

ΑΝΤΕΛΑ

Κάνε μου λοιπὸν τὴ χάρη νὰ ὑποδεχτῆς τοῦ λό-
γου σου τὸν σινιὸρ Ἀντόνιο, τώρα πού θάρθη νὰ πάρη
τὸν καφέ του καὶ δὲ θάχη παξιμάδια. ᾠ, ἂν ζοῦσε
τώρα ἡ μακαρίτισσα ἢ μαμά αὐτὴ πάντα ἤξερε νὰ τὰ
βγάζη πέρα ὅταν ἐσὺ στεκόσουνα μὲ κρεμασμένα τὰ
χέρια...

ΝΤΟΥΡΑΝ

Εἶχε κι' ἡ μαμά σου τὶς χάρες τὶς δικές της!

ΑΝΤΕΛΑ

Ἐσὺ ὅμως δὲν τῆς ἔβρισκες παρὰ ἐλαττώματα.

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ὁ σιμιὸρ Ἄντόνιο ἔρχεται. Πήγαινε τώρα ἐσὺ καὶ θὰν τοῦ μιλήσω ἐγώ.

ΑΝΤΕΛΑ

Θάκαινες καλύτερα νάβγαινες ἔξω νὰ δανειστῆς τίποτα λεπτὰ, γιὰ νὰ γλυτώσουμε ἀπ' αὐτὸ τὸ σκάνδαλο!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Δὲν μπορῶ νὰ δανειστῶ πιά οὔτε μιὰ πεντάρα· δέκα χρόνια ὄλο καὶ δανεῖζομαι. Τώρα ὅμως πᾶει πιά· σώθηκαν τὰ ψέματα· ὅλα γκρεμίζονται, ὅλα, κι' ἔτσι θάρθῃ πιά ἓνα τέλος.

ΑΝΤΕΛΑ

Τέλος γιὰ σένα, μάλιστα! γιὰ μᾶς ὅμως δὲν ἐσκέφθηκες ποτέ σου!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ἄ, ναί! γιὰ σᾶς δὲν ἐσκέφθηκα ποτέ, ποτέ!

ΑΝΤΕΛΑ

Μήπως θὰ εἰπῆς πάλι γιὰ τὴν ἀνατροφή πού μᾶς ἔδωσες;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ἄπαντῶ μόνον σ' ἓνα ἄδικο παράπονο. Πήγαινε ἐσὺ τώρα, κι' ἐγὼ θὰ πάρω τὴν μπόρα, ὅπως πάντα!

ΑΝΤΕΛΑ

Ὅπως πάντα! Οὐφ!

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Ὁ κύριος Ντουράν, Ἄντόνιο ἀπὸ τὸ βάθος.

ΑΝΤΟΝΙΟ

Καλημέρα, κύριε Ντουράν.

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ὁ κύριος ὑπολοχαγὸς εἶχε πάη περίπατο;

ΑΝΤΟΝΙΟ

Ναί! εἶχα πάη κάτω στὸ Κουλλὺ καὶ εἶδα κάπιο τζάκι πού πῆρε φωτιά καὶ τὸ σβήσανε!—ἔτσι θὰ πάρω τὸν καφέ μὲ περισσότερη ὄρεξη!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Δὲν πιστεύω νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς πῶ τὸν πόνο πού αἰσθάνομαι, τώρα πού ἀναγκάζομαι νὰ σᾶς μιλήσω καθαρά. Τὸ σπίτι μου, κύριε Ἄντόνιο, ἀπὸ τὴν ἀνέχεια δὲ μπορεῖ νὰ κρατηθῇ πιά!

ΑΝΤΟΝΙΟ

Πῶς αὐτό;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Χωρὶς περιστροφές, ἐπρωχέυσαμε!

ANTONIO

"Αλλά, καλέ μου κύριε Ντουράν, δὲν ὑπάρχει κανεὶς τρόπος νὰ σᾶς βοηθήσω σ' αὐτὴ τὴν περίσταση, ποὺ ἐλπίζω ἄλλως τε ὅτι εἶναι ἐντελῶς περαστικὴ;

ΝΤΟΥΡΑΝ

"Ὅχι κανένας τρόπος· καὶ τὸ σπίτι μου εἶναι τόσο βαθιὰ ξεθεμελιωμένο, ἐδῶ καὶ χρόνια τώρα, ποὺ προτιμῶ νὰ τὸ ἰδῶ νὰ πάη μιὰ καὶ καλὴ στοὺς διάβολο παρὰ νὰ με τρώῃ κάθε στιγμή ὁ καημὸς γιὰ τὸ τί θὰ ξεμερώσῃ!

ANTONIO

"Ἐν τούτοις, κύριε Ντουράν, νομίζω πὼς βλέπετε τὰ πράγματα πολὺ σκοτεινότερα ἀπ' ὅτι πραγματικῶς εἶναι.

ΝΤΟΥΡΑΝ

Δὲν ξέρω ποῦ βασιζόσαστε καὶ δὲν πιστεύετε αὐτὰ ποὺ σᾶς λέω!

ANTONIO

Γιατὶ θέλω νὰ σᾶς βοηθήσω.

ΝΤΟΥΡΑΝ

Δὲ θέλω καμιὰ βοήθεια. Ἡ δυστυχία ποὺ θάρθηθὰ μάθη τὰ παιδιὰ μου ν' ἀλλάξουν ζωὴ καὶ ν' ἀφήσουν τὴν τορινή, ποὺ εἶναι μονάχα παιγνίδι καὶ τίποτε ἄλλο. Ἄν βγάλῃς τὴν Ἀντέλα ποὺ κρατᾷ—εἶν' ἡ ἀλήθεια—τὴν κουζίνα, τί κάνουν οἱ ἄλλες; Παίξουν πιάνο καὶ τραγουδοῦν, πᾶνε περίπατο καὶ κάνουν κόρτε. Κι' ὅσο ὑπάρχει ἀκόμα ἓνα ξεροκόματ' στοὺς σπῆτι δὲ θὰ μάθουν ποτέ τους νὰ κάνουν καὶ τίποτ' ἄλλο!

ANTONIO

"Ἔστω, τὸ παραδέχομαι· μὰ ὡς ὅτου νὰ ταχτοποιηθοῦν τὰ πράματα πρέπει νὰ ὑπάρχῃ τουλάχιστον φαῖ στοὺς σπῆτι θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε λοιπὸν νὰ μείνω ἀκόμα ἓνα μῆνα καὶ νὰ σᾶς τὸν προπληρώσω.

ΝΤΟΥΡΑΝ

"ὦ, ὄχι, εὐχαριστῶ. Τώρα πιά πῆρα ποὺ πῆρα τὸν κατήφορο καὶ δὲν ἀλλάζω δρόμο ἔστω κι' ἂν πρόκειται νὰ τραβήξω μὲ τὸ κεφάλι ἴσια γιὰ τὴ λίμνη, κι' οὔτε θέλω πιά νὰ ἐξακολουθήσω αὐτοῦ τοῦ εἵδους τὰ μπαλώματα, ποὺ ταπεινώνουν μονάχα χωρὶς νὰ δίνουν ψωμί. Θυμώσαστε τὸ περασμένο καλοκαίρι ποὺ ἦταν τὸ σπίτι ἄδειο τρεῖς μῆνες. Ὅταν ἐπὶ τέλους ἦρθε μιὰ ἀμερικάνικη οἰκογένεια καὶ μᾶς ἔσωσε. Τὴ δεύτερη μέρα, βλέπω στὴ σκάλα τὸ γιὸ νάχῃ ἀρπάξῃ τὴν κόρη μου, τὴν Τερέζα, καὶ νὰ γυρῆβῃ νὰ τὴν φιλήσῃ. Τί θὰ κάνατε σεῖς στὴ θέση μου;

ANTONIO

(Στενοχωρημένος). Ξέρω κι' ἐγώ!..

ΝΤΟΥΡΑΝ

"Ἐγὼ ὅμως ξέρω σὰν πατέρας τί ἔπρεπε νὰ εἶχα κάνει—κι' ἐν τούτοις, σὰν πατέρας πάλι, δὲν τόκαμα!" Ἄλλη φορὰ ὅμως θὰ τὸ ξέρω καὶ θὰ τὸ κάμω!

ANTONIO

"Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ μοῦ φαίνεται, πὼς πρέπει πολὺ νὰ τὸ σκεφθῆτε τὸ τί θὰ κάμετε καὶ νὰ μὴν ἀφήσετε τίς κόρες σας στοὺς δρόμους...

ΝΤΟΥΡΑΝ

Κύριε Άντόνιο... είσαστε ένας νέος που χωρίς να ξέρω τὸ γιατί σᾶς ἔχω πολὺ συμπαθήση. Εἴτε ἀξίζετε αὐτὴ τὴ συμπάθεια, εἴτε ὄχι, ἔχω νὰ σᾶς κάμω μιὰ καὶ μόνη παράκληση: μὴ τὴν κρίνετε ἔτσι, στὴν τύχη, αὐτὴ τὴ διαγωγή μου οὔτε κι' ἐμένα τὸν ἴδιον.

ΑΝΤΟΝΙΟ

Αὐτὸ σᾶς τὸ ὑπόσχομαι, κύριε Ντουράν, ἂν καὶ σεῖς μου ἀπαντήσετε σὲ μιὰ καὶ μόνη ἐρώτηση: είσαστε Ἑλβετὸς ἐκ γενετῆς ἢ ὄχι;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Εἶμαι πολίτης Ἑλβετὸς!

ΑΝΤΟΝΙΟ

Αὐτὸ τὸ ξέρω, ἀλλὰ σᾶς ρωτῶ ἂν ἔχετε γεννηθῆ στὴν Ἑλβετία.

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Μὲ σταθερότητα). Ναί!

ΑΝΤΟΝΙΟ

Σᾶς ἐρώτησα μόνο, γιατί... μ' ἐνδιαφέρει γιὰ κάτι τι—ἐν τούτοις πρέπει νὰ σᾶς πιστέψω ἀφοῦ λέτε πὼς ἢ πανσιὸν θὰ κλείση καὶ νὰ σᾶς ἐξοφλήσω τὸν λογαριασμό μου. Εἶναι ἀλήθεια πὼς δὲ μένουν παρὰ μόνο δέκα φράγκα, ἀλλὰ δὲ μπορῶ πάλι νὰ φύγω μ' ἐκκρεμεῖς λογαριασμούς.

(Τοῦ δίνει ἓνα ναπολεόνι).

ΝΤΟΥΡΑΝ

Δὲ μπορῶ νὰ βεβαιωθῶ ἂν αὐτὰ τὰ δέκα φράγκα εἶναι πραγματικὸ χρέος, γιατί δὲν κρατῶ ἐγὼ τοὺς λογαριασμούς, ἀλλ' ἂν μὲ γελᾶτε θὰ είσαστε καὶ ὑπεύθυνος ἀπέναντί μου γι' αὐτό—τώρα πάω γιὰ τὰ παξιμάδια—κι' ὕστερα βλέπομε! (Φεύγει).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

*Άντόνιο, εὐθύς κατόπιν ἡ Τερέζα μὲ μιὰ ποντικοπαγίδα στὸ χέρι, μὲ προῶνὴ ρόμπα καὶ λυμένα μαλλιά. Κατόπιν ἡ Άντέλα.

ΤΕΡΕΖΑ

Μπᾶ, ὁ Άντόνιο! μὰ θαρρῶ πὼς ἄκουσα καὶ τὸ γέρο!

ΑΝΤΟΝΙΟ

*Εδῶ ἦταν, μὰ βγήκε καὶ πάει, λέει, γιὰ παξιμάδια!

ΤΕΡΕΖΑ

Καὶ δὲ μποροῦσε νὰ πάη προτῆτερα! Οὔφ πιά! αὐτὴ ἡ κατάσταση δὲ μπορεῖ νὰ ἐξακολουθήση ἔτσι ἀκόμα!

ΑΝΤΟΝΙΟ

Εἶσαι τόσο ὄμορφη σήμερα, Τερέζα, μὰ αὐτὴ ἡ ποντικοπαγίδα δὲ σοῦ πάει.

ΤΕΡΕΖΑ

Καὶ τέτια μάλιστα. Ἐνα μῆνα τώρα τὴ στήνω καὶ δὲν ἔπιασε οὔτε ἓνα ποντικό—Μήπως εἶδες τὴ Μιμή;

ΑΝΤΟΝΙΟ

Ἐκεῖνο τὸ βρωμόγατο; ἔδῳ συνειθίζει καὶ παίρνει τὸν ἀέρα του· σήμερα ὅμως ἔδωσ' ὁ Θεὸς καὶ γλύτωσ' ἀπ' αὐτό!

ΤΕΡΕΖΑ

Παρακαλῶ, κύριε, νὰ μιλήσῃς καλύτερα γιὰ τοὺς ἀπόντας καὶ νὰ μὴν ξεχνᾷς πὼς ὅποιος μ' ἀγαπάει, ἀγαπάει καὶ τὸ γατάκι μου! (Ἀφήνει τὴν ποντικοπαγίδα στὸ τραπέζι καὶ παίρνει ἓνα ἄδειο πιατάκι ποὺ εἶναι κάτω ἀπ' τὸ τραπέζι). Ἄντέλα! Ἄντέλα!

ΑΝΤΕΛΑ

(Στὴν πόρτα τῆς κουζίνας). Τί διατάσσει ἡ ὑψηλότης της, μὲ τέτιον ἐπίσημο τόνο;

ΤΕΡΕΖΑ

Διατάσσω γάλα γιὰ τὸ γατάκι μου κι' ἓνα κοματάκι τυρὶ γιὰ τοὺς ποντικούς σου!

ΑΝΤΕΛΑ

Μπορεῖς νὰ τὰ πάρῃς μοναχὴ σου!

ΤΕΡΕΖΑ

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπάντησις στὴν ὑψηλότητα της;

ΑΝΤΕΛΑ

Εἶναι ἡ ἀπάντησις ποὺ σοῦ πρέπει. Καὶ σοῦ χρειάζεται μάλιστα καὶ χειρότερη γιὰ νὰ μάθῃς νὰ βγαίνῃς μπροστὰ σὲ ξένους ἀνθρώπους ἀχτένιστη!

ΤΕΡΕΖΑ

Ἐδῶ εἶναι μόνο παλιοὶ γνώριμοι καί... Ἄντόνιο, πήγαινε καημένε νὰ καλοπιάσῃς τὴ θεία τὴν Ἄντέλα γιὰ νὰ σοῦ δώσῃ γάλα γιὰ τὴ Μιμή.

ΑΝΤΟΝΙΟ

(Δισταχτικὸς).

ΤΕΡΕΖΑ

Τί, δὲν κάνεις αὐτὸ ποὺ σοῦ λέω;

ΑΝΤΟΝΙΟ

(Ξερά). Ὁχι!

ΤΕΡΕΖΑ

Τί γλῶσσα εἶν' αὐτὴ; θές νὰ δουλέψῃ καμουτσίκι;

ΑΝΤΟΝΙΟ

Ντραῖπου λιγάκι!

ΤΕΡΕΖΑ

(Ταραγμένη). Καλὲ τρόπος! θές δηλαδὴ νὰ μοῦ θυμίσης τὴ θέσις μου, τὸ καθῆκον μου καὶ τὴν ἀδυναμία μου;

ΑΝΤΟΝΙΟ

Ὁχι! ἀλλὰ θέλω νὰ σοῦ θυμίσω τὴ δική μου τὴ θέσις, τὸ δικό μου τὸ καθῆκον καὶ τὴ δική μου τὴν ἀδυναμία.

ΑΝΤΕΛΑ

(Παίρνει τὸ πιατάκι). Γιὰ νὰ σᾶς πῶ, φιλαράκοι μου, τί εἶδος συζήτησις εἶν' αὐτὴ ποὺ ἀνοίξατε; Γιὰ συνέλθετε, παρακαλῶ, καὶ καθῆστε νὰ πάρῃτε τὸν καφέ σας...

(Μπαίνει στὴν κουζίνα).

ΤΕΡΕΖΑ

(Κλαίοντας, προς τὸν Ἀντόνιο). Μ' ἐβαρέθηκες, Ἀντόνιο, καὶ φαίνεται πὼς σκέπτεσαι νὰ μ' ἀφήσης.

ΑΝΤΟΝΙΟ

Μὴν κλαῖς, γιατί ἀσκημίζουν τὰ μάτια σου.

ΤΕΡΕΖΑ

Βέβαια δὲν εἶναι τόσο ὁμορφα σὰν τῆς Ἀννέτας...

ΑΝΤΟΝΙΟ

Μπᾶ, ἔχουμε τώρα καὶ τὴν Ἀννέτα; Ἄκουσε νὰ σοῦ πῶ... ἄφησε σὲ παρακαλῶ τὰ ἀστεῖα... ὁ καφὲς περιμένει.

ΤΕΡΕΖΑ

Τί θαυμάσιος σύζυγος θὰ γινόσουν αὐτὸ δὲ μπορεῖς νὰ περιμένῃς οὔτ' ἓνα λεπτό γιὰ τὸν καφέ.

ΑΝΤΟΝΙΟ

Καὶ σὺ τί ἀξιαγάπητη γυναῖκα πού θὰ γινόσουν αὐτὸ δὲ μπορεῖς νὰ κάμῃς μιὰ ἡλιθιότητα χωρὶς νὰ τὴ φορτώσῃς στὸν ἄντρα σου.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω. Ἀννέτα, μπαίνει ντυμένη καὶ χτενισμένη.

ΑΝΝΕΤΑ

Ἀρχίσατε κι' ὄλας τὴ γκρίνια πρῶτ' πρῶτ'!

ΑΝΤΟΝΙΟ

Μπᾶ, ἡ Ἀννέτα, ντυμένη κι' ὄλας!

ΤΕΡΕΖΑ

Μὰ ἡ Ἀννέτα ξεχωρίζει σ' ὄλα ἔπειτα ἔχει καὶ τὸ πλεονέκτημα νὰ εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ μένα!

ΑΝΝΕΤΑ

Δὲν τὸ κλείνεις πιά αὐτὸ τὸ στόμα...

ΑΝΤΟΝΙΟ

Νάτα! Πάλι τὰ ἴδια! ἔλα τώρα, Τερέζα... (Πιάνει τὴν Τερέζα ἀπὸ τὴν μέση καὶ τὴν φιλεῖ).

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

Οἱ ἄνω. Ντουρὰν στὴν πόρτα σταματᾷ κατάπληκτος.

ΝΤΟΥΡΑΝ

Τί εἶν' αὐτὸ πάλι;

ΤΕΡΕΖΑ

(Ξεφεύγει ἀπὸ τὸν Ἀντόνιο). Ποιό;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Μήπως δὲν εἶδα καλά;

ΤΕΡΕΖΑ

Τί εἶδες;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Εἶδα ν' ἀφήνῃς αὐτὸν τὸν κύριο νὰ σὲ φιλή!

ΤΕΡΕΖΑ

Ψέματα!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ἡ στραβώθηκα ἢ τολμᾷς νὰ μὲ γελᾷς μπροστὰ
στὰ μάτια μου!

ΤΕΡΕΖΑ

Νὰ γελᾶσω ἐσένα πού γελᾷς κι' ἐμᾶς κι' ὅλον τὸ
κόσμο πὼς εἶσαι Ἑλβετὸς ἐκ γενετῆς ἐνῶ εἶσαι Γάλλος.

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ποιὸς σοῦ τὸ εἶπε αὐτό;

ΤΕΡΕΖΑ

Ἡ μαμὰ τὸ ἔλεγε!

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Πρὸς τὸν Ἀντόνιο). Κύριε ὑπολογαγέ, ἀφοῦ οἱ
λογαριασμοί μας εἶναι ἐν τάξει, σᾶς παρακαλῶ νὰ φύ-
γετε ἀπὸ τοῦτο τὸ σπίτι ἀμέσως! ἄλλοιῶς...

ΑΝΤΟΝΙΟ

Ἄλλοιῶς;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Διαλέξετε ὄπλο!

ΑΝΤΟΝΙΟ

Ἀπορῶ μὲ τὸ ὄπλο πού θὰ διαλέξετε σεῖς, ἐκτὸς
ἂν τὸ βάλετε στὰ πόδια;

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Παίρνει κάποιον ξύλο). Ἄν δὲν προτιμοῦσα τοῦτο
τὸ κοντόξυλο, θ'ἀπαιρνα τὸ ντουφέκι πούχα στὸν πό-
λεμο...

ΤΕΡΕΖΑ

Στὸν πόλεμο ἐσύ; πού ἐλιποτάκτησες!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Κι' αὐτὸ ἦ μαμὰ θὰ τὸ εἶπε! Δὲν μπορῶ βλέπεις
νὰ τὰ βάλω μὲ τοὺς πεθαμένους, ἀλλὰ μπορῶ θαυμά-
σια νὰ συγυρίσω τοὺς ζωντανούς. (Σηκόνει ἓνα ξύλο καὶ
ρήχνηται ἀπάνω στὸν Ἀντόνιο).

ΤΕΡΕΖΑ ΚΑΙ ΑΝΝΕΤΑ

(Μπαίνουν ὀρμητικὰ στὴ μέση).

ΑΝΝΕΤΑ

Δὲ συλλογίζεσαι τί κάνεις;

ΤΕΡΕΖΑ

Ὁρισμένως θὰ κατανήσης στὴν καρμανιόλα!

ΑΝΤΟΝΙΟ

(Φεύγοντας). Ἀντίο, κύριε Ντουράν! σᾶς ἀφήνω
τὴν περιφρόνησή μου καὶ τὰ δέκα μου φράγκα!

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Βγάζει τὸ μισὸ ναπολεόνι ἀπὸ τὴν τζέπη τοῦ γελέ-
κου του καὶ τὸ πετᾷ στὰ μούτρα τοῦ Ἀντόνιο). Στὸ
διάολο καὶ σὺ καὶ τὰ λεπτά σου, παλιάνθρωπε!

ΤΕΡΕΖΑ ΚΑΙ ΑΝΝΕΤΑ

(Πηγαίνοντας πίσω ἀπὸ τὸν Ἀντόνιο). Μὴ φύγης!
μὴ φύγης! Ὁ πατέρας θὰ μᾶς σκοτώσῃ!

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Σπάζει τὸ ξύλο). Ὅποιος δὲ μπορεῖ νὰ σκοτώσῃ πεθαίνει ὁ ἴδιος!

ΑΝΤΟΝΙΟ

Ἄντιο καὶ μὴ μὲ ξεχνᾷς μὴν ξεχνᾷς τὸ τελευταῖο ποντίκι ἀπ' τὸ καράβι πὺ βουλιάζει! (Φεύγει.)

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

Οἱ ἴδιοι ἐκτὸς τοῦ Ἀντόνιο.

ΤΕΡΕΖΑ

(Πρὸς τὸν Ντουράν). Ἔτσι φέρονται στοὺς πελάτες; Εἶναι λοιπὸν νὰ σοῦ φαίνεται παραῤῥενο γιατί τὸ σπίτι πάει κατὰ διαβόλου;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ἔτσι μάλιστα... τέτοιους πελάτες!—Μὰ πές μου, Τερέζα, παιδί μου...—(πιάνει τὸ κεφάλι της μὲ τὰ δυνά του χέρια), ἀγαπημένο μου παιδί, πές μου λάθος ἔκαμα προτιήτερα ἢ μούλεγε ψέματα.

ΤΕΡΕΖΑ

(Μὲ χαϊδευτικὴν δυσφορίαν). Τί πάλι;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ἐρεῖς τί ἐννοῶ! Καὶ δὲν πρόκειται γιὰ τὸ πρᾶγμα, γιατί μπορεῖ νὰ γίνῃκε καὶ μὲ ἀθωότητα, χωρὶς κακὸ

σκοπό... μὰ ἐκεῖνο πὺ μ' ἐνδιαφέρει εἶναι ἂν μπορῶ πιά στὸ μέλλον νὰ ἐμπιστεύουμαι τὰ μάτια μου... ἂν οἱ αἰσθήσεις μου μὲ γελοῦν!

ΤΕΡΕΖΑ

Πές τίποτ' ἄλλο τώρα... δὲ λές τί θὰ φᾶμε σήμερα—ἔπειτα ἦταν ψέματα ὅτι μ' ἐφιλοῦσε!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Δὲν ἦταν διόλου ψέματα! γιὰ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, τὸ εἶδα ὁ ἴδιος μὲ τὰ μάτια μου!

ΤΕΡΕΖΑ

Ἀποδείξέ το!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Νὰ τὸ ἀποδείξω! Βέβαια γιὰ νὰ τὸ ἀποδείξω χροιάζομαι δύο μάρτυρες ἢ ἓναν ἀστυφύλακα! (Πρὸς τὴν Ἀννέτα).—Ἀννέτα, παιδί μου, θὰ μοῦ πῆς ἐσὺ τουλάχιστον τὴν ἀλήθεια;

ΑΝΝΕΤΑ

Δὲν εἶδα τίποτα!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Σωστὴ ἀπάντηση, δὲν πρέπει κανεὶς νὰ καταδῖνῃ τίς ἀδερφές του—πόσο μοιάζεις σήμερα τῆς μητέρας σου, Ἀννέτα!

ANNETA

Μη λές ούτε λέξι για τή μαμά' έπρεπε να ζούσε
αυτή σε μιὰ τέτια ημέρα σάν τή σημερινή!

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΗ

Οί ίδιοι. 'Η 'Αντέλα μπαίνει μ' ένα ποτήρι γάλα και τὸ αφήνει
στο τραπέζι.

ΑΝΤΕΛΑ

(Πρὸς τὸν Ντουράν). Νά τὸ γάλα σου! Τί ἔκαμες
γιὰ ψωμί;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Δὲν ἤυρα, παιδιά μου, ἀλλὰ θὰ βρῶ ὅπως εὔρισκα
ὡς τὰ σήμερα!

ΤΕΡΕΖΑ

(Παίρνει τὸ ποτήρι μὲ τὸ γάλα ἀπὸ τὸν πατέρα της).
Δὲ θὰ πῆς τίποτα, ἐσύ πού πετᾷς τὰ λεπτά, κι' ἀφήνεις
τὰ παιδιά σου νηστικά!

ΑΝΤΕΛΑ

Πέταξε τὰ λεπτά ὁ ξαναμωραμένος; Καλὲ αὐτὸν ἔπρε-
πε νὰ τὸν ἔχουν βάλῃ στο φρενοκομεῖο ἀπὸ τότε πού ἡ
μαμὰ πρωτοεῖπε πὼς τούστριψε! Νά, ὀρίστε κι' ἄλλος
λογαριασμός πού ἦρθε μέσον κουζίνας!

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Κοιτάζει τὸν λογαριασμό και τὸν ξαναφήνει, ὕστερα βάζει
νερό σ' ἕνα ποτήρι και πίνει. Κάθεται κι' ἀνάβει μιὰ πίπα).

ΑΝΤΕΛΑ

Γιὰ καπνὸ ὅμως ἔχει λεπτά!

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Κουρασμένος και νικημένος ψυχικῶς). 'Αγαπημένο
μου παιδί, γιὰ τὸν καπνὸ αὐτὸν δὲν ἐπλήρωσα τίποτα.
Τὸ ξέρεις καλὰ πὼς μοῦ τὸν ἐχάρισαν ἐδῶ κι' ἔξη μῆνες
λοιπὸν μὴ συγχίζεσαι ἄδικα!

ΤΕΡΕΖΑ

(Τοῦ παίρνει τὰ σπύρτα). Τὰ σπύρτα ὅμως δὲν θὰ τὰ
κάψης ὅλα!..

ΝΤΟΥΡΑΝ

"Αν ἤξερες, Τερέζα, πόσα σπύρτα ἔχω κάψῃ γιὰ σένα,
τις νύχτες πού ἀνέβαινα νὰ ἰδῶ μὴν ξεσκεπάστηκες...

ΤΕΡΕΖΑ

Πέρασε τόσος καιρὸς ἀπὸ τότε πού δὲ μ' ἐνδιαφέ-
ρει πιὰ. "Επειτα ἦταν καθῆκον σου—ὅπως τὸ λές κι' ὁ
ἴδιος!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Βέβαια ἦταν καθῆκον μου και τὸ ἔκανα! "Ἴσως και
κάτι περισσότερο μάλιστα!

ΑΝΤΕΛΑ

Λοιπὸν νὰ ἐξακολουθήσης και τώρα νὰ τὸ κάνῃς
γιατι ἄλλοιῶς εἴμαστε χαμένες ὅλες μας! Τρία κορίτσια
στὴ μέση τοῦ δρόμου, χωρὶς τίποτα, πὼς θὰ ζήσουμε;
Ξέρεις πού μπορεῖ νὰ φέρῃ ἡ δυστυχία;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Αὐτὸ τὰ εἶπα ἔδῳ καὶ δέκα χρόνια, ἀλλὰ καμιά σας δὲν ἤθελε νὰ μ' ἀκούσῃ. Καὶ πρὸ εἴκοσι χρόνων ἀκόμα εἶχα εἰπῆ ὅτι θαρχόταν αὐτὴ ἡ κακὴ ὥρα, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲ μπόρεσα νὰ τὴν ἐμποδίσω. Ἔβλεπα πὼς εἴχαμε πάρῃ τὸν κατήφορο, ἀλλὰ δὲν κατόρθωσα νὰ πιάσω τὰ φρένο καὶ νὰ σταματήσω τὸ κατακλίσιμα...

ΤΕΡΕΖΑ

Καὶ τώρα, θὲς νὰ σοῦ ποῦμε κι' εὐχαριστῶ γιατί μᾶς πῆρες κι' ἐμᾶς στὸ λαιμό σου!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ὅχι, παιδί μου, κάθε ἄλλο ζητάω μόνο νὰ εἴσαστε λιγώτερο κακές. Γιὰ τὴ γάτα ἔχετε γάλα καὶ δὲν ἔχετε γιὰ τὸν πατέρα σας πὺν ξέρετε... ἀπὸ πότε εἶνε νηστικός.

ΤΕΡΕΖΑ

Ὅστε ἐσὺ ἦσουν πὺν δὲν ἄφηνες οὔτε μιὰ κουτίτσα γάλα καὶ γιὰ τὴ γάτα!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ἐγώ, μάλιστα!

ΑΝΝΕΤΑ

(Γυρίζοντας τὸ πρόσωπο της ἀπὸ τὸν καθρέφτη).
Καλέ, μήπως ἔφαγε κι' ἐκεῖνο πὺν εἴχαμε γιὰ τὰ ποντίκια;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Κι' αὐτὸ ἐγὼ τόφαγα!

ΑΝΤΕΛΑ

Τί κτήνος!

ΤΕΡΕΖΑ

Κι' ἂν ἦταν φαρμακωμένο;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Μακάρι νὰ ἦτανε δὲ λές!

ΤΕΡΕΖΑ

Δὲν πρέπει νὰ σοῦ κατοφανῆ, γιατί τόσες φορές μᾶς φοβέρισες πὺς θὰ σκοτωθῆς, μά... δὲ βαρούσαι!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Σὰ νὰ μοῦ λές; γιατί δὲ σκοτώθηκα; καὶ μοῦ ζητᾶς τὸ λόγο γι' αὐτό! Λοιπὸν ξέρεις γιατί δὲν τόκαμα ἀκόμα; γιὰ νὰ μὴν πᾶτε νὰ πέσετε στὴ λίμνη ἀπὸ τὴ φτώχεια, ἀγαπημένα μου παιδιά!..—Πέστε μου τώρα καὶ τίποτα ἄλλο ἀκόμα πὺν κακὸ καὶ πὺν μοχθηρό! Εἶναι γιὰ μένα σὰν παλιὰ μουσική... γνῶριμες νότες ἀπ' τὸν παλιὸν ὠραῖο καιρό!

ΑΝΤΕΛΑ

Ἄσε τώρα αὐτὲς τὲς ἀνοστιές πὺν δὲν κάνουν παράδες, μόνο σήκω καὶ κάμε τίποτα: κουνήσου λοιπόν!

ΤΕΡΕΖΑ

Ξέρεις ποιὸ θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἂν μᾶς ἀφήσης ἔτσι;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Θὰ γίνετε πόγνες, ἔτσι νομίζω! Ἐτσι ἄλλως τε ἔλεγε κι' ἡ μαμά σας, κάθε φορὰ πὺν ἔτρωγε στὰ λουσα τὰ χρήματα τοῦ σπιτιοῦ.

ΑΝΤΕΛΑ

Σώπα! και μη λές ούτε λέξη για τήν καημένη τή μαμά, τήν αγαπημένη μας τή μητεροῦλα!

ΝΤΟΥΡΑΝ

(*Παραμιλώντας*). Ἀκόμα ἓνα κερί ἀναμμένο—στο σπίτι αὐτό τὸ ρημαγμένο—και σάν για τὰ καλά φουντώση—μιὰ και καλὴ θὰ μᾶς γλυτώση.—Ἔτσι πιὰ θὰ ἤσυχάσω στ' ἀλήθεια—Ὅπου νᾶναι κι' ὁ φέν θὰ πιάση... βέβαια—ὦ, ὄχι! (*Ἀρχίζει νὰ φουσαίει και νὰ συννεφιάζει. Κακοκαιρία ἀπ' ἔξω*).

ΝΤΟΥΡΑΝ

(*Πετιέται μὲ ὄρμη πρὸς τήν Ἀντέλα*). Σβῆσε τή φωτιά! γιατί πήρε ὁ φέν.

ΑΝΤΕΛΑ

(*Κοιτάζει σιὰ μάτια τὸν Ντουράν*). Καλὲ ποιὸς φέν;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Σβῆσ' τή φωτιά ἀπὸ τήν κουζίνα! γιατί ἂν πιάση ἡ κουζίνα δὲν παίρνομε ούτε λεπτό ἀπ' τήν ἀσφάλεια. Σβῆσ' τή φωτιά σοῦ λέω! Σβῆσε τη!

ΑΝΤΕΛΑ

Δὲ σὲ καταλαβαίνω.

ΝΤΟΥΡΑΝ

(*Τὴν κοιτάζει καλά μὲς τὰ μάτια και πιάνει τὰ χέρια της*). Ἀκοῦς πού σοῦ μιλω; Κάνε αὐτό πού σοῦ λέω, λοιπόν!

ΑΝΤΕΛΑ

(*Πηγαίνει πρὸς τήν κουζίνα κι' ἀφήνει τήν πόρτα ἀνοικτή*).

ΝΤΟΥΡΑΝ

(*Πρὸς τήν Τερέζα και τήν Ἀννέτα*). Πηγαίνει ἄπάνω, παιδιά, και κλείστε τὰ παράθυρα και κοιτάζετε ἀπὸ μέσα τήν τρικυμία! Φιλῆστε με ὅμως πρώτα γιατί θὰ φύγω για κάπιο ταξίδι... για λεπτά.

ΤΕΡΕΖΑ

Θὰ μπορέσης νὰ βρῆς λεπτά;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ἔχω μιὰ ἀσφάλεια ζωῆς και λογαριάζω νὰ τήν πουλήσω.

ΤΕΡΕΖΑ

Κι' ὡς πόσα λές νὰ πάρης;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ἐξακόσια φράγκα ἂν τήν πουλήσω και πέντε χιλιάδες ἂν πεθάνω!

ΤΕΡΕΖΑ

(*Ταραγμένη*).

ΝΤΟΥΡΑΝ

Πές μου τώρα, παιδί μου!—Δὲν πάει νὰ γκρινιάζουμε χωρὶς λόγο.—Πές μου συμπαθεῖς τόσο τὸν Ἀντόνιο ὥστε θὰ γίνης δυστυχημένη ἂν δὲν τὸν πάρης;

ΤΕΡΕΖΑ

Ὦ, ναί, μπαμπά!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Τότε πρέπει νὰ παντρεφῆτε, ἂν ἐννοεῖται κι' αὐτὸς σὲ συμπαθῆ! Νὰ μὴν εἶσαι ὅμως καὶ σ' αὐτὸν κακὴ γιατί θὰ δυστυχήσης. Ἄντιο, παιδί μου, ἀγαπημένο μου παιδί!
(Τὴν ἀγκαλιάζει καὶ τὴ φιλεῖ στὰ μάγουλα).

ΤΕΡΕΖΑ

Μὴν πεθάνης, μπαμπά! μὴν πεθάνης!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Δὲ θές παιδί μου νὰ ἡσυχάσω πιά!

ΤΕΡΕΖΑ

Ἄφοῦ τὸ θέλεις... συχώρεσέ με μπαμπά, γιατί τόσες φορὲς ἤμουνά τόσο κακὴ...

ΝΤΟΥΡΑΝ

Μικροπράματα, παιδί μου..., μικροπράματα!

ΤΕΡΕΖΑ

Μὰ κανέναν ἄλλον δὲν ἦταν τόσο κακὸς σ' ἐσένα, ὅπως ἐγώ!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Δὲν τὸ εἶχα ἀντιληφθῆ γιατί σ' ἀγαποῦσα περισσότερο ἀπ' ὅλους. Τὸ γιατί, δὲν τὸ ξέρω. Τώρα πῆγαινε καὶ κλείσε τὰ παράθυρα.

ΤΕΡΕΖΑ

Νά τὰ σπίρωτα, μπαμπά... νά καὶ τὸ γάλα σου!

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Χαμογελώντας). Παιδί!

ΤΕΡΕΖΑ

Τί νὰ σοῦ κάνω; σάματι ἔχω καὶ τίποτ' ἄλλο νὰ σοῦ δώσω!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Μούδωσες τόση χαρὰ ὅταν ἦσουν μικροῦλα, ὥστε δὲ μοῦ χρωστᾶς τίποτα. Πῆγαινε τώρα, καὶ δώσε μου μόνο μιὰ στοργικὴ ματιὰ σὰν προτιήτερα...

ΤΕΡΕΖΑ

(Ἐκεῖ ποὺ φεύγει γυρίζει ἀπότομα καὶ πέφτει στὴν ἀγκαλιά του).

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ναί, παιδί μου, καλὰ, καλὰ!
(Ἡ Τερέζα φεύγει τρέχοντας).

ΣΚΗΝΗ ΕΝΑΤΗ

Ντουράν, Ἀννέτα, κατόπιν Ἀντέλα.

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ἄντιο, Ἀννέτα!

ΑΝΝΕΤΑ

Τί, γιὰ ταξίδι βρῖσκεσαι;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Γιὰ ταξίδι.

ANNETA

Μὰ θὰ ξαναγυρίσης, δὲν εἶν' ἔτσι;...

ΝΤΟΥΡΑΝ

Κανείς δὲν ξέρει ἂν θὰ καλοξημερωθῆ· λοιπὸν γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ ἄς ἀποχαιρετηθοῦμε.

ANNETA

Στὸ καλὸ λοιπὸν, μπαμπᾶ, καὶ καλὸ ταξίδι. Δὲ θὰ ξεχάσης βέβαια νὰ μᾶς φέρης καὶ τίποτα, ὅπως ἐσυνείθιζες πάντα; (Φεύγει).

ΝΤΟΥΡΑΝ

Τὸ θυμᾶσαι ἀκόμα, ἂν καὶ πέρασε τόσος καιρὸς ποὺ δὲ σᾶς ἔφερα τίποτα! Ἄντιο, Ἀννέτα μου! (Παραμιλεῖ). Σὲ καλὸ καὶ σὲ κακὸ—σὲ μεγάλο σὲ μικρὸ—κι' ὅπου ἔσπειρες ἐσύ, ἄλλοι θὰ θερίσουν.

ΑΝΤΕΛΑ
(Μπαίνει).

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ἀντέλα! Κάθησε τώρα ἐσὺ νὰ μ' ἀκούσης καὶ νὰ μὲ καταλάβης.—Σοῦ μιλῶ μὲ λίγο μασημένα λόγια γιὰτι θέλω ἀκριβῶς νὰ προφυλάξω τὴ συνείδησή σου νὰ μὴ μάθη πάρα πολλά.—Ἡσύχασε—τὰ παιδιὰ τᾶστέλα ἀπάνω στὶς κάμαρες τους. Τώρα ρώτησε με πρῶτα: «Μπαμπᾶ, ἔχεις ἀσφάλεια ζωῆς;» ἐμπρός, λοιπὸν!

ΑΝΤΕΛΑ

(Ἐρωτηματικῶς καὶ μὲ ἀβεβαιότητα). Ἔχεις ἀσφάλεια ζωῆς;

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ὅχι, δὲν ἔχω· εἶχα κάπια ἄλλοτε, ἀλλὰ τὴν ἐπούλησα πρὸ πολλοῦ γιὰτι εἶχα ἀντιληφθῆ πὸς κάποιος ἄλλος ἀνυπομονοῦσε ἐπειδὴ ἀργοῦσεν ἡ ὥρα ποὺ θὰ τὴν ἐξαργύρωνε! Ἔχω ὅμως ἀσφαλισμένο τὸ σπίτι. Νὰ τὰ χαρτιά! κρύψε τα καλά.—Τώρα θὰ σὲ ρωτήσω κι' ἐγώ: ἔχεις πόσα κερδιὰ ἔχει τὸ πακέτο τῶν ἐβδομήντα πέντε λεπτῶν;

ΑΝΤΕΛΑ

Ἐξη.

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Δείχνοντας τὸ πακέτο). Ἐτοῦτο πόσα ἔχει;

ΑΝΤΕΛΑ

Πέντε· λείπει ἓνα!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Αὐτὸ ποὺ λείπει εἶναι πολὺ ψηλὰ καὶ πολὺ κοντά...

ΑΝΤΕΛΑ

Θεέ μου!

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Βγάζει τὸ ρολόγι του). Καὶ σὲ πέντε λεπτὰ ἀπάνω κάτω θάχῃ καῖ.

ΑΝΤΕΛΑ

Τί λές!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Μάλιστα, θάχῃ καῖ! Μπορεῖς ἐσὺ νὰ μοῦ δείξης κανένα ἄλλο φῶς μέσα σ' αὐτὸ τὸ σκοτάδι; Ὅχι—λοιπὸν;—Αὐτὰ γιὰ τὶς δουλιές μας—τώρα ἐν' ἄλλο πράμα. Ἄν ὁ Ντουράν πεθάνῃ ἐγκληματίας-ἐμπροσητής, αὐτὸ

δὲν ἔχει σημασία, ἀλλὰ τὸ ὅτι ὡς τώρα ἔζησε σὰν τίμιος ἄνθρωπος αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ ξέρουν τοῦλάχιστον τὰ παιδιά του.— Λοιπὸν, ἐγεννήθηκα στὴ Γαλλία—γι' αὐτὸ δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ δίνω λογαριασμὸ στὸν κάθε παλιάνθρωπο ποὺ ἐρχόταν ἐδῶ—λίγο πρὶν κληρώσω γιὰ στρατιώτης ἀγάπησα ἐκείνη ποὺ ἔγινε ὕστερα γυναίκα μου. Καὶ γιὰ νὰ κατορθώσουμε νὰ παντρευτοῦμε φύγαμε κι' ἤρθαμε ἐδῶ κι' ἀργότερα ἐπολιτογραφηθήκαμε. Ὅταν ἄρχισε ὁ πόλεμος καὶ τὰ πράγματα ἔδειχναν πὼς ἦταν ἐνδεχόμενον, ὡς πολίτης Ἑλβετός, νὰ πολεμήσω ἐναντίον τῆς ἀληθινῆς μου πατρίδας, ἔφυγα καὶ πῆγα ἐλεύθερος σκοπευτῆς κι' ἐπολέμησα τοὺς Πρώσους.— Βλέπεις λοιπὸν πὼς λιποτάχτης δὲν ὑπῆρξα ποτέ μου, ἀλλὰ ἡ μαμὰ σου εἶχε φαμπρικάρῃ ὅλο αὐτὸ τὸ μυθιστόρημα!

ΑΝΤΕΛΑ

Ἡ μαμὰ δὲν ἔλεγε ποτὲ ψέματα!

ΝΤΟΥΡΑΝ

Ἐδῶ εἴμαστε πάλι. Ξανασηκώθηκε ὁ βρυκόλακας κ' ἤρθε πάλι κι' ἐμπῆκε ἀναμεταξύ μας! Δὲν μπορῶ νὰ τὰ βάλω μὲ τοὺς πεθαμένους, ἀλλὰ σοῦ δοκίζομαι ὅτι σοῦ λέω τὴν ἀλήθεια. Τ' ἀκοῦς; Τώρα σχετικῶς μὲ τὴν περιουσία σας, δηλαδὴ τὴν προῖα τῆς μητέρας σας, τὸ πράγμα ἔχει ὡς ἔξῃς: Πρῶτα πρῶτα μὲ τὰ λοῦσα καὶ τὶς ἐπιδείξεις καὶ τὶς ἡλίθιες χρηματιστικὰς ἐπιχειρήσεις μοῦ ἔφαγε ἡ μητέρα σας ὅτι εἶχα καὶ δὲν εἶχα καὶ γι' αὐτὸ ἀναγκάστηκα ν' ἀφήσω τὴν ἐργασία μου καὶ

ν' ἀνοίξω αὐτὴν τὴν πανσιόν. Ἀργότερα ἡ μικρὴ περιουσία τῆς μαμᾶς σου ἐχρησίμευσε γιὰ τὴν ἀνατροφή σας αὐτὴ βέβαια, δὲν πῆγε χαμένη—λοιπὸν ἦταν ἐπίσης ψέμα...

ΑΝΤΕΛΑ

Ὅχι δά. Ἡ μαμὰ τὴν ὥρα ποὺ ξεψυχοῦσε τὰ εἶπε πολὺ ἀλλοιώτικα...

ΝΤΟΥΡΑΝ

Τότε θὰ πῆ πὼς ἡ μαμὰ σου καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ ἔβγαινε ἡ ψυχὴ της ἔλεγε ψέματα, ὅπως ἄλλως τε ἔλεγε καὶ σ' ὅλη της τὴ ζωὴ... Κι' αὐτὴ εἶναι ἡ κατάρα ποὺ μ' ἀκολουθοῦσε σὰ φάντασμα, σὰ βρυκόλακας! Στοχάσου πόσο μ' ἐβασανίσατε σεῖς τὰ παιδιά μου, τόσα χρόνια τώρα, μ' αὐτὰ τὰ δυὸ ψέματα. Δὲν ἤθελα νὰ σηκόσω καμιά τρικυμία στὴν παιδική σας συνείδηση οὔτε νὰ σᾶς κάμω ν' ἀμφιβάλλετε γιὰ τὴ μητέρα σας καὶ γι' αὐτὸ σῶπαινα. Ἐσήκωνα τὸ σταυρὸ τοῦ μαρτυρίου μιά ὀλόκληρη ζωὴ. Ἐφορτώθηκα στὴ ράχη μου ὅλα τὰ κρίματά της κι' ἐπλήρωσα ὅλες τὶς συνέπειες τῶν σφαλμάτων της, ὡς ποὺ στὸ τέλος ὅλοι ἐπιστέψατε πὼς ἐγὼ καὶ μόνο ἐγὼ ἔφταιγα γιὰ ὅλα! Ἐκείνη μάλιστα κατόρθωσε νὰ πιστέψῃ πὼς ὄχι μόνο δὲν ἦταν ὑπεύθυνη γιὰ τίποτα, ἀλλὰ πὼς ἔγινε καὶ θῦμα! Ἄς τα σὲ μένα. Ἐγὼ τὰ παίρνω ἀπάνω μου, τῆς ἔλεγα, κάθε φορὰ ποὺ τὰ θαλάσσωνε στὶς ἐπιχειρήσεις της καὶ τ' ἄφηνε καὶ τὰ φορτωνόμουν ὅλα ἐγώ. Μὰ ὅσες περισσότερες καλοσύνες τῆς ἔκανα κι' ὅσο περισσότερο ὑποχρεωνότανε, τόσο περισσότερο μ' ἐμισοῦσε μὲ ὅλο τὸ ἀπεριόριστο μῖσος τῆς εὐ-

γνωμοσύνης και στο τέλος και με περιφρονοῦσε. Ὑστερα, σὰς ἔμαθε και σὰς νὰ με περιφρονῆτε για νὰ σὰς ἔχη στήριγμα στην ἀδυναμία της! Ἐλπίζα και πίστεβα πὼς ἡ κακὴ ἀλλὰ ἀδύνατη ἐκείνη ψυχὴ θὰ χανόταν ἐντελῶς ὅταν ἐπὶ τέλους πέθανε. Ἡ κακία ὅμως ζῆ και θεριέβει σὰν τὴν ἀρρώστια, ἐνῶ ἡ καλοσύνη σταματᾷ σε κά-
πιο σημεῖο, για νὰ πάρη ὕστερα τὸν κατήφορο! Κι ὅταν ἀργότερα θέλησα νὰ βάλω σε τάξη ὅλα τὰ στραβὰ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, μοῦ λέγατε κάθε φορὰ: ἡ μαμά, και πάλι ἡ μαμά, κι ὄλο ἡ μαμά! Ἐτσι ἔλεγε ἡ μαμά κι ἐπομένως ἦταν ἀλήθεια. Ἐτσι ἔκανε ἡ μαμά και γι' αὐτὸ ἦταν σωστό! Και για σὰς ἔμεινα ἕνας ἠλίθιος, ἐνῶ δὲν ἤμουν παρὰ καλός, ἕνα κῆνος, ἐνῶ δὲν ἤμουν παρὰ εὐαίσθητος, ἕνας παλιάνθρωπος, ὅταν πια κατορθώσατε νὰ πάρετε σεῖς τὸ κουμάντο και νὰ τὸ ρημάξετε τὸ σπίτι ὅπως τὸ ρημάξατε!

ΑΝΤΕΛΑ

Μεγάλη σου εὐγένεια νὰ βροῖζης ἕναν πεθαμένο ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπερασπισθῆ!

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Μιλεῖ γρήγορα και με πόνο). Ἐγὼ δὲν ἐπέθανα ἀκόμα, μὰ σε λίγο θὰ γίνῃ κι' αὐτό! θὰ με ὑπερασπιστῆς λοιπὸν τότε;—ἀλλὰ ὄχι, δὲν θὰ ὑπάρχη ἀνάγκη· κοίταξε μόνο νὰ προστατέψης τις ἀδερφές σου. Συλλογίσου τὰ παιδιά μου, Ἀντέλα. Νὰ σταθῆς σὰ μητέρα για τὴν Τερέζα. Εἶναι ἡ μικρότερη κι' ἡ πιὸ ζωηρὴ ἀπ' ὅλες σας,

εὐκόλη και για τὸ καλὸ και για τὸ κακό, ἀσυλλόγιστη ἀλλὰ αἰσθαντικὴ. Κοίταξε ἂν μπορέσης νὰ τὴν παντρέψης γρήγορα.—Σὰ νὰ μυρῖζη ἄχυρο ποῦ καίγεται...

ΑΝΤΕΛΑ

Ὁ Θεὸς ἄς μᾶς λυπηθῆ!

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Πίνει νερὸ ἀπὸ τὸ ποτήρι ἀφοῦ ἔρριξε μέσα κρυφὰ κάποια σκόνη). Θὰ σὰς λυπηθῆ!—Για τὴν Ἀντέτα κοίταξε νὰ τῆς βροῖς καμιά θέση για δασκάλισσα! Ἐτσι θὰ μπορέση κι' αὐτὴ νὰ βγῆ στὸν κόσμο και νάχη και καλὴ συναναστροφή. Ἄμα πάρετε τὰ λεπτὰ τῆς ἀσφάλειας, θὰ τὰ διαχειρισθῆς ἐσύ. Μὴν εἶσαι και πολὺ σφιχτή. Κάνε στις ἀδερφές σου ὅτι ροῦχα χρειάζονται για νὰ μποροῦν νὰ παρουσιάζονται στὸν κόσμο σὰν ἀνθρωποι!—Μὴν κοιτάξης νὰ γλυτώσης ἀπὸ τὴ φωτιὰ τίποτα μόνο τὰ χαρτιὰ τῆς οἰκογενείας, εἶναι στο μεσαῖο συρτάρι τοῦ γραφείου. Νὰ τὸ κλειδί—τὸ χαρτὶ τῆς ἀσφάλειας τόχεις.—(Καπνὸς ἀρχίζει νὰ μπαίνη ἀπὸ τὴ σκεπή). Σὲ λίγο τελιόνουν ὅλα! Ὅπου νᾶναι θὰ χτυπήσουν οἱ καμπάνες τοῦ Σαῖν Φρανσουά—θὰ μοῦ ὑποσχεθῆς ὅμως ἕνα πράμα. Δὲ θαιεπῆς τίποτα στις ἀδερφές σου! Θὰ τοὺς ἔχαλοῦσες ὅλη τὴ γαλήνη τῆς ζωῆς τους. (Κάθεται στο τραπέζι). Κι' ἄλλο ἕνα ἀκόμα: Ποτέ, τίποτα για τὴ μητέρα τους! Ἡ εἰκόνα της εἶναι κι' αὐτὴ στο συρτάρι.—Δὲ σὰς εἶχα εἰπῆ ποτὲ τίποτα γιατὶ νόμιζα πὼς τὸ ἀόρατο πνεῦμα της ἦταν ἀρκετὸ στο σπίτι!—

Στην ἑπιπέση, Μητρικὴ στοργή

Φίλησε μου τὴν Τερέζα καὶ πὲς τῆς νὰ μὲ συχωρέση!
Μὴν ξεχνᾷς ὅτι πρέπει νὰ εἶναι πάντα καλοντυμένη γιατί
τῆς ἀρέσουν τὰ λοῦσα καὶ καταλαβαίνεις ποῦ μπορεῖ νὰ
τὴν φέρη αὐτὴ ἢ ἀδυναμία!.. Πὲς τῆς Ἀννέτας...

(Βουβὸς ἤχος καμπάνας ἀπέξω. Ὁ καπνὸς φουρντόνει.

Τοῦ Ντουραν πέρτει τὸ κεφάλι σὰ χέρια ἀπάνω

σὸ τραπέζι).

ΑΝΤΕΛΑ

Φωτιά!—Φωτιά!—Πατέρα! Πατέρα!—Καλὲ πα-
τέρα, τί ἔπαθες, θὰ καῆς ζωντανός!!

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ πετάει τὸ ποτήρι μ' ἐκφραστικὴ
χειρονομία).

ΑΝΤΕΛΑ

Χριστέ μου, φαρμακώθηκες!!!

ΝΤΟΥΡΑΝ

(Γνέφει μὲ τὸ κεφάλι του). Ἔχεις τὸ χαρτί τῆς
ἀσφάλειας.—Πὲς τῆς Τερέζας καὶ τῆς Ἀννέτας... (Ξανα-
πέφτει μὲ τὸ κεφάλι κάτω. Ἀκούγονται πάλι οἱ καμπά-
νες. Θόρυβος καὶ τρεξίματα ἀπ' ἔξω).

ΑΥΛΑΙΑ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΜΗΝΥΜΑ

ΚΟΜΕΝΤΙ ΣΕ ΜΙΑ ΠΡΑΞΗ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΜΗΝΥΜΑ

ΠΡΟΣΩΠΑ

Ο ΚΥΡΙΟΣ, 37 ἐτῶν.

Η ΚΥΡΙΑ, 36 »

ΡΟΖΑ, 15 »

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ, μητέρα της, 47 ἐτῶν.

Παίζεται στή Γερμανία, στήν ἐποχή μας (1893).

Γερμανική τραπεζαρία· μακρὸν τραπέζι στή μέση· δεξιά, μεγάλος μπουφές, θερμάστρα κ.λ. Ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ πόρτα τοῦ βάλθους φαίνονται πλαγιὰς ἀμπελοφυτεμένες, ἓνα καμπαναριὸ κ.λ. Ἀριστερά, πόρτα μὲ κουρτίνα κοντὰ στὸ μπουφέ, ἄπάνω σὲ μιὰ καρέκλα, μιὰ βαλίτσα ταξιδιοῦ.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Ἡ κυρία γράφει στὸ τραπέζι ἄπάνω εἶναι ἀφησμένο ἓνα μπουκέτο κι' ἓνα ζευγάρι γάντια. Ὁ κύριος μπαίνει.

ΚΥΡΙΟΣ

Καλημέρα, ἂν καὶ κοντέβει μεσημέρι. Κοιμήθηκες καλά;

ΚΥΡΙΑ

Θαυμάσια! Ὑστερα μάλιστα ἀπὸ ὅλη ἐκείνη τὴν ἱστορία!

ΚΥΡΙΟΣ

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι μπορούσαμε νὰ φεύγαμε λιγάκι νωρίτερα χτὲς τὸ βράδυ...

ΚΥΡΙΑ

Θυμᾶμαι πὼς τὸ ἴδιο εἶπες καὶ τὴ νύχτα πάρα πολλές φορές...

ΚΥΡΙΟΣ

(Σκαλίζοντας τὸ μπουκέτο). Μπᾶ, τὸ θυμᾶσαι, ἀλήθεια;

ΚΥΡΙΑ

Θυμᾶμαι ἀκόμα ὅτι δὲ σοῦ ἄρεσε πὸν τραγούδησα τόσα πολλὰ κομᾶτια... Μὴ μοῦ χαλᾶς σὲ παρακαλῶ τὰ λουλούδια μου.

ΚΥΡΙΟΣ

Μήπως ἦταν προηγουμένως τοῦ κυρίου λοχαγοῦ;

ΚΥΡΙΑ

Μάλιστα, ὅπως ἦταν τοῦ περιβολάρη προτοῦ γίνουν τοῦ ἀνθοπώλη. Τώρα ὅμως εἶναι δικὰ μου.

ΚΥΡΙΟΣ

(Πετάει τὸ μπουκέτο). Ὡραία συνήθεια σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο νὰ στέλνουν λουλούδια στὶς γυναῖκες τῶν ἄλλων!

ΚΥΡΙΑ

Μὰ μπορούσατε ἐπιτέλους νὰ πᾶτε σπίτι νὰ κοιμηθῆτε λίγο νωρίτερα, ἔτσι νομίζω.

ΚΥΡΙΟΣ

Εἶμαι ἐντελῶς βέβαιος ὅτι κ' ὁ κύριος λοχαγὸς θὰ εἶχε τὴν ἴδιαν ἐπιθυμίαν. Ἐπειδὴ ὅμως δὲ μπορούσα νὰ κάνω ἄλλοιῶς παρὰ ἢ νὰ μείνω καὶ νὰ εἶμαι γελοῖος ἢ νὰ πάω σπίτι μόνος καὶ νὰ εἶμαι γελοῖος, γι' αὐτὸ ἔμεινα...

ΚΥΡΙΑ

Καὶ ἦσουν κωμικός!

ΚΥΡΙΟΣ

Μπορεῖς νὰ μοῦ ἐξηγήσης πῶς ἀνέχεσαι νὰ εἶσαι ἡ γυναῖκα ἐνὸς κωμικοῦ ἀντρός; Ἐγὼ δὲ θὰ ἤθελα νὰ ἤμουν ἀντράς μίᾶς γελοίας γυναίκας!

ΚΥΡΙΑ

Κρίμα, καημένε! Ἄδικημένος εἶσαι!

ΚΥΡΙΟΣ

Δὲν τὸ νομίζεις καὶ σύ; Ἐγὼ πολλὰς φορὰς θαρρῶ πὼς ἔτσι εἶναι. Ξέρεις ὅμως ὅτι ὅλη μου αὐτὴ ἡ γελοιοποίηση ἔχει καὶ τὴν τραγικὴ τῆς ἀποψη; Καὶ ξέρεις μάλιστα ποῦ;

ΚΥΡΙΑ

Ὅχι, πές το μόνος σου· ἔτσι θὰ εἶναι κ' ἐξυπνότερο παρὰ ἂν τὸ ἔλεγα ἐγώ!

ΚΥΡΙΟΣ

Εἶς τὸ ὅτι... εἶμαι ἐρωτευμένος μὲ τὴ γυναῖκα μου ἂν κ' ἔχουν περάσει δεκαπέντε χρόνια ἀπὸ τότε πὸν τὴν ἐπῆρα...

ΚΥΡΙΑ

Δεκαπέντε χρόνια! Ἐσὺ πάλι, καημένε, τὰ μετρᾶς μὲ τὸ βηματόμετρο στὸ χέρι!

ΚΥΡΙΟΣ

(Κάθεται κοντὰ τῆς). Στὸν ἀγκαθοστρωμένο μου δρόμο; Κάθε ἄλλο! Ἐσὺ ὅμως πὸν χορέβεις ἀπάνω στὰ τριαντάφυλλα, θὰ ἔπρεπε ἴσως ν' ἀρχίσης νὰ λογαριάζης καὶ τὰ βήματα—γιὰ μένα δυστυχῶς ἐξακολουθεῖς νὰ εἶ-

σαι πάντα νέα, ἐνῶ τὰ δικά μου τὰ μαλλιά ἄρχισαν κι' ἀσπρίζουν· ἐπειδὴ ὅμως ἔχουμε τὴν ἴδια ἡλικία μορεῖς νὰ ἰδῆς σ' ἐμένανε ὅτι περνοῦν καὶ τὰ δικά σου νιάτα.

ΚΥΡΙΑ

Αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ περιμένεις μὲ τόσην ἀνυπομονησία!

ΚΥΡΙΟΣ

Αὐτό, μάλιστα! Πόσες φορὲς δὲν ἐπεθύμησα νὰ ἦσουν πιά γριά καὶ ἄσκημη, νὰ ἦσουν βλογοκομμμένη, νὰ σούχουν πέσει τὰ δόντια, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μπορῶ νὰ σὲ κρατήσω μονάχα γιὰ μένα καὶ νὰ γλυτώσω πιά ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀνησυχία ποὺ δὲ μ' ἀφήνει οὔτε στιγμή!

ΚΥΡΙΑ

Τί ὥραϊα! Κι' ὅταν ἐγὼ θὰ ἤμωνα πιά γριά καὶ ἄσκημη θὰ καθόσουν γιὰ τόσον καιρὸ ἤσυχος, ὥστόσο νὰ σοῦ παρουσιαζόταν ἀπέξω καμιά νέα ἀνησυχία, κι' ἐγὼ θὰ καθόμουνα ἐδῶ μονάχη στὴν ἤσυχία μου.

ΚΥΡΙΟΣ

Ποτέ!

ΚΥΡΙΑ

Μάλιστα! Γιατὶ ἔχει πιά ἐντελῶς ἀποδειχτῆ πὼς ἡ ἀγάπη σου παγώνει μόλις τῆς λείψη ἡ ἀφορμὴ τῆς ζήλιας. Θυμήσου μονάχα τὸ περασμένο καλοκαίρι ποὺ εἴμαστε σ' ἐκεῖνο τὸ σχεδὸν ἀκατοίκητο νησί. Ἔλειπε ὅλη τὴν ἡμέρα, ἐψάρεβες, ἐκυνηγοῦσες, εἶχες ὄρεξη, ἐπάχυνες... εἶχες πάρε μιά τέτλια ἀσφάλεια στὸ φέροσιμο σου, ποὺ ἦταν σχεδὸν προσβλητικὴ!

ΚΥΡΙΟΣ

Καὶ μολαταῦτα, θυμᾶμαι πὼς ἐξήλεβα τὸν ὑπηρέτη τοῦ χτήματος.

ΚΥΡΙΑ

ᾠ Θεέ μου!

ΚΥΡΙΟΣ

Μάλιστα· ἔβρισκα πὼς τοῦ ἔπιανες κουβέντα κάθε φορὰ ποὺ τὸν ἐφώναζες γιὰ καμιά δουλιὰ· τὸν ρωτοῦσες τί κάνει κι' ἂν εἶναι καλά, τί σκέπτεται γιὰ τὸ μέλλον του, τίς ἐρωτικές του περιπέτειες, πρὶν τὸν στείλεις νὰ κόψη ξύλα... Νομίζω πὼς κοκκινίζεις!

ΚΥΡΙΑ

— Ἀπὸ ντροπὴ γιὰ τὸν ἄντρα μου...

ΚΥΡΙΟΣ

... ποὺ...

ΚΥΡΙΑ

... δὲν ἔχει διόλου ντροπὴ ἀπάνω του!

ΚΥΡΙΟΣ

Κι' αὐτὸ μορεῖς νὰ τὸ πῆς ὅπως καὶ τόσα ἄλλα μορεῖς ὅμως νὰ μοῦ ἐξηγήσης γιατί μὲ μισεῖς;

ΚΥΡΙΑ

Δὲ σ' ἐμίσησα ποτέ μου· σὲ περιφρονοῦσα μονάχα! Γιατί; Πολὺ πιθανὸν γιὰ τὸν ἴδιο λόγὸ ποὺ μισῶ ὅλους τοὺς ἄντρες εὐθὺς μόλις νά... πὼς νὰ στὸ πῶ τώρα;— εὐθὺς μόλις... μ' ἀγαπήσουν. Αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει, τὸ γιατί ὅμως δὲν τὸ ξέρω.

ΚΥΡΙΟΣ

Αὐτὸ τὸ ἀντελήφθην κί ἐγὼ καὶ γι' αὐτὸ ὁ ζωηρό-
τερος μου πόθος ἦτανε νὰ μπορέσω νὰ σὲ μιήσω γιὰ
νὰ κατορθώσης κί ἐσὺ νὰ μ' ἀγαπήσης.—'Αλίμονο στὸν
ἄντρα πού εἶναι ἐρωτευμένος μὲ τὴ γυναῖκα του!

ΚΥΡΙΑ

Δυστυχησμένε κί ἐσύ, δυστυχησμένη κί ἐγώ! Καὶ τί
μποροῦμε νὰ κάνουμε τώρα:

ΚΥΡΙΟΣ

Τίποτα! ταξιδέβουμε καὶ γυρίζουμε τὸν κόσμον σὰν
τοὺς περιπλανώμενους ἑφτά χρόνια τώρα, ἐγὼ μὲ τὴν ἑλ-
πίδα ὅτι οἱ περιστάσεις μποροῦσαν τυχαίως νὰ φέρουν
τίποτα στὸ δρόμον μας πού ν' ἀλλάξῃ αὐτὴ τὴν κατά-
σταση. Ἐδοκίμασα ν' ἀγαπήσω καμιά ἄλλη, ἀλλὰ δὲν τὸ
κατόρθωσα. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἡ σταθερὴ σου περιφρό-
νησι καὶ ἡ αἰώνια μου ἡ γελοιότης μου πῆρᾶν κί ὄλον
τὸ θάρρος, τὴν πίστιν στὸν ἑαυτὸ μου καὶ τὴ δύναμιν
τῆς δράσεως. Σοῦ τόχῳ σκάσει ἕξι φορὲς ὡς τὰ τώρα—
καὶ τώρα θὰ δοκιμάσω τὴν ἐβδόμη. (Σηκόνεται καὶ παίρ-
νει τὴ βαλίτσα του).

ΚΥΡΙΑ

'Ὡστε αὐτὰ τὰ μικροταξίδια πού ἔκανες μονάχος σου
δὲν ἦταν παρὰ ἀπόπειρες ἀποδράσεως;

ΚΥΡΙΟΣ

'Απόπειρες ἀποδράσεως πού ἀπέτυχαν ὅλες! Τὴν τε-
λευταία φορὰ πῆγα στὴ Γένοβα. Γύριζα στὰ μουσεῖα, ἀλλὰ

δὲν ἔβλεπα καμιά εἰκόνα παρὰ ἑσένα. Πήγαινα στὴν
'Ὀπερα καὶ δὲν ἄκουγα καμιά πριμαντόνα παρὰ τὴ δική
σου τὴ φωνὴ σ' ὅλες τὶς νότες! Κατάντησα νὰ πάω καὶ
σ' ἓνα Πομπηϊανὸ καφενεῖο κί ἡ μόνη γυναῖκα πού
μοῦ ἄρρεσε σοῦ ἔμοιαζε ἢ μοῦ φαινόταν τουλάχιστον ὅτι
σοῦ ἔμοιαζε!

ΚΥΡΙΑ

(Ταραγμένη). Ἐπῆγες καὶ σὲ τέτια μέρη;

ΚΥΡΙΟΣ

Μάλιστα, κυρά μου, ὡς ἐκεῖ μὲ παρέσυρεν ὁ ἔρωσι
μου κί ἡ ἀρετὴ μου πού μου ἔγινε στὰ τελευτάια κί ἔνο-
χλητικὴ γιὰτὶ μ' ἔκανε γελοῖο.

ΚΥΡΙΑ

Τὸ ξέρεις τώρα ὅτι ὅλα ἐτελείωσαν μεταξύ μας;

ΚΥΡΙΟΣ

Τὸ φαντάζομαι, ἀφοῦ ποτὲ δὲ μπορεῖς νὰ μὲ ζηλέ-
ψης!

ΚΥΡΙΑ

Ποτέ! Αὐτὴ τὴν ἀρρώστεια δὲν τὴν ἔνοιωσα ποτέ
μου, οὔτε ἀκόμα καὶ γιὰ τὴ Ρόζα, πού εἶναι ἐρωτευμένη
μαζὺ σου μέχρι τρέλλας.

ΚΥΡΙΟΣ

Τόσο τὸ χειρότερο γιὰ μένα πού δὲν τὸ παρατήρησα.
'Ὅσο γιὰ τὴ γριὰ τὴ μαπαρονέσσα εἶχα μερικὲς ὑποψίες,
ἐπειδὴ ἔρχεται τόσο συχνὰ καὶ σκαλιζεῖ ἐδῶ στὸν μπουφέ-
'Επειδὴ ὅμως εἶναι σπιτονοικοκυρά μας καὶ τὰ ἔπιπλα

εἶναι δικά της μπορεῖ καὶ νὰ παρεξήγησα τὴν ἀφορμὴ
ποῦ τὴν κάνει νὰ στριφογυρίζη ἐδῶ στὴν τραπεζαρία...
Πάω τώρα μέσα νὰ ντυθῶ καὶ σὲ μισὴ ὥρα θὰ εἶμαι
μακρὰ, —χωρὶς ἀποχωρισμούς, παρακαλῶ!

ΚΥΡΙΑ

Φοβάσαι, γενικῶς, ὅλους τοὺς ἀποχωρισμούς;

ΚΥΡΙΟΣ

Καὶ ἰδιαιτέρως τοὺς ἀποχωρισμούς ἀπὸ σένα, μάλι-
στα! (Φεύγει).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

Ἡ κυρία μονάχη γιὰ μιὰ στιγμή. Ὕστερα μπαίνει ἡ Ρόζα,
ἀτημέλητα ντυμένη, μὲ λυμένα μαλλιά καὶ δεμένο τὸ σαγόνι
της μ' ἓνα μαντήλι ποῦ δείχνει πὼς ἔχει πονόδοντο: Τὸ φό-
ρεμα της μᾶλλον κοντὸ κ' ἔχει καὶ μιὰ τρύπα στὸ ἀριστερὸ
μανίκι. Κρατεῖ ἓνα μεγάλο πανέρι μὲ ἄνθη.

ΚΥΡΙΑ

Μπα, ἡ Ρόζα! Τί ἔχεις, παιδί μου;

ΡΟΖΑ

Καλημέρα, κυρία! Ἄχ, ἔχω ἓνα τέτιο πονόδοντο
ποῦ καλύτερα νὰ ἦμουν πεθαμένη!

ΚΥΡΙΑ

Τὴν καημένη τὴ μικροῦλα!

ΡΟΖΑ

Κι' αὐριο ποῦ πρέπει νὰ πάω στὴ λιτανεῖα τῆς
Ἁγίας Δωρεᾶς—κι' ἔπρεπε νὰ κάνω καὶ γιολάντες ἀπὸ
τριαντάφυλλα σήμερα, κι' ὁ κύριος Ἄξελ μου εἶχε ὑπο-
σχεθῆ νὰ μὲ βοηθήσῃ νὰ τὶς φτιάξωμε μαζύ—ἄχ, τὸ
δόντι μου!

ΚΥΡΙΑ

Γιὰ νὰ ἰδῶ μὴν εἶναι κανένα κούφιο—ἄνοιξε τὸ
στόμα σου—ἄχ, τί, δόντια! σωστὰ μαργαριτάρια, ἀγαπη-
μένο παιδί! (Φιλεῖ τὴ Ρόζα στὸ στόμα).

ΡΟΖΑ

(Δυσσαρεστημένη). Νὰ μὴ μὲ φιλάτε, σᾶς παρακαλῶ,
κυρία Ὀλγα! Νὰ μὴ μὲ φιλάτε! Δὲ θέλω νὰ μὲ φιλάτε!
(Κάθεται ἀπάνω στὸ τραπέζι μὲ τὰ πόδια σὲ μιὰ καρέ-
κλα). Ἐπειτα, κι' ἐγὼ δὲν ξέρω τί θέλω. Νά, θὰ ἤθελα νὰ
ἦμουν στὴ διασκέδαση χτές—ἀλλὰ μ' ἀφῆκαν μοναχὴ στὸ
σπίτι νὰ διαβάζω, λέει, τὰ μαθήματα μου—τὰ μαθήματα,
σὰν κανένα παιδάκι τοῦ σχολείου καὶ νὰ κάθουμαι ἀκόμα
στὰ θρανία μαζύ μὲ κάτι μωρά! Ἐγὼ ὅμως δὲν τὸν ξα-
ναφήνω πιά τὸν κύριο λοχαγὸ νὰ μοῦ χαϊδέβῃ τὸ μάγουλο,
γιατὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι πιά παιδί! Δὲν εἶμαι, ὄχι! Κι' ἂν ἔρθῃ
ἡ μητέρα μου νὰ μὲ ξανατραβήξῃ ἀπὸ τὴν κοιτίδα τότε...
κι' ἐγὼ δὲν ξέρω τί θὰ τῆς κάνω!

ΚΥΡΙΑ

Ἀγαπημένη μου Ρόζα, τ' εἶν' αὐτὰ ποῦ λές; τί τρέχει,
τί σοῦ συμβαίνει;

ΡΟΖΑ

Δὲν-ξέρω τί εἶναι, ἀλλὰ ἔχει πρηστή τὸ κεφάλι μου κι' ὄλα μου τὰ δόντια καὶ θαρρῶ πὸς ἔχω ἓνα ἀναμμένο σίδερο στὴ ράχη μου—κι' ὄλη ἡ ζωὴ μου εἶναι σὰ βραχνᾶς! Μούρχεται νὰ πάω στὴ θάλασσα νὰ φύγω, νὰ ξεαφανισθῶ, νὰ γυρίζω ἐδῶ κι' ἐκεῖ στὰ παζάρια καὶ νὰ τραγουδῶ, νὰ μοῦ ρηχτοῦν τίποτα ἀδιάντροποι κύριοι...

ΚΥΡΙΑ

Μπα, Ρόζα! τί λές, παιδί μου!

ΡΟΖΑ

"Ἦθελα νὰ εἶχα ἓνα μωρό—ἄχ νὰ μὴν ἦτανε ντροπὴ νάχη κανεὶς ἓνα μωρό!.. Κυρία "Ολγα, ἄχ!.. (βλέπει τὴ βαλίτσα). Ποιὸς θὰ φύγη;

ΚΥΡΙΑ

"Ο. ἄντρας μου!

ΡΟΖΑ

"Ὡστε θὰν τοῦ φερθήκατε ἀπαίσια πάλι! "Α! κυρία "Ολγα!.. Ποῦ θὰ πάη; Πόσον καιρὸ θὰ λείψη; Πότε θὰ γυρῶ πίσω;

ΚΥΡΙΑ

Ξέρω κι' ἐγώ!

ΡΟΖΑ

"Ἔτσι ἔ! Καὶ δὲν τὸν ἐρωτήσατε, κυρία "Ολγα; (Ψάχνει μὲς στὴ βαλίτσα). Ἐγὼ ὅμως βλέπω πὸς θὰ πάη μακρὰ, γιατί ἐδῶ εἶναι καὶ τὸ διαβατήριό του. Πολὺ μακρὰ, πολὺ μακρὰ. "Αχ, κυρία "Ολγα, γιατί δὲν κα-

τορθόνετε νὰ εἴσαστε καλὴ μαζύ του, πού αὐτὸς εἶναι τόσο καλὸς σὲ σᾶς! (Πέρφτει στὴν ἀγκυλιὰ τῆς κυρίας καὶ κλαίει).

ΚΥΡΙΑ

"Αχ, ἀγαπημένο παιδί!—Κλαίει τὸ καημένο τὸ κορίτσι! ἡ ἀθώα ἡ καρδοῦλα!

ΡΟΖΑ

Μ' ἀρέσει τόσο πολὺ ὁ κύριος "Ἀξελ!

ΚΥΡΙΑ

Καὶ δὲν ντρέπεσαι, Ρόζα, νὰ μοῦ τὸ λές ἐμένα, τῆς γυναικίας του; Καὶ νὰ τὴν παρηγορῶ τώρα ἐγὼ τὴ μικρὴ μου ρινά! Κλάψε, ἀγαπημένο παιδί, εἶναι καλὸ νὰ μπορῆ κανεὶς νὰ κλαίη!

ΡΟΖΑ

(Τραβιέται). "Ὁχι, δὲ θὰ κλάψω! "Αμα δὲ θέλω, δὲν κλαίω! τὸ βλέπετε! Κι' ἂν θέλω νὰ πάρω ἐκεῖνο πού ἐσεῖς τὸ πετᾶτε, τὸ κάνω ὅποτε θέλω! Δὲν ἔχω νὰ ζητήσω τὴν ἄδεια ἀπὸ κανέναν νὰ μοῦ ἀρέση ὅποιος θέλω καὶ ὅτι θέλω!

ΚΥΡΙΑ

Καλέ, ἄκου λόγια! Μὰ εἶσαι τοῦλάχιστον βεβαιωμένη πὸς τοῦ ἀρέσεις κι' αὐτουνου;

ΡΟΖΑ

(Ξαναπέφτει στὴν ἀγκυλιὰ τῆς κυρίας· κλαίει). "Ὁχι, δὲν εἶμαι!

ΚΥΡΙΑ

(*Με τρυφερότητα, ναουριστά*). Ἐγὼ λοιπὸν θὰ παρακαλέσω τὸν κύριο Ἄξελ νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἡ Ρόζα, ἔ; Ἔλα, πές μου, θές νὰ τὸ κάνῃ αὐτὸ ἡ κυρία Ὀλγα, ἔ;

ΡΟΖΑ

(*Κλαίγοντας*). Ναί, θέλω.—Μὰ νὰ μὴ φύγῃ ὄμως! νὰ μὴ φύγῃ.—Νὰ εἶσαι καλὴ μαζὺ του, κυρία Ὀλγα, νὰ μὴ φύγῃ!

ΚΥΡΙΑ

Μὰ πῶς νὰ κάνω λοιπὸν, τρελλόπαιδο;

ΡΟΖΑ

Αὐτὸ δὲ μπορῶ ἐγὼ νὰ σᾶς τὸ πῶ! Ἄλλὰ, νά, νὰ τὸν ἀφήνετε νὰ σᾶς φιλῇ ὅσο θέλει—γιατὶ σᾶς εἶδα στὸν κῆπο μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς ἡμέρες ποὺ ἐκεῖνος ἤθελε νὰ σᾶς φιλήσῃ κι' ἐσεῖς δὲ θέλατε... καὶ τότε εἶπα μέσα μου—

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Οἱ ἄνω, μπαρονέσσα

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, ποὺ σᾶς ἐνοχλῶ, ἀλλὰ, θέλω νὰ πάρω κάτι τι ἀπὸ τὸν μπουφέ, ἂν ἐπιτρέπετε!

ΚΥΡΙΑ

(*Σηκόνεται*). Σᾶς παρακαλῶ, μὴν ἐνοχλεῖσθε καθόλου, καλὴ μου κυρία μπαρονέσσα!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Μπᾶ, ἐδῶ εἶναι κ' ἡ Ρόζα!—Εἶσαι σηκωμένη; κι' ἐγὼ νόμιζα πὼς ἦσουν ἄρρωστη στὸ κρεβάτι! Πήγαινε γρήγορα νὰ διαβάσῃς τὰ μαθήματα σου!

ΡΟΖΑ

Μὰ αὐριο εἶναι γιορτὴ καὶ δὲν ἔχουμε σχολεῖο, ὅπως ξέρεις πολὺ καλά, μαμὰ.

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Πήγαινε τελospάντων καὶ μὴν κάθεσ' ἐδῶ κι' ἐνοχλεῖς τοὺς ἀνθρώπους!

ΚΥΡΙΑ

(*Πηγαίνει πρὸς τὴν πόρτα τοῦ βάλθους*). ὦ, ἡ Ρόζα δὲ μᾶς ἐνοχλεῖ διόλου κι' εἴμαστε μάλιστα οἱ πιδὸ καλοὶ φίλοι ποὺ ὑπάρχουν στὸν κόσμο... Τώρα μάλιστα εἴμαστε ἔτοιμες νὰ κατεβουῖμε στὸν κῆπο νὰ κόψουμε λουλούδια... κι' ὕστερα νὰ προβάρουμε τὸ ἄσπρο φόρεμα ποὺ θὰ φορέσῃ αὐριο!

ΡΟΖΑ

(*Ἀπ' ἐξω ἀπὸ τὴ θύρα τοῦ βάλθους κάνει νόημα κρυφὰ τὴν κυρία*). Εὐχαριστῶ, κυρία!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Μοῦ τὴν παραχαϊδεύετε τὴ Ρόζα!

ΚΥΡΙΑ

Λίγη συμπάθεια δὲν κακομαθαίνει κανέναν, ἀγαπητὴ μπαρονέσσα, πολὺ περισσότερο τὴ Ρόζα ποὺ εἶναι ἓνα κορίτσι καὶ μὲ σπάνια καρδιὰ καὶ μὲ ἔκτακτο μυαλό. (*Ἡ μπαρονέσσα ψάχνει στὸν μπουφέ. Ἡ κυρία στέκεται στὴν πόρτα τοῦ βάλθους. Ὁ κύριος φαίνεται ποὺ ἔρ-
Στοίντμπεργ, Μητρικὴ στοιρεγή*

χεται ἀπὸ τὴν ἀριστερὴ πόρτα ἀλλάζει μιὰ ματιὰ μὲ τὴ γυναῖκα του κι' ὕστερα κοιτάζουν κι' οἱ δυὸ τὴ μπαρονέσσα χαμογελώντας. Ὁ κύριος κρατεῖ μερικὰ πακέτα καὶ τὰ βάζει στὴ βαλίτσα. Ἡ κυρία φεύγει).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Μπαρονέσσα, κύριος, Ρόζα.

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Μὲ συγχωρεῖτε πὸν σᾶς ἐνοχλῶ... δὲ θὰ κάνω ὅμως παρὰ μιὰ στιγμοῦλα μονάχα...

ΚΥΡΙΟΣ

Παρακαλῶ, σεῖς νὰ μὴν ἐνοχλεῖσθε, κυρία μπαρονέσσα!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

(Ἔρχεται πρὸς τὴ σκηνή). Ἐτοιμαζόσαστε πάλι γιὰ ταξίδι, κύριε Μπροῦνεο;

ΚΥΡΙΟΣ

Ναί!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Γιὰ μακρυνὸ ταξίδι;

ΚΥΡΙΟΣ

Μπορεῖ καὶ ναί, μπορεῖ καὶ ὄχι!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Καλά, καὶ δὲν τὸ ξέρετε οὔτε σεῖς ὁ ἴδιος;

ΚΥΡΙΟΣ

Ἴδιαιτέρως γιὰ τὸ περωμένο μου δὲν ξέρω τίποτα, ἀφότου μάλιστα τὸ ἐμπιστευτήκα σ' ἄλλα χέρια!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Μπορῶ γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ σᾶς μιλήσω ἐμπιστευτικά, κύριε Μπροῦνεο;

ΚΥΡΙΟΣ

Αὐτὸ ἐξαρτᾶται! Τάχετε καλὰ μὲ τὴ γυναῖκα μου;

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Ὅσο μποροῦν δυὸ γυναῖκες νὰ τάχουν καλὰ, μάλιστα! Ἡ ἡλικία μου ὅμως, ἡ πείρα πὸν ἔχω ἀπὸ τὴ ζωὴ, ὁ χαρακτήρ μου... (κρατιέται). Ἄς εἶναι... παρατήρησα λοιπὸν ὅτι εἴσαστε δυστυχῆς, κι' ἐπειδὴ κι' ἐγὼ ἡ ἴδια ὑπέφερα ἀπὸ τὸν ἴδιον πόνο πὸν ὑποφέρετε καὶ σεῖς, ξέρω καλὰ ὅτι τὴν ἀρρώστεια σας μόνο ὁ καιρὸς θὰ τὴν γιαιτρέψῃ.

ΚΥΡΙΟΣ

Μὰ λέτε νὰ εἶμαι πραγματικῶς ἄρρωστος; Δὲν εἶναι τὸ φέρσιμο μου ἐντελῶς κανονικὸ, καὶ δὲν ὑποφέρω ἀκριβῶς ἐπειδὴ βλέπω ὅτι τὸ φέρσιμο τῶν ἄλλων εἶναι ὄχι κανονικὸ—ἢ μᾶλλον ἄρρωστο;

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

...Εἶχα παντρευτῆ μ' ἓναν ἄντρα πὸν τὸν ἀγαποῦσα... γελᾶτε—δὲν πιστέβετε πὼς μιὰ γυναῖκα μπορεῖ ν' ἀγαπήσῃ, ἐπειδὴ... ἐγὼ ὅμως τὸν ἀγαποῦσα κι' ἐκεῖνος ἐπίσης μ' ἀγαποῦσε, ἀλλὰ... ἀγαποῦσε ἐπίσης καὶ ἄλλες! Γι' αὐτὸ ὑπέφερα ἀπ' τὴ ζήλια τόσο, πού... τοῦ ἔγινα

ἀνυπόφορη!—Ἐπῆγε τὸν πόλεμο, ἦταν βλέπετε ἀξιωματικός, ἀλλὰ δὲν ξαναγύρισε πιά πίσω. Εἶπαν πὼς ἐσκοτώθηκε, ἀλλὰ τὸ πῶμα του δὲν ἐβρέθηκε ποτέ, καὶ τώρα φαντάζομαι ὅτι ζῆ, ἐνωμένος μ' ἄλλη γυναίκα—φαντασθῆτε ὅτι ζηλέβω ἀκόμα τὸν πεθαμένο τὸν ἄντρα μου! Τῆ νύχτα ὄνειρέβουμαι ὅτι τὸν βλέπω μὲ τὴν ἄλλη... Ὡ κύριε Μπροῦνερ, ἔχετε ποτέ σας νοιώση αὐτὸ τὸν ἐφιάλτη;

ΚΥΡΙΟΣ

Σᾶς παρακαλῶ νὰ πιστέψετε, ὅτι τὸν ἔχω κι' ἐγὼ αἰσθανθῆ!—Ἀλλὰ πῶς σᾶς ἤρθε ἡ σκέψις ὅτι ζῆ ἀκόμα! (Ταχτοποιεῖ τὴ βάλισσα).

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Εἶν' ἀλήθεια πὼς εἶχα κάνει μερικοὺς λανθασμένους ὑπολογισμοὺς ἐξ αἰτίας πολλῶν ἀλληλοσυγκρουομένων περυστάσεων, ἀλλὰ τὰ χρόνια περνοῦσαν χωρὶς οἱ φαντασίες μου νὰ βρίσκουν τροφή.—Ὅταν ἤρθατε σεῖς ἐδῶ, πρὸ τεσσάρων μηνῶν—μιὰ σπανία σύμπτωση, ἀλήθεια, νὰ ὑπάρχη μιὰ καταπληκτικὴ ὁμοιότης, ποὺ ἐγὼ ἀμέσως τὴν παρατήρησα. Ἡ ὁμοιότης λοιπὸν αὐτὴ ἦταν γιὰ μένα σὰ μιὰ ὑπόμνησις, κι' ὅταν οἱ φαντασίες μου βρῆκαν ἓνα εἶδος ἐνσαρκώσεως, ἡ παλιά μου ἀμφιβολία ἔγινε πιά πεποίθησις καὶ τώρα πιστέβω πὼς ζῆ· καὶ βασανίζομαι ἀπὸ αὐτὴ τὴν αἰῶνια ζήλια ποὺ μοῦ τρώει τὰ σωθικά καί—γι' αὐτὸ σᾶς ἔχω ἐννοήση καλά.

ΚΥΡΙΟΣ

(Ὁ ὁποῖος μὲ ἀρκετὴν ἀδιαφορία ἀκούσε τὸ πρῶτο μέρος τοῦ λόγου τῆς μπαρονέσσας, ἀρχίζει στὸ τέλος νὰ

γίνεται πρὸ προσεχτικός). Ἔνας ἄντρας ποὺ μοῦ ἔμοιαζε, εἶπατε... Γιὰ καθῆστε παρακαλῶ, κυρία μπαρονέσσα!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

(Κάθεται κοντὰ στὸ τραπέζι μὲ τὴν ῥάχη πρὸς τὸ βάθος· ὁ κύριος κάθεται κοντὰ τῆς). Καὶ τὸ ἐξωτερικὸ του σᾶς ἔμοιαζε κι' ὁ χαρακτήρ του ἐπίσης, ἂν ἐξαίρεση ἐννοεῖται κανεὶς τίς ἀδυναμίες του, καθὼς καί...

ΚΥΡΙΟΣ

Καὶ θὰ ἦταν ἀπάνω κάτω δέκα χρόνια μεγαλύτερος ἀπὸ μένα... κι' εἶχε κι' ἓνα σημάδι, ἔτσι σὰ γρατσουνιὰ στὸ δεξιὸ μάγουλο...

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Ἄκριβῶς!

ΚΥΡΙΟΣ

Τότε ὠρισμένως τὸν ἔχω ἀπαντήση τὸν ἄντρα σας ἓνα βράδυ στὸ Λονδίνο!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Ὡστε ζῆ;

ΚΥΡΙΟΣ

Μιὰ στιγμὴ νὰ λογαριάσω, γιατί δὲ μπορῶ νὰ τὸ ξέρω αὐτὴ τὴ στιγμὴ.—Γιὰ νὰ ἰδοῦμε... εἶναι τώρα πέντε χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ εἶπαμε... στὸ Λονδίνο. Ἦμουν σὲ κάπια συναναστροφὴ, κυρίες καὶ κύριοι: κι' ἐπειδὴ ἦταν μεγάλη ἀνορεξία, στὸ γυρισμὸ σκασμένος γιὰ

κουβέντα, ξβούτηξα τὸν πρῶτο κύριο πὸν μποροῦσα νὰ λιμάρω: κι' ἐπειδὴ γρήγορα κατόρθωσα τὴν ἐπαφή, ἡ συνομιλία μας ἔγινε πολύωρη κουβέντα ἀπάνω στὸ πεζοδρόμιο, ὅπου ὁ ἄνθρωπος μοῦ διηγήθηκε ὅλη τὴν ἱστορία του, ὅταν ἔμαθε πὸς κι' ἐγὼ ἤμουν ἀπὸ τὸν τόπο του.

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

“Ὡστε λοιπὸν ζῆ;..

ΚΥΡΙΟΣ

Στὸν πόλεμο τοῦλάχιστον δὲ σκοτώθηκε, ἐπειδὴ τὸν ἔπιασαν αἰχμάλωτο... ἐρωτεύθηκε τὴν κόρη τοῦ δημάρχου, ἔφυγε κι' ἐπῆγε στὴν Ἀγγλία, ὅπου ἡ ὥραία τὸν ἄφησε κι' ἔφυγε κι' ἐκεῖνος τόρρηξε στὰ χαρτιά, ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὰ εἶχε ἀτυχία. “Ὅταν χωριστήκαμε τὸ πρωῖ, μοῦ ἔκανε τὴν ἐντύπωση πὸς ἦταν κατεστραμμένος ἄνθρωπος. Μοῦ ζήτησε δὲ καὶ τὸ λόγο τῆς τιμῆς μου πὸς ἂν ἡ τύχη μ' ἔβγαζε στὸ δρόμο σας, ἀφοῦ περνοῦσε ἕνας χρόνος καὶ δὲν ἔδινε σημεῖα ζωῆς, μὲ καμιὰ εἰδοποίηση στὴν ἐφημερίδα πὸν βγάζω, νὰ τὸν θεωρήσω πεθαμένο. Κι' ὅταν κατόρθωνα νὰ σᾶς συναντήσω νὰ σᾶς φιλήσω τὸ χέρι ἐκ μέρους του καὶ τὴν κόρη σας στὸ μέτωπο, ζητώντας ἐκ μέρους του συχώρηση. *(Φιλεῖ τὸ χέρι τῆς μπαρονέσσας ἢ Ρόζα φαίνεται στὸ βάθος στὸ μπαλκόνι καὶ παρατηρεῖ τὴ σκηνὴ μὲ ἄγριες ματιές).*

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

(Συγκινημένη). “Ὡστε λοιπὸν πέθανε!

ΚΥΡΙΟΣ

Ναί! Καὶ θὰ σᾶς εἶχα ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ φέρῃ τὸ χαιρετισμὸ του ἂν δὲν εἶχα πρὸ πολλοῦ καιροῦ ξεχάσῃ καὶ τ' ὄνομα του κι' αὐτὸν τὸν ἴδιο!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

(Πασπατέβει τὸ μαντήλι, μὲ ἀμφιβολία).

ΚΥΡΙΟΣ

“Ἐ, πὸς αἰσθάνεσθε, ἡσυχάσατε τώρα;

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

“Ἀπὸ μᾶς ἀπόψεως, ναί! Ἀλλὰ πάλι ἐχάθηκε κάθε ἐλπίδα!

ΚΥΡΙΟΣ

“Ἡ ἐλπίδα νὰ ὑποφέρετε ἀκόμα περισσότερο ἀπὸ τὸ γλυκὸ ἐφιάλη.

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

“Ἴσως! “Ὑστερ' ἀπὸ τὸ παιδί μου ἡ ἀνησυχία μου αὐτὴ ἦταν τὸ μόνον ἐνδιαφέρον πὸν γέμιζε τὴ ζωὴ μου. —Τί παρᾶξενο, ν' ἀποζητιάη κανεὶς ἀκόμα καὶ τὸν χαμένο καημὸ του!

ΚΥΡΙΟΣ

Νομίζω, καὶ μὲ συγχωρεῖτε, πὸς νοσταλγεῖτε περισσότερο τὴ ζήλια σας παρὰ τὸ μακαρίτη τὸν ἄντρα σας!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

“Ἴσως! γιατί ἡ ζήλια μου ἦταν ὁ ἀόρατος δεσμὸς πὸν μ' ἔδενε ἀκόμα μ' αὐτὸ τὸ ὄνειροφάντασμα! Τώρα... *(Πιάνει τὸ χέρι τοῦ κυρίου).* Σεῖς, πὸν μοῦ φέρατε τὸν τε-

λευταῖο χαιρετισμό του, εἴσατε πιά για μένα μιὰ ζωντανὴ ἐνθύμηση, καὶ σεῖς πού ὑποφέρετε ἀπὸ τὸν ἴδιο πόνο μὲ μένα...

ΚΥΡΙΟΣ

(*Ἀνήσυχος κοιτάζει τὸ ρολόγι του*). Μὲ συγχωρεῖτε, ἀλλὰ πρέπει νὰ φύγω μὲ τὸ δεῦτερο τραῖνο! Πρέπει!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Μὰ αὐτὸ ἀκριβῶς ἐσκεπτόμουν νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὴν τὸ κάνετε! Γιατί νὰ φύγετε; Δὲν περνάτε καλὰ ἐδῶ;

(*Ἡ Ρόζα ἀποτραβιέται*).

ΚΥΡΙΟΣ

Στὸ σπίτι σας πέρασα τίς καλύτερες στιγμὲς ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ φουρτουνιασμένα χρόνια, καὶ μὲ μεγάλη μου λύπη σᾶς ἀφήνω—ἀλλὰ πρέπει...

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ πού συνέβη χτὲς τὸ βράδυ;

ΚΥΡΙΟΣ

Ἦχι ἐντελῶς... αὐτὸ ἦταν ἡ τελευταία σταλαγματιά πού ξεχείλισε τὸ πιθάρι... μὲ συγχωρεῖτε, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐτοιμάσω τὰ πράματα μου.

(*Ταχτοποιεῖ τὴ βαλίτσα*).

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Ἄφου δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀνακαλέσετε τὴν ἀπόφασή σας, μπορῶ τοῦλάχιστον νὰ σᾶς βοηθήσω ἀφού κανεὶς ἄλλος δὲν τὸ κάνει...

ΚΥΡΙΟΣ

Σᾶς εὐχαριστῶ μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά, καλὴ μου κυρία μπαρονέσσα, ἀλλὰ σ' ἓνα λεπτὸ εἶμαι ἔτοιμος... καὶ θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ εἶναι ὁ ἀποχωρισμὸς μας σύντομος γιὰ νὰ εἶναι λιγώτερο πικρὸς... ἡ συμπάθεια πού μου δείξατε ἦταν μιὰ γλυκειὰ παρηγοριά τῶν δεινῶν μου καὶ πονῶ τόσο πολὺ πού ἀποχωρίζομαι ἀπὸ σᾶς (ἡ μπαρονέσσα δείχνει συγκίνηση)... σὰν ἀπὸ μιὰ καλὴ μητέρα! Ἐδιάβαζα τὴ συμπάθεια στὰ μάτια σας, κάθε φορὰ πού τὸ περιβάλλον δὲ σᾶς ἄφηνε νὰ τὴν ἐκφράσετε μὲ τὸ στόμα σας καὶ νομίζω πὼς κάποτε παρατήρησα καὶ κάποια καλὴν ἐπίδραση τῆς συντροφιάς σας καὶ σ' αὐτὴ τὴν οἰκογενειακὴ μου εὐτυχία... ἀφοῦ ἡ ἡλικία σας σᾶς ἐπιτρέπει νὰ λέτε καὶ πράματα πού μιὰ νεώτερη κυρία δὲν τ' ἀκούει εὐχαρίστως ἀπὸ ἓνα συνομήλικό σας...

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

(*Δισταχτικά*). Νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε ὅμως νὰ σᾶς πῶ ὅτι καὶ ἡ κυρία σας δὲ θὰ εἶναι πολὺν καιρὸν ἀκόμα νέα...

ΚΥΡΙΟΣ

ἮΩ, γιὰ μένα θὰ εἶναι!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

ἮΟχι ὅμως καὶ γιὰ τὸν κόσμο!

ΚΥΡΙΟΣ

Ἄκόμα καλύτερα ἂν ἦταν ἔτσι, ἂν κι' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἡ τρομερὴ κοκκεταρία της μοῦ γίνεται τόσο περισ-

σότερο δυσάρεστη όσο λιγότερο οι αξιώσεις της δικαιολογούνται από τα έλκυστικά της χαρίσματα, και την ώρα που θ' αρχίσει ο κόσμος να γελάει μαζί της...

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Έχει κι' άλλες αρχίσει!

ΚΥΡΙΟΣ

Αλήθεια! Καθμένη Όλγα! (Σκεπτικός κατόπιν μόλις ακούεται ή καμπάνα της εκκλησίας να χτυπά την ώρα πετιέται άπάνω). Έχτύπησε ή καμπάνα! Σε μισή ώρα φεύγω!

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Μα δέ μπορείτε να φύγετε έτσι χωρίς να πάρετε κάτι τί, να πιαστήτε!

ΚΥΡΙΟΣ

Δέν πεινώ διόλου και έξ άλλου μ' έχει πιάση τέτοια νοσταλγία ταξιδιού που τα νεύρα μου τρέμουν δλόκληρα σαν τα σύρματα του τηλεφώνου όταν πέφτη παγωνιά.

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Τότε πηγαίνω να σας ετοιμάσω έναν καφέ: μου τὸ επιτρέπετε, δέν εἶν' έτσι; Και θα στείλω και την υπηρέτρια να σας βοηθήσει να ετοιμάσετε τη βαλίτσα σας.

ΚΥΡΙΟΣ

Εἴσατε τόσο καλή, κυρία μπαρονέσσα, που μπορούσατε να με φέρετε σε πειρασμό να δείξω και μιὰ αδυναμία για την οποία θα μετανοούσα πολύ.

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

Δέ θα μετανοήσετε ποτέ αν ακολουθήσετε τις συμβουλές μου: φτάνει να θελήσετε μόνο. (Φεύγει).

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Ο κύριος μόνος: ύστερα ή Ρόζα, από τὸ βάθος και κατόπιν ή υπηρέτρια.

ΚΥΡΙΟΣ

Καλημέρα, δεσποινίς Ρόζα! Πώς είσατε; καλύτερα;

ΡΟΖΑ

Τί λέτε καλέ;

ΚΥΡΙΟΣ

Τί λέω; Μα αφού έχετε δεμένο τὸ κεφάλι σας!

ΡΟΖΑ

(Βγάζει τὸ μαντήλι απ' τὸ κεφάλι της και τὸ βάζει στην τσέπη). Δέν έχω τίποτα! εἶμαι πολύ καλά εις την υγεία μου! Έσείς όμως λογαριάζετε να φύγετε;

ΚΥΡΙΟΣ

Ναί, θα φύγω!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ

(Μπαίνει).

ΡΟΖΑ

Τί θέλεις εσύ;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ

Ἡ κυρία μπαρονέσσα μοῦ εἶπε νὰ βοηθήσω τὸν κύριο νὰ μαζέψῃ τὰ ροῦχα του.

ΡΟΖΑ

Δὲν εἶν' ἀνάγκη. Πήγαινε!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ

(Φεύγει δισταχτικῶς).

ΡΟΖΑ

Πήγαινε, σοῦ λέω!

ΚΥΡΙΟΣ

Γιατί μοῦ φέρεστε ἄσκημα, δεσποινὶς Ρόζα;

ΡΟΖΑ

Ὅχι! δὲ σὰς φέρομαι ἄσκημα, ἀλλὰ θέλω νὰ σὰς βοηθήσω ἐγὼ ἢ ἴδια! Σεῖς ὅμως μοῦ φερθήκατε πρόστυχα πού δὲν ἐκρατήσατε τὴν ὑπόσχεση σας νὰ μὲ βοηθήσετε νὰ ἐτοιμάσω τὰ λουλούδια γιὰ τὴν αὐριανὴ γιορτὴ! Δὲ μὲ μέλλει δὰ καὶ τόσο, γιατί... ἐγὼ δὲ θὰ πάω σὲ καμιά γιορτὴ αὐριο, γιατί... γιατί αὐριο κι' ἐγὼ δὲν ξέρω πού θὰ εἶμαι!

ΚΥΡΙΟΣ

Τί θὰ εἶπῃ αὐτό;

ΡΟΖΑ

(Παρακλητικῶς). Νὰ σὰς βοηθήσω σὲ τίποτα, κύριε Ἄξελ!—Δώστε μου νὰ βουρτσίσω τὸ καπέλλο σας. (Παίρνει τὸ καπέλλο του καὶ τὸ βουρτσίζει).

ΚΥΡΙΟΣ

Ἄ, ὄχι! Αὐτὸ δὲν μπορῶ νὰ σὰς τὸ ἐπιτρέψω, δεσποινὶς Ρόζα. (Θέλει νὰ τῆς πάρῃ καπέλλο).

ΡΟΖΑ

Οὔ, ἀφήστε με!.. νά, μοῦ ξηλώσατε καὶ τὸ φόρεμα μου! (Βάζει τὰ δάκτυλα στὴν τρύπα τοῦ φορέματος τῆς καὶ τὸ σκίζει περισσότερο).

ΚΥΡΙΟΣ

Δεσποινὶς Ρόζα, εἴσαστε ἀλλοιώτικη σήμερα, καὶ νομίζω πὼς θὰ τὴν δυσανεστήσετε πολὺ τὴν κυρία μητέρα σας μ' αὐτὴ τὴν παράξενη διαγωγή σας.

ΡΟΖΑ

Καὶ θαρρεῖτε πὼς μὲ μέλλει ἐμένα ἂν θὰ δυσανεστηθῆ ἢ ὄχι; ἴσα ἴσα μάλιστα θὰ μὲ διασκέδαζε, ἂν καὶ σὰς μπορούσε νὰ σὰς λυπήσῃ, ἴσως; ἀλλὰ καὶ γιὰ σὰς δὲν ἐνδιαφέρομαι πιά τόσο πολὺ, παρὰ ὅσο καὶ γιὰ τὸ γάτο πού ἔχουμε στὴν κουζίνα, ἢ τὰ ποντίκια πού εἶναι στὸ κελλάρι, κι' ἂν ἤμουνα γυναῖκα σας θὰ σὰς περιφρονοῦσα καὶ θὰ ἔφευγα νὰ πάω τόσο μακρυνά, πού ποτὲ πιά νὰ μὴ μαθαίνατε τίποτα γιὰ μένα!—Δὲ ντρεπόσατε νὰ φιλάτε μιὰ ἄλλη γυναῖκα! οὐὐς!

ΚΥΡΙΟΣ

Ὡστε ἔτσι, παιδί μου, εἶδατε πού φιλοῦσα τὸ χέρι τῆς μαμᾶς σας; Ἐξέρετε ὅμως ὅτι ἦταν ὁ τελευταῖος χαι-

ρειτισμός από τον πατέρα σας, πού τον αντίμισα στο
 έξωτερο πολλά χρόνια αργότερα από τότε πού ἔχετε σείς
 νά τον δῆτε. Ἔχω μάλιστα ἀκόμη ἕνα χαιρετισμό και
 γιά σᾶς... (Πλησιάζει τή Ρόζα, πιάνει τὸ κεφάλι της μὲ
 τὰ δύο του χέρια και θέλει νά τῆς φιλήσῃ τὸ μέτωπο,
 ἀλλὰ ἡ Ρόζα ρῆχρει τὸ κεφάλι της πίσω και κολλάει τὰ
 χεῖλη της στό στόμα του. Ἡ κορὴ φαίνεται αὐτῇ τῆ στιγμῇ
 στό μπαλκόνι γυρίζει ἀπότομα τῆ ράχη και φεύγει).

ΚΥΡΙΟΣ

Ρόζα, παιδί μου, ἐγὼ ἐλογάριαζα νά σᾶς δώσω ἕνα
 ἀθῶο φιλι στό μέτωπο!

ΡΟΖΑ

Ἄθῶο, χά, χά, χά, τί ἀθῶο. Και καθόσατε και πι-
 στέβετε τὰ παραμύθια τῆς μαμᾶς γιά τὸν πατέρα πού
 ἔχει πεθάνῃ ἐδῶ και τόσα χρόνια. Αὐτὸς ὅμως ἦταν ἄν-
 τρας, πού μποροῦσε ν' ἀγαπήσῃ κι' εἶχε και τὸ κουρά-
 γιο νά τὸ κάνῃ! Δὲν ἔτρεμε γιά ἕνα φιλι κι' οὔτε περι-
 μενε νά τὸν προσκαλέσουν! Ἄν δὲν πιστέβετε, ἐλάτε
 ν' ἀνεβοῦμε μαζί στη σοφίτα νά διαβάσετε τὰ γράμματα
 του στίς ἐρωμένες του.—Ἐλάτε. (Τραβάει τὴν κουρτίνα και
 φαίνεται ἡ σκάλα τῆς σοφίτας). Χά, χά, χά! φοβόσατε
 μὴ σᾶς ἀποπλανήσω, και φαινόσατε σὰ νά τάχετε χα-
 μένα! Σᾶς ἔκανε κατάπληξη τὸ ὅτι ἐγὼ, ἕνα κορίτσι, πού
 εἶναι τρία χρόνια τώρα ἀφότου ἕγινα σωστὴ γυναίκα, εἶ-
 μαι καλὰ πληροφορημένη πὼς ὁ ἔρωσ δὲν εἶναι διόλου
 ἀθῶος! Ὁὰ φανταζόσατε πὼς νομίζω ὅτι τὰ παιδιά γεν-
 νιοῦνται ἀπὸ τὸ αὐτί... Μὲ περιφρονεῖτε τώρα, τὸ βλέπω,

ἀλλὰ δὲν πρέπει νά τὸ κάνετε, γιὰτι δὲν εἶμαι οὔτε χει-
 ρότερη οὔτε καλύτερη ἀπὸ τις ἄλλες... Ἔτσι εἶμαι ἐγὼ!

ΚΥΡΙΟΣ

Δεσποινὶς Ρόζα! πηγαίνετε ν' ἀλλάξετε φόρεμα προ-
 τοῦ ἔλθη ἡ μητέρα σας!

ΡΟΖΑ

Νομίζετε πὼς ἔχω τόσο ἄσκημα μπράτσα; ἢ δὲν
 ἔχετε τὸ κουράγιο νά τὰ κοιτάξετε;—τώρα καταλαβαίνω
 γιὰτι... ζηλέβετε τὴ γυναίκα σας!

ΚΥΡΙΟΣ

Ἄ, ὄχι, αὐτὸ πάει πολὺ...

ΡΟΖΑ

Κοκκινίζετε... γιά λογαριασμό μου ἢ γιά λογαρια-
 σμό σας; Ξέρετε πόσες φορὲς ὡς τώρα ἔχω ἐρωτευθῆ;

ΚΥΡΙΟΣ

Οὔτε μιὰ φορά!

ΡΟΖΑ

Οὔτε μιὰ φορά μ' ἕνα ντροπαλὸν ἄντρα βέβαια!—
 Τώρα μὲ περιφρονεῖτε πάλιν, πέστε το!

ΚΥΡΙΟΣ

Λιγάκι ναί! Προσέξετε ὅμως τὴν καρδιά σας, δε-
 σποινὶς Ρόζα, και μὴν τὴν κρεμάτε ἀπ' ἔξω νά τὴν τρῶνε
 τὰ πουλιὰ και νά τὴ λερώνουνε! Εἴσατε γυναίκα, λέτε,
 ἀλλὰ εἴσατε ὅμως μιὰ πολὺ νέα γυναίκα, δηλαδὴ, ὅπως
 λένε, κορίτσι...

ΡΟΖΑ

Ἔ, κι' ὕστερα... κι' ὕστερα... μπορῶ θαυμάσια νὰ γίνω μιὰ νέα γυναίκα...

ΚΥΡΙΟΣ

Ναί, ἀλλὰ ἀφοῦ δὲν εἴσαστε ἀκόμα... τότε ἀναβάλομε τὴ συζήτηση ὡς ὅτου νὰ γίνετε! Σύμφωνοι, δεσποινίς Ρόζα; τὸ χέρι σας!

ΡΟΖΑ

(Κλαίει ἀπὸ τὸ θυμὸ τῆς). Ποτέ, ποτέ! Οὔφ! κι' ἐσεῖς!

ΚΥΡΙΟΣ

Δὲ θὰ χωριστοῦμε σὰ φίλοι; Ἐμεῖς πὺν περάσαμε τόσες πολλὲς ὁμορφες μέρες μαζί, ὅλον αὐτὸ τὸ μελαγχολικὸ χειμῶνα καὶ τὴν ἀτέλιωτη ἀνοιξη;

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

Οἱ ἄνω. Μπαίνει ἡ κυρία μ' ἓνα δίσκο μὲ καφέ.

ΚΥΡΙΑ

(Λίγο ταραγμένη κάνει πὼς δὲ βλέπει τὴ Ρόζα). Ἐνόμισα πὼς πρόφτανες νὰ πιῆς ἓνα καφέ πρὶν φύγης.

ΡΟΖΑ

(Πηγαίνει νὰ πάρῃ τὸ δίσκο ἀπὸ τὰ χέρια τῆς κυρίας).

ΚΥΡΙΑ

Εὐχαριστῶ, μικροῦλα μου, τὰ καταφέρνω καὶ μόνη μου!

ΚΥΡΙΟΣ

(Παρατηρεῖ τὴν κυρίαν μ' ἐρωτηματικὰ καὶ λίγο εἰρωνικὰ βλέμματα). Καλὴ ἰδέα...

ΚΥΡΙΑ

(Χωρὶς νὰ συνατῆ τὰ βλέμματα τοῦ κυρίου). Αὐτὸ μ' εὐχαριστεῖ, πού...

ΡΟΖΑ

Ἐγὼ τώρα μπορῶ ν' ἀποχαιρετήσω τὸν κύριο Μπροῦνερ...

ΚΥΡΙΟΣ

Θὰ μ' ἀφήσετε ἀπὸ τώρα, δεσποινίς Ρόζα...

ΡΟΖΑ

Ναί, θὰ φύγω, μάλιστα... ἀφοῦ ἡ κυρία ἐθύμωσε μαζί μου!

ΚΥΡΙΑ

Ἐγώ; Κάθε ἄλλο! Ἐξέρετε ὅμως δεσποινίς...

ΡΟΖΑ

Ἐσεῖς μοῦ εἴχατε ὑποσχεθῆ πὼς θὰ ἐπροβάρουμε τὸ καινούργιο μου φόρεμα...

ΚΥΡΙΑ

Ὅχι τώρα, παιδί μου, βλέπεις πὼς ἔχω δουλιά... ἐκτὸς ἂν θέλῃς νὰ κρατήσης ἐσὺ συντροφιά τοῦ ἀντρός μου καὶ νὰ πάω νὰ δοκιμάσω τὸ φόρεμα ἐγώ...

ΚΥΡΙΟΣ

᾽Ολγα!..

ΚΥΡΙΑ

Τί;

ΡΟΖΑ

(*Δαγκώνει τὰ δάχτυλα της μὲ στενοχώρια καὶ θυμό*).

ΚΥΡΙΑ

Ἡ δεσποινὶς μπορεῖ νὰ πάη νὰ ντυθῆ ὅπως πρέπει, ἂν θάρρη μαζί μας στὸ σταθμό!

ΡΟΖΑ

(*Ὅπως προητέρα*).

ΚΥΡΙΑ

Καὶ νὰ πάρη μαζί της καὶ τὰ λουλούδια της, γιατί μπορεῖ, βλέπεις, νὰ ρήξωμε καὶ ἄνθη...

ΚΥΡΙΟΣ

᾽Ολγα, εἶσαι ἀπαίσια!

ΡΟΖΑ

(*Ὑποκλίνεται*). ᾽Αντίο, κύριε Μπροῦνερ!

ΚΥΡΙΟΣ

(*Πιάνει τὸ χέρι τῆς Ρόζας*). Χαίρετε, δεσποινὶς Ρόζα, σὰς εὐχομαι ὑγεία καὶ νὰ γίνετε γρήγορα ἓνα μεγάλο κορίτσι, ἓνα σωστὸ μεγάλο κορίτσι.

ΡΟΖΑ

(*Παίρνει τὰ λουλούδια της*). ᾽Αντίο, κυρία Μπροῦνερ!

ΚΥΡΙΑ

(*Δὲν ἀπαντᾷ*).

ΡΟΖΑ

᾽Αντίο! (*Φεύγει τρεχάτη*).

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία, στενοχωρημένοι κι' οἱ δύο τους.
Ἡ κυρία ἀποφεύγει νὰ κοιτάξῃ τὸν ἄντρα της στὰ μάτια.

ΚΥΡΙΑ

Θέλεις νὰ σὲ βοηθήσω σὲ τίποτα;

ΚΥΡΙΟΣ

᾽Οχι, εὐχαριστῶ, εἶμαι σχεδὸν ἕτοιμος!

ΚΥΡΙΑ

᾽Εχεις, ἄλλως τε, τόσες πού σὲ βοηθᾶνε!

ΚΥΡΙΟΣ

Γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ στὰ μάτια! (*Θέλει νὰ τῆς πιάσῃ τὸ κεφάλι της μὲ τὰ δύο του χέρια*).

ΚΥΡΙΑ

(*Τοῦ ξεφεύγει*). ᾽Οχι, ἄφησε με!

ΚΥΡΙΟΣ

Τ' εἶν' αὐτὰ πάλι;

ΚΥΡΙΑ

Θὰ νομίξης ἴσως ὅτι... ὅτι ζηλέβω;

ΚΥΡΙΟΣ

Τώρα πού τὸ λές, τὸ πιστέβω, προτῆτερα ὅμως δὲν ἤθελα νὰ τὸ πιστέψω.

ΚΥΡΙΑ

Νὰ ζηλέψω ἓνα κοριτσάκι τοῦ σχολείου, ὦ!

ΚΥΡΙΟΣ

Τὸ ἀντικείμενο φαίνεται πὼς δὲν ἔχει σημασία σ' αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὶς περιστάσεις· ἐγὼ ἐζήλεψα ἓναν ὑπερήφανο.—ὦστε εἶδες πού...

ΚΥΡΙΑ

Πού τῆ φίλησες!

ΚΥΡΙΟΣ

Δηλαδή πού με φίλησε αὐτή!

ΚΥΡΙΑ

Εἶδες ἐκεῖ ἀδιαντροπιά! Αὐτὲς οἱ ἀθῶες οἱ μαϊμούδες!

ΚΥΡΙΟΣ

Κάνουν κι' αὐτὲς ὅτι κάνουν οἱ μεγάλες!

ΚΥΡΙΑ

Φαίνεται πὼς σοῦ ἔκανε ἐντύπωση ἡ περιποίηση, ὅπως κι' ἂν ἔχει τὸ πράγμα...

ΚΥΡΙΟΣ

... σὰν ἀσυνείδητος πού εἶμαι σὲ τέτιες περιποιήσεις...

ΚΥΡΙΑ

Ἐπὸ τέτιες νεαρὲς ντάμες, πολὺ πιθανόν... γιατί τὶς γριὲς φαίνεται πὼς τὶς φοβᾶσαι λιγώτερο...

ΚΥΡΙΟΣ

Μπᾶ, ὥστε κι' αὐτὸ τὸ εἶδες;

ΚΥΡΙΑ

Ὅχι, ἀλλὰ ἄκουσα τὴ Ρόζα πού τόλεγε! ὦστε εἶσαι σωστὸς γυναικᾶς, μπράβο!

ΚΥΡΙΟΣ

Μακάρι νὰ ἤμουνα! Τὸ κακὸ μονάχα εἶναι ὅτι δὲν μπορῶ νὰ τὰ καταφέρω!

ΚΥΡΙΑ

Γρήγορα θὰ ἀποκτήσης τὴν ἐλευθερία νὰ διαλέξης μιὰ ἄλλη πιὸ νέα καὶ πιὸ ὁμορφη γυναῖκα!

ΚΥΡΙΟΣ

Ἄ, ὄχι δά, αὐτὴ τὴν ἐλευθερία δὲν τὴν ἔχω!

ΚΥΡΙΑ

Γιατί ἐγὼ τώρα, βλέπεις, εἶμαι γριὰ καὶ ἀσημη!

ΚΥΡΙΟΣ

Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω τί συνέβη! Γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ
ἄλλη μιὰ φορὰ. (Προσπαθεῖ νὰ τὴν κοιτάξῃ στὰ μάτια).

ΚΥΡΙΑ

(Κρούει τὸ κεφάλι τῆς στὴν ἀγκαλιά του). Ὅχι, δὲ
θέλω νὰ μὲ κοιτάξῃς!

ΚΥΡΙΟΣ

Μὰ τί εἶναι αὐτὰ πάλι, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Δὲν
πιστέβω νὰ ζηλέβῃς ἓνα κορίτσι πὺδ πηγαίνει ἀκόμα
στὸ σχολεῖο οὔτε μιὰ γριὰ χήρα...

ΚΥΡΙΑ

Μοῦ ἔσπασε ἓνα ἀπὸ τὰ μπροστινά μου δόντια!
Μὴ μὲ κοιτάξεις!

ΚΥΡΙΟΣ

Ἄχ! παιδί!... Μὲ πόνο μᾶς ἔρχεται τὸ πρῶτο δόντι
καὶ μὲ καημὸ μᾶς φεύγει!

ΚΥΡΙΑ

Καὶ τώρα μ' ἀφήνεις, ἔτσι;

ΚΥΡΙΟΣ

Ἄ, μαῖ. (Ξανακλείνει τὴ βαλίτσα). Αὔριο φεύγουμε
κι' οἱ δυὸ γιὰ τὸ Ἄουξμπούργ, γιὰ νὰ βάλουμε κι' ἓνα
χρυσὸ δοντάκι...

ΚΥΡΙΑ

Δὲ θὰ ξαναγυρίσουμε ὅμως ἐδῶ ποτέ!

ΚΥΡΙΟΣ

Ἄφοῦ τὸ θέλεις, ποτέ!

ΚΥΡΙΑ

Κι' εἶσαι ἥσυχος τώρα;

ΚΥΡΙΟΣ

Γιὰ ὀχτὼ μέρες—μάλιστα!

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΗ

Οἱ ἄνω, μπαρονέσσα, μ' ἓνα δίσκο μὲ σερβιρισμένο καφέ.

ΜΠΑΡΟΝΕΣΣΑ

(Σαστισμένη). Μὲ συγχωρεῖτε, ἐνόμιζα...

ΚΥΡΙΟΣ

Εὐχαριστῶ, κυρία μπαρονέσσα, ἦπια εἶν' ἀλήθεια
καφὲ στὸ μεταξύ, ἀλλὰ γιὰ τὸ χατήρι σας θὰ πῶ κι'
ἄλλο ἓνα φλυτζάνι! Ἄν μάλιστα κι' ἐσεῖς... (Ἡ Ρόζα
παρουσιάζεται στὴν πόρτα μὲ λευκὸ φόρεμα) κι' ἡ δεσπο-
νὶς Ρόζα θέλατε νὰ μᾶς κάνετε συντροφιά, ὄχι μόνον δὲν
ὑπάρχει ἀντίρρησης... ἀλλὰ τὸ ἐναντίον ἡ συντροφιά σας
θὰ μᾶς εἶναι τόσο περισσότερο εὐχάριστη, γιὰτι κι' ἐγὼ
κι' ἡ γυναῖκα μου φεύγουμε αὔριο μὲ τὸ πρῶτο τραῖνο!

ΑΥΛΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓ:	
<i>Βιογραφικό σημείωμα</i>	7
<i>Ὁ Στρίντμπεργὺ ὡς δραματικὸς συγγραφεὺς</i>	11
ΜΗΤΡΙΚΗ ΣΤΟΡΓΗ	31
ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ	65
ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΜΗΝΥΜΑ	101

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ", Α. Ε.
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ, ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ 44

Марокко
Арабская
Арабская - 1871.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ - Π.Τ.Δ.Ε
ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ-ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΧΟΛΙΚΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (Δ.Φ.Ε.Σ.Μ.Υ.)
ΑΡΧΕΙΟ - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ &
ΠΑΙΔ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (Α.-Β.Α.Κ.Η.)
ΑΡΙΘΜ. ΕΙΣΑΓ. 8885
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓ. 19-8-2011
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘ. DEW. 839.726 STR

